

Beleidsplan Westerschelde

Bestuurlijk Klankbordforum Westerschelde

Vastgesteld te Middelburg op 7 maart 1991

*"Nu staan we voor de uitdaging een
nieuwe relatie tot de natuur te vinden,
gekenmerkt door eerbied voor ecologisch
evenwicht, behoedzaamheid en zorgvuldig
beheer."*

Fragment uit de Kersttoespraak 1988
van H.M. de Koningin

Inhoud

blz

1. Inleiding

1.1 Aanleiding tot het beleidsplan	7
1.2 Overleg- en projectstructuur	9
1.3 Status van het beleidsplan	9
1.4 Procedure voor vaststelling en bijstelling ..	11
1.5 Opzet van het plan en gevolgde methodiek	12
1.6 Eerder verschenen nota's	14

2. Beschrijving plangebied/uitgangssituatie

2.1 Begrenzings beleidsplan	15
2.2 Beschrijving plangebied	15
2.3 Huidig beleid	20

3. Hoofddoelstelling

27

4. Functies en conflicten

39

5. Beleidsontwikkeling

33

5.1 Inleiding	33
5.2 Beleid per sector	33
5.2.1 Scheepvaart en zeehavenactiviteiten ...	33
5.2.1.1 Scheepvaart	33
5.2.1.2 Zeehavenactiviteiten	35
5.2.1.3 Veiligheidsbeleid	36
5.2.1.4 Doelstellingen en maatregelen scheepvaart en zeehavenactiviteiten	39
5.2.2 Ecologie en waterbeheer	39
5.2.2.1 Zuurstof- en nutriëntenhuishouding	40
5.2.2.2 Microverontreinigingen	42
5.2.2.3 Waterbodembodem ..	46
5.2.2.4 Morfologische structuur en dynamiek	47
5.2.3 Recreatie	51
5.2.3.1 Watersport	52
5.2.3.2 Plankzeilen	53
5.2.3.3 Strand- en oeverrecreatie	53
5.2.3.4 Sportvisserij	54
5.2.3.5 Overige recreatievormen	55
5.2.3.6 Doelstellingen en maatregelen recreatie	55
5.2.4 Visserij	56
5.2.5 Waterkeringen	57
5.2.6 Overige functies ..	60
5.3 Beleid inzake zonering en beheer	66
5.3.1 Inleiding	66
5.3.2 Uitgangspunten	66
5.3.3 Ruimtelijke inrichting ..	68
5.3.3.1 Westerscheldebekken	69
5.3.3.2 Mondingsgebied	70
5.3.3.3 Hooge Platen e.o.	70
5.3.3.4 Middengebied	71
5.3.3.5 Gebied Hansweert - Saeftinghe	72

6. Actieplan

6.1 Inleiding ..	73
6.2 Acties voor de korte termijn (tot 1996)	74
6.3 Acties voor de middellange termijn (tot 2001)	78
6.4 Onderzoeksactiviteiten ..	79

Bijlagen:

1. Overzicht overleg- en werkkaders beleidsplan Westerschelde	81
2. Adviezen Raad van de Waterstaat uit het rapport "Advies Verdieping Westerschelde Programma 48-43 voet" ..	83
3. Kaart topografische benamingen	85
4. Streekplanuitwerking	86
5. Uniforme Planologische Regeling buitendijkse gebieden in de Westerschelde ..	87
6. Veiligheidsbeleid scheepvaart Westerschelde	89
7. Procedure verlening boorvergunningen/concessies	91
Colofon ..	92

1. Inleiding

1.1 Aanleiding tot het beleidsplan

De Westerschelde is een estuarium dat van oudsher vele functies vervult.

Sinds mensenheugenis is hier sprake van scheepvaart en visserij. De natuur in het gebied was nadrukkelijk aanwezig en kon betrekkelijk ongestoord functioneren.

De dynamiek van het getij met stroming, sedimentatie en erosie bepaalde de grenzen van het menselijk handelen. Door het grote zelfreinigend vermogen van het watersysteem, de geringe bevolkingsdichtheid en de geringe bedrijvigheid leidde de lozing van afvalwater in vroeger eeuwen niet tot problemen.

Naast nijverheid en handel was de landbouw in het omliggende gebied een belangrijke bron van bestaan voor grote delen van de bevolking. Landaanwinning vond plaats door het inpolderen van hoog opgeslibde schorren, waardoor een aaneenschakeling ontstond van kleine polders. Soms ging er bij stormvloed ook wel

De opkomst van de mechanisatie in de waterbouw en het toepassen van onderzeese bestortingen vormde aan het eind van de vorige eeuw de tussenstap naar de grootschalige veranderingen in de vijftiger jaren van deze eeuw.

Grootschalige industrieën gingen zich vestigen langs de oevers van het estuarium en de Schelde. Ook oude havensteden als Gent trokken industriële activiteiten aan langs de kanaalzone. Grootschaligheid deed zijn intrede wat tot uiting kwam in grotere schepen, grotere havens en een stijgende vraag naar industrie-water en energie. Dit bleef niet zonder gevolgen voor het Westerscheldegebied. Er ontstond behoefte aan dieper vaarwater om de grotere schepen te kunnen ontvangen, grote haven- en industriegebieden ontstonden (havenschappen) en de lozing van afvalwater nam daarmee sterk toe. Door de aard van de (veelal chemische) industrieën worden met het afvalwater steeds grotere hoeveelheden schadelijke stoffen geloosd. Door de groter wordende welvaart en de grotere mobiliteit van de mensen nam ook de

1 De Westerschelde is een estuarium dat van oudsher voor allerlei doeleinden wordt gebruikt en ook als natuurgebied grote waarde heeft

eens wat mis en moest de mens het afleggen tegen de natuur en een stap terug doen. Het Verdrongen Land van Saeftinge is hier een voorbeeld van. Er was als het ware een dynamisch evenwicht tussen de krachten van de natuur in het estuarium en de nog beperkte mogelijkheden van het menselijk handelen.

recreatie sterk in omvang toe; verblijfsrecreatie op campings en zomerwoningcomplexen deed zijn intrede. Na de stormramp van 1953 werden hogere eisen gesteld aan de waterkeringen rond het estuarium en aan de duinen in het mondingsgebied. Dijken werden hoger en breder, waarbij het benodigde zand uit de Wes-

terschelde werd gehaald. Door deze toename van activiteiten konden conflicten tussen de verschillende functies dan ook niet Met name natuur, visserij en recreatie kwamen steeds meer in de verdrukking door ruimteclaims voor havens en industrie, door de lozing van schadelijke stoffen en door verbetering en onderhoud van de vaarweg. Een eerste stap om te komen tot bestuurlijke afspraken die voor het gehele Westerscheldegebied (exclusief het mondingsgebied) geldend waren vormde de Uniforme Planologische Regeling (UPR-1983). Hierin zijn de bestemmingen waterstaatsdoeleinden (o.a. baggerwerken behoeve van de scheepvaart), natuurbehoud en zones met een dubbelbestemming (gebied met waterstaatkundige functie en natuurwetenschappelijke betekenis) voor het gehele buitendijkse gebied in de Westerschelde eenduidig vastgelegd. Om de conflicten tussen functies en activiteiten in het Westerscheldegebied duurzaam op te lossen is echter een bredere bestuurlijke samenwerking noodzakelijk. De basis voor die brede bestuurlijke samenwerking dient te worden gevormd door een concreet en actiegericht integraal beleidsplan waarmee beleidsmaatregelen in de verschillende sectoren en facetten onderling worden afgestemd. In deel e (planologische kernbeslissing) van het Structuurschema Natuur- en Landschapsbehoud (1986) werd reeds vermeld dat voor het Westerscheldegebied gestreefd zal worden naar de totstandkoming van een integraal beleidsplan.

Begin 1986 hebben het rijk, de provincie Zeeland en de aan de Westerschelde

grenzende gemeenten en waterschappen besloten om een dergelijk beleidsplan op te stellen voor de Westerschelde met het mondingsgebied. Dit plan heeft tot doel een integrale visie op het Westerscheldegebied tot stand te brengen, met als invalshoek het totale functioneren van het gebied inclusief de oevers en de waterbodem. In het plan dient concreet beleid te worden geformuleerd dat gericht is op het verwezenlijken van die totaalvisie en moet worden aangegeven welke acties nodig zijn om dit beleid te concretiseren.

In de Vierde Nota over de Ruimtelijke Ordening (deel d: regeringsbeslissing) is de Westerschelde opgenomen als hoofdtransportas-water en zeetoeegangsweg met verbindingen naar belangrijke (internationale) zeehavens. In deze nota wordt gesteld dat het Westerscheldebekken goede economische potenties heeft, in het bijzonder wat betreft haven- en industriële activiteiten. Tevens wordt opgemerkt dat het ruimtelijk beleid en het milieubeleid in onderlinge wisselwerking elkaar wederzijds kunnen en moeten ondersteunen.

Conform het gestelde in de planologische kernbeslissing van het Structuurschema Natuur- en Landschapsbehoud over de Westerschelde zullen de instandhouding en waar mogelijk het herstel van de natuurlijke waarden mede richtinggevend zijn en zal het beleid tevens gericht zijn op sanering van de lozingen van industrieel en huishoudelijk afvalwater en op veiligstelling van de resterende buitendijkse natuurterreinen. In de Regeringsbeslissing Natuurbeleidsplan (1990) wordt de gehele Westerschelde als onderdeel van de ecologische hoofdstructuur aangemerkt als kern-

2. Voor de scheepvaart is de Westerschelde van groot belang.

gebied. Voor dergelijke gebieden wordt gestreefd naar een algehele versterking van de natuurfunctie. In het beleidsplan dienen alle sector-belangen dan ook zodanig op elkaar te worden afgestemd dat de Westerschelde duurzaam als een harmonieus systeem kan functioneren.

1.2 Overleg- en project-structuur

Voor de ontwikkeling en het opstellen van het beleidsplan is een structuur ingesteld, bestaande uit een bestuurlijk Klankbordforum en op werkniveau een Kerngroep. In het Klankbordforum, onder voorzitterschap van gedeputeerde mevrouw G. de Vries-Hommers van de provincie Zeeland, zijn alle betrokken overheden vertegenwoordigd. De provincie Zeeland treedt op als bestuurlijk coördinator; bij de rijksoverheid is het ministerie van Verkeer en Waterstaat de eerstverantwoordelijke. Voorts nemen in het Klankbordforum deel de ministeries van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Economische Zaken en Financiën en tevens de aan de Westerschelde grenzende gemeenten en waterschappen. De belangen van de twee aan de Westerschelde gelegen havenschappen

betrokken provinciale- en rijksdiensten. Bij de ontwikkeling van het beleidsplan zijn door de Kerngroep deskundigen van de betrokken overheidsinstanties geconsulteerd.

De vergaderingen van het Klankbordforum worden voorbereid door een Agendacommissie. Deze commissie bestaat uit vertegenwoordigers van de provinciale diensten, de Rijkswaterstaat, het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij en vertegenwoordigers van de gemeenten en waterschappen ten noorden en ten zuiden van de Westerschelde. Zowel in de Kerngroep als in de Agendacommissie is België vertegenwoordigd met een waarnemer van de Antwerpse Zeediensten.

Voor een overzicht van de deelnemende instanties in de overleg- en werkkaders wordt verwezen naar bijlage 1.

1.3 Status van het beleidsplan

Algemeen

Nadat over het beleidsplan inhoudelijk overeenstemming is bereikt vormt het de basis voor het door de overheden te voeren beleid. De maatregelen en acties zoals deze in het beleidsplan zijn opgenomen zullen door de

3. De Schelderadarpost bij Saeftinge is een onderdeel van de walradarketen, die in 1991 in gebruik werd genomen ter bevordering van de veiligheid op de Westerschelde.

worden door de provincie behartigd. Daar het beleidsplan betrekking heeft op een estuarium dat zonder fysieke barrières de landsgrens passeert en overgaat in de rivier de Schelde, zijn namens België ook de Antwerpse Zeediensten met een waarnemer vertegenwoordigd. De Kerngroep bestaat uit medewerkers van de

verschillende overheden worden uitgevoerd met behulp van het beschikbare bestuurlijke en juridische instrumentarium. De overheden bevestigen hun bereidheid om op deze wijze het plan uit te voeren door het ondertekenen van een bestuursovereenkomst zoals deze ook ten behoeve van het beleidsplan voor het Krammer-

Volkerak is opgesteld. Het beleidsplan vormt daardoor een gebiedsgericht effectief coördinerend en sturend instrument zonder dat voor het plan als zodanig een aparte juridische regeling noodzakelijk is.

Relatie met andere plannen

Het beleidsplan omvat alle beleidsvelden die voor het Westerscheldesysteem van belang zijn. Wat betreft de afstemming op andere plannen wordt er van uitgegaan dat wederzijdse aanpassing plaatsvindt via het mechanisme dat hiervoor is omschreven. De plannen die met name relevant zijn voor het beleidsplan Westerschelde zijn:

Internationaal niveau:

- Structuurschets Westerscheldegebied van de Benelux Economische Unie.

Rijks niveau:

- de Vierde Nota over de Ruimtelijke Ordening;
- de Structuurschema's Natuur en Landschapsbehoud en Openluchtrecreatie;
- het tweede Structuurschema Verkeer en Vervoer (Regeringsbeslissing, 1990), waarin de regeringsbeslissing over het Structuurschema Zeehavens is geïntegreerd;
- de derde Nota waterhuishouding (Regeringsbeslissing, 1990);
- het Rijkswaterkwaliteitsplan en het nog op te stellen beheersplan rijkswateren;
- het Natuurbeleidsplan (Regeringsbeslissing, 1990);
- het Nationaal Milieubeleidsplan (NMP, 1989) en het NMP-Plus;
- de nota Gegrond Ontgronden.

Voorts zijn met name voor het mondingsgebied van de Westerschelde van belang:

- het Regionaal Ontgrondingenplan Noordzee;
- de nota Kustverdediging na 1990;
- het in voorbereiding zijnde Integraal Beleidsplan Voordelta.

Provinciaal niveau:

- het Streekplan Zeeland;
- de evaluatienota Natuur- en Landschapszorg;
- het Zeeuws Milieubeleidsplan: Kerend tij;
- het in voorbereiding zijnde Provinciale Waterhuishoudingsplan.

Gemeentelijk/waterschaps niveau:

- gemeentelijke structuur- en bestemmingsplannen;
- waterkwaliteitsbeheersplannen waterschappen.

Wat betreft de thans in voorbereiding of in behandeling zijnde rijksplannen zal er voor worden zorggedragen dat rekening wordt gehouden met het voorgenomen Westerscheldebeleid en dat wederzijdse afstemming plaatsvindt. Voor het Streekplan Zeeland geldt dat de ruimtelijk relevante zaken van het beleidsplan een uitwerking van dat streekplan vormen (zie paragraaf 2.3). Zowel het streekplan als het beleidsplan vormen voor Gedeputeerde Staten het toetsingskader voor het Westerscheldebeleid. Wat betreft de gemeentelijke bestemmingsplannen wordt uitgegaan van de eerder genoemde Uniforme Planologische Regeling.

Naast de van overheidswege opgestelde beleidsnota's heeft het beleidsplan ook raakvlakken met voor de Westerschelde relevante wettelijke regelingen en overeenkomsten. In verband met het bindend karakter van dergelijke regelingen worden deze in het beleidsplan bij de nadere planuitwerking als uitgangspunt meegenomen. Naast goedgekeurde streek- en bestemmingsplannen in het kader van de Wet op de Ruimtelijke Ordening, gaat het daarbij om de in het kader van de Natuurbeschermingswet formeel aangewezen Beschermd- en Staatsnatuurmonumenten en om door de Nederlandse overheid geratificeerde internationale verdragen zoals het Tractaat van 1839 dat met België is gesloten. In dit Tractaat worden onder meer de vrije vaart naar Antwerpen geregeld en het uitvoeren van werken in het bed van de rivier om de bevaarbaarheid te onderhouden. Daarnaast worden regels gegeven voor beloodsing en betonning en is een gemeenschappelijk toezicht - de Permanente Commissie voor Toezicht op de Scheldevaart - ingesteld.

Ten aanzien van de planhorizon gelden voor vrijwel alle eerder genoemde plannen en beleidsnota's verschillende termijnen.

4. Heel wat jaren van overleg, uitvoerige onderzoeken en deelnota's, wikken en wegen en inspraak van alle betrokkenen gingen aan de samenstelling van het beleidsplan Westerschelde vooraf.

Afstemming van de plantermijn van het beleidsplan Westerschelde op die in andere plannen is dus niet mogelijk. Voor dit beleidsplan is dan ook uitgegaan van de volgende definities:

- korte termijn: tot 1996, zijnde de kortst mogelijke termijn waarop substantiële resultaten kunnen worden geboekt;
- middellange termijn: de periode tot 2001, zijnde de termijn waarover in onderzoeksrapporten betreffende de Westerschelde uitspraken worden gedaan;
- lange termijn: de periode vanaf 2001 waarover slechts indicatieve uitspraken kunnen worden gedaan.

1.4 Procedure voor vaststelling en bijstelling

Gelet op het richtinggevende karakter van dit plan voor het rijks, regionaal en lokaal beleid is een vaststellingsprocedure gevolgd waarbij de participanten de gelegenheid werd geboden de visie van de achterban te betrekken bij de standpuntbepaling. Daarnaast was het noodzakelijk voorafgaand aan de definitieve vaststelling de mening van belangenorganisaties over het voorgenomen beleid te kennen. Op grond daarvan heeft een inspraakprocedure plaatsgevonden, waarbij de volgende stapsgewijze vaststellingsprocedure is gevolgd:

- stap 1:* bespreking en vrijgeven voor overleg en inspraak van het (geamendeerde) plan door het bestuurlijk Klankbordforum;
- stap 2:* a toezending van het ontwerp-plan aan de participanten voor consultatie van de achterban (gemeenteraden, algemene vergaderingen van waterschappen, PPC, Haagse circuits van departementen enz.);
- stap 2:* b voorlichtingsronde en inspraak door het bestuurlijk Klankbordforum voor belangenorganisaties en belangstellenden;
- stap 3:* het opstellen van een inspraakrapport (Antwoordnota) en het waar nodig aanpassen van het plan;
- stap 4:* vaststelling van het beleidsplan door het bestuurlijk Klankbordforum, waarna toezending aan de participanten volgt;
- stap 5:* opstellen en ondertekenen van een bestuursovereenkomst.

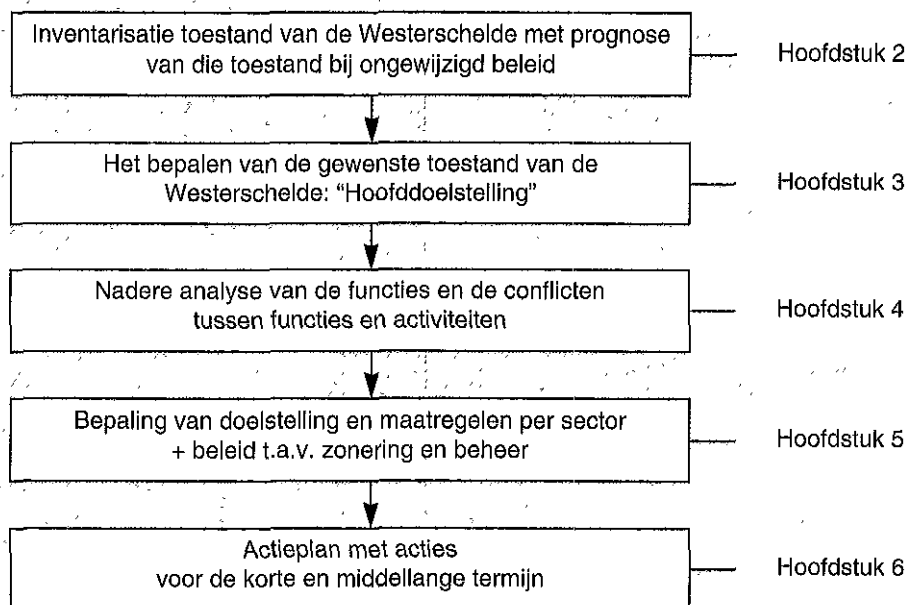
Na vaststelling van het plan worden nieuwe ontwikkelingen in het bekken getoetst aan het vastgestelde beleid. Omdat de omstandigheden, prioriteiten en feitelijke ontwikkelingen in de planperiode vrijwel zeker zullen afwijken van de aannamen die daarover in het plan zijn gedaan, is het ook noodzakelijk het beleid periodiek te evalueren en zonodig bij te stellen. Daartoe zal de huidige overlegstructuur (bestuurlijk Klankbordforum, Agendacommissie en Kerngroep) na vaststelling van het beleidsplan

gehandhaafd blijven, waarbij het Klankbordforum verder functioneert als Stuurgroep. De ervaringen met andere beleidsplannen leren dat een tweejaarlijks evaluatierapport een doelmatig instrument is om het tot dan toe gevoerde beleid te evalueren en het plan eventueel aan te passen indien de onderzoeksresultaten of wijzigingen in de doelstellingen daartoe aanleiding geven. Iedere 2 jaar, voor het eerst over de periode 1991-1992, zal dan ook door de Kerngroep een korte voortgangs- en evaluatierapportage worden opgesteld waarin de volgende onderwerpen zijn vervat:

1. een overzicht van de voor de Westerschelde relevante ontwikkelingen in de afgelopen periode;
2. toetsing van deze ontwikkelingen aan het vastgestelde beleid;
3. een overzicht van nieuwe onderzoeksresultaten en vergelijking daarvan met de in het beleidsplan ter zake gedane aannamen;
4. een overzicht van de voortgang van het Actieplan;
5. voorstellen voor bijstelling van het beleid.

De voortgangs- en evaluatierapportage zal via een eenvoudige procedure door het bestuurlijk Klankbordforum worden vastgesteld. Om zicht te houden op de ontwikkelingen in het gebied en daarover met alle betrokkenen van gedachten te kunnen wisselen en zonodig tussentijds beleidsstandpunten te kunnen formuleren is het noodzakelijk dat door de Kerngroep, de Agendacommissie en het klankbordforum met een vaste frequentie wordt overlegd. Daarbij kan naar verwachting worden volstaan met een gemiddelde frequentie van 4 x per jaar voor de Kerngroep, 2 x per jaar voor de Agendacommissie en 1 x per jaar voor het Klankbordforum. Voor toetsing van belangrijke plannen die een urgent karakter hebben zullen ook extra bijeenkomsten van de verschillende groepen mogelijk moeten zijn. Aan de orde komen dan tussentijdse notities over actuele zaken en ontwikkelingen de Westerschelde betreffende en voorts al die zaken waarover de participanten overleg wenselijk achten. Om de voorgestane overleg-frequentie te kunnen aanhouden wordt er in eerste instantie voor gekozen om niet alle kleinere plannen en vergunningaanvragen tussentijds aan het beleidsplan te toetsen, maar hiervoor bij de tweejaarlijkse evaluatie een toetsing achteraf toe te passen. Belangrijke plannen zoals sectornota's, streekplannen en grotere bestemmingsplannen, die betrekking hebben op het gebruik en het beheer van de Westerschelde, zullen wel meteen bij het verschijnen worden getoetst. Voor het actieve deel van het beleidsplan wordt een uitvoeringsprogramma opgesteld met een meerjarenplanning. De voortgang hiervan wordt door de Kerngroep bewaakt.

schema 1

1.5 Opzet van het plan en gevolgde methodiek

In schema 1 is de gevolgde methodiek bij het ontwikkelen van het beleidsplan weer-gegeven.

Het aldus doorlopen planvormings-proces vormt de basis voor de hoofdstuk-indeling van het beleidsplan. Gestreefd is naar een niet te omvangrijk plan waardoor met name in de beschrijvende hoofdstukken, gezien de complexiteit van de materie, geen volledigheid kan worden nagestreefd. De teksten in het plan zijn beperkt tot die zaken die verband houden met de hoofddoelstelling en met de voor het beleid relevante conflicten tussen functies en activiteiten.

Uitvoerige informatie omtrent het voor het beleidsplan uitgevoerde onderzoek en de in dat kader uitgevoerde inventarisaties is opgenomen in de volgende nota's:

- Beschrijving van de Westerschelde.
- Zuurstof- en nutriëntenhuishouding.
- Microverontreinigingen.
- Slibhuishouding en bodemkwaliteit.
- Morfologische structuur en dynamiek.
- Recreatievaartellingen.
- Overige inventarisaties en onderzoek.

Deze nota's omvatten de onderbouwing en basis voor het in het beleidsplan opgenomen beleid. Daarnaast is bij de opstelling van

het beleidsplan gebruik gemaakt van andere studies en rapporten onder andere die welke zijn verschenen in de reeks "Westerschelde-studies" ¹⁾.

1.6 Eerder verschenen nota's

In maart 1987 is door de Kerngroep als eerste stap in de beleidsplanontwikkeling de nota "Doelstelling en uitgangspunten Beleidsplan Westerschelde" opgesteld. Deze nota omvat een beschrijving van de functies die de Westerschelde vervult en van de activiteiten die er plaatsvinden. De actuele en potentiële conflicten tussen de verschillende functies zijn geïnventariseerd en er is een hoofddoelstelling voor het gebied geformuleerd. Gericht op deze hoofddoelstelling zijn vervolgens uitgangspunten geformuleerd en zijn acties beschreven die gericht zijn op het realiseren van de doelstellingen.

De nota is in het bestuurlijk Klankbordforum besproken en heeft vervolgens een beperkte inspraak doorlopen. Het doel van deze nota was om al in een zo vroeg mogelijk stadium van de beleidsvorming aan participanten en belanghebbenden de gelegenheid te bieden mede vorm te geven aan dat beleid. Op basis van de ingediende reacties is een Antwoordnota opgesteld. De door het bestuurlijk Klankbordforum vastgestelde nota Doelstelling en uitgangspunten heeft samen met de Antwoordnota de

¹⁾ Het project "Westerscheldestudies" was een gezamenlijk project van de Rijksuniversiteit Utrecht, Rijkswaterstaat-Dienst Getijdewateren en directie Zeeland, Stichting Bodemkartering en het Delta Instituut voor Hydrobiologisch Onderzoek; het project beoogde samenwerking op het gebied van beleidsgericht Westerschelde-onderzoek

basis gevormd voor het nu voorliggende beleidsplan. Met veel reacties kon bij de opstelling van het plan rekening worden gehouden.

In 1984 is door de Technische Scheldec commissie de nota: "Verdieping Westerschelde, programma 48-43 voet" uitgebracht. Deze nota bevat een studie naar de verdieping van de maritieme toegangsweg naar de haven van Antwerpen en naar de gevolgen hiervan voor het functioneren van het estuarium. Het doel van deze verdieping is enerzijds om de haven van Antwerpen toegankelijker te maken voor massagoedschepen zodat de concurrentiepositie van de haven in deze sector behouden blijft en anderzijds om de mogelijkheid te bieden voor nieuwe transportsystemen over water zoals containerschepen om zoveel mogelijk onafhankelijk van het getij de haven te kunnen aanlopen. De verdieping betreft met name het uitvoeren van baggerwerken in het

De verdiepingsnota heeft de procedure via de Raad van de Waterstaat doorlopen. De raad heeft over de nota advies uitgebracht aan de minister van Verkeer en Waterstaat en brengt naar voren dat de negatieve effecten van de verdieping zo veel mogelijk moeten worden beperkt. Als belangrijk aandachtspunt tekent de raad in zijn advies aan dat de berging van verontreinigde baggerspecie anders dan klasse I niet meer ongecontroleerd in het watersysteem gestort mag worden. Verschuiving of uitbreiding van de verontreiniging van de waterbodem naar westelijke delen van de Westerschelde wordt dan ook onaanvaardbaar geacht. Voor een volledig overzicht van de adviezen van de Raad van de Waterstaat wordt verwezen naar bijlage 2. Voor het te voeren beleid in de Westerschelde geldt dat zowel met de verdiepingsnota als met het advies hierover van de Raad van de Waterstaat in het beleidsplan rekening zal worden gehouden.

5. Platen en schorren vormen een wezenlijk onderdeel van het gebied.

mondingsgebied en op de drempels in de Westerschelde. Op grond van de studie wordt door de Technische Scheldec commissie geconcludeerd dat het 48-43 voet verdiepingsprogramma zonder al te grote negatieve effecten voor het estuarium kan worden uitgevoerd, mits een aantal aanbevolen maatregelen op het gebied van oeververdedigingen, baggertechnieken en begeleiding van de scheepvaart in acht wordt genomen. De uitvoering van de voorgestelde verdieping vormt, samen met enkele andere waterstaatkundige kwesties waaronder de waterkwaliteit van de Schelde en de Maas, nog onderwerp van overleg met België.

2. Beschrijving plangebied/uitgangssituatie

2.1 Begrenzungen beleidsplan

Voor de ontwikkeling van het beleidsplan Westerschelde is een plangebied en een studiegebied gedefinieerd. Voor het studiegebied is geen exacte begrenzing aangehouden. In de studies zijn alle ontwikkelingen betrokken die direct of indirect in belangrijke mate van invloed zijn op het functioneren van het Westerscheldegebied.

Ten aanzien van de begrenzing van het plangebied is evenals bij andere watergebieden waarvoor beleidsplannen zijn of worden opgesteld sprake van een complexe situatie. Het is evident dat in het beleidsplan het functioneren van het Westerscheldegebied als totaliteit centraal is gesteld. Dat betekent dat onder het plangebied in ieder geval het estuarium met de waterkeringen moet worden begrepen. Het beleidsplan doet derhalve uitspraken omtrent het in dat gebied te voeren beleid. Ook de effecten van de ontwikkelingen in de aangrenzende landgebieden op het watersysteem van de Westerschelde zijn in de planvorming meegenomen. Op grond van het voorgaande is de plangrens van het beleidsplan Westerschelde als volgt gedefinieerd: De noordelijke en zuidelijke grens wordt gevormd door de binnenteeën van de (hoofd-) waterkering. De oostelijke grens wordt gevormd door de rijksgrens en als westelijke begrenzing wordt aangesloten op de Mijnwet waarin de verdeling van het continentaal plat is opgenomen.

Deze westelijke begrenzing komt nagenoeg overeen met de grens van het Streekplan Zeeland. Dit betekent dat op Walcheren de kuststrook tot Westkapelle tot het plangebied

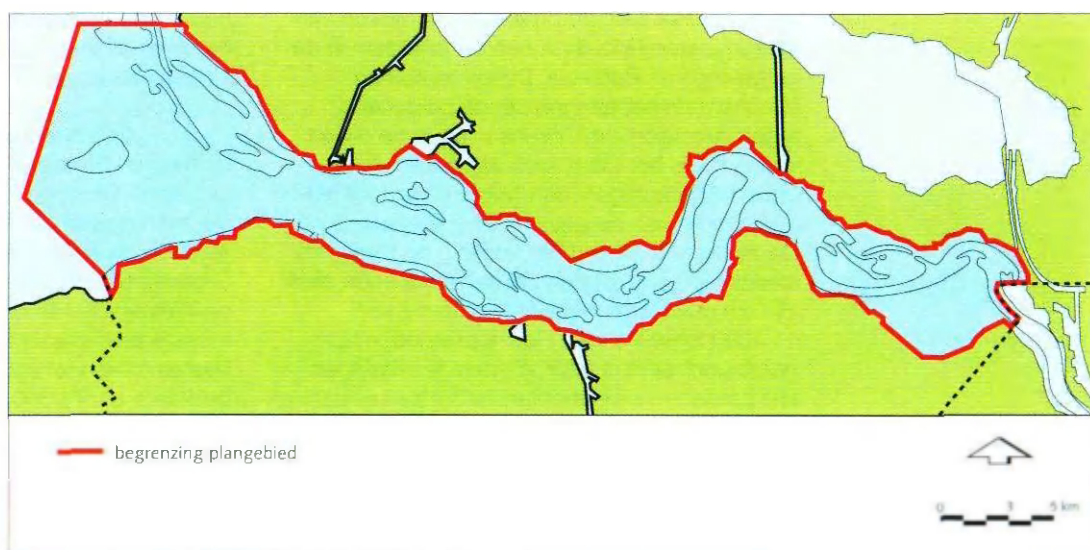
behoort en in Zeeuwsch-Vlaanderen de gehele kuststrook. De in deze kustgebieden gelegen duinen worden tot het plangebied gerekend voor zover zij een waterkerende functie vervullen. Het integrale duinbeleid wordt in andere kaders meegenomen. De begrenzing van het plangebied bij de havens, bij industriegebieden en aansluitende kanalen op Nederlands grondgebied wordt gevormd door een denkbeeldige lijn door de havenmond (zie figuur 1). Bij de vaststelling van de begrenzing van het plangebied van het Integraal Beleidsplan Voordelta is aansluiting gezocht bij de begrenzing van het beleidsplan Westerschelde, zodat in het mondingsgebied geen gebiedsdelen overblijven waarvoor geen beleid is ontwikkeld.

De ontwikkelingen over de rijksgrens die van invloed zijn op het Westerscheldegebied zijn in de basisstudies meegenomen. In het beleidsplan kan met betrekking tot die ontwikkelingen echter geen beleid worden geformuleerd. Wel wordt een beeld geschetst van de effecten op het Westerscheldegebied van ontwikkelingen en activiteiten over de landsgrens. Aldus wordt inzicht verkregen in de mate waarin ontwikkelingen in het buitenland van belang kunnen zijn voor het Westerscheldebekken en voor het met betrekking tot Nederlands grondgebied te formuleren beleid. Tevens kan het beleidsplan mede richting geven aan het door Nederland te voeren internationale overleg.

2.2 Beschrijving plangebied

In deze paragraaf is de meest relevante informatie opgenomen over de geografische en hydrografische kenmerken van de Wester-

Figuur 1.
Begrenzing plangebied.

schelde. Voor een meer uitvoerige beschrijving wordt verwezen naar de eerder genoemde onderzoeksnota "Beschrijving van de Westerschelde".

De situering van de in het beleidsplan genoemde topografische benamingen is weergegeven in bijlage 3.

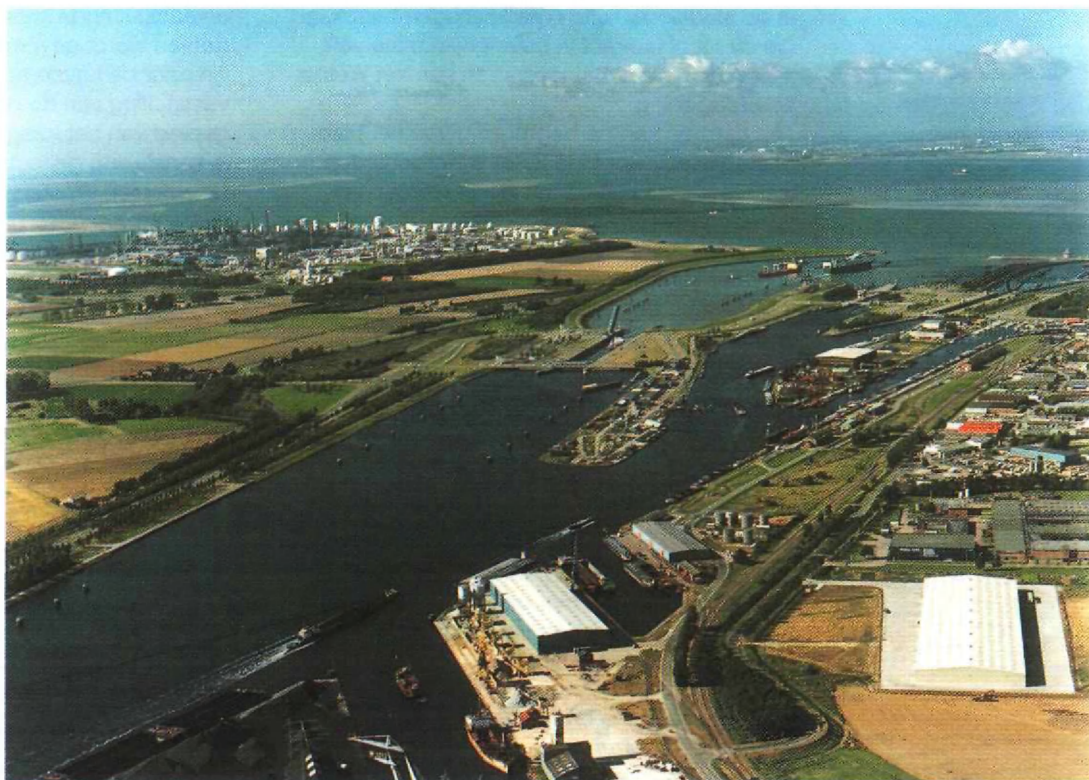
Geografie

De Westerschelde is een estuarium dat begint bij Antwerpen en dat bij Vlissingen in de Noordzee uitmondt. De lengte van de Wester-

Verordening waterkering en waterbeheersing Zeeland en de betreffende Waterschapskeuren. Mogelijke toekomstige ingrepen waarbij de zee-wering betrokken is zijn de verdieping van de Westerschelde en de vaste oeververbinding (WOFV). Voorts is het niet geheel uitgesloten dat in de toekomst een nieuwe zeesluis bij Terneuzen, een nieuw buitendijks havengebied bij Paulinapolder en het Baalhoekkanaal aan de orde zullen komen.

Het Baalhoekkanaal wordt overigens door de provincie en de gemeenten afgewezen; door de

6. Het sluisencomplex van Terneuzen geeft toegang tot de Westerschelde. Het is niet uitgesloten dat Terneuzen in de toekomst een nieuwe zeesluis krijgt.

schelde tussen de Belgisch-Nederlandse grens en Vlissingen is ca. 56 km. De breedte bij Antwerpen is ca. 500 m en bij Vlissingen ca. 4,5 km. De maximale breedte, ter hoogte van de Sloehaven, is 7,8 km en de grootste diepte is ca. 57 m. Het diepste punt ligt voor de kop van de zogeheten Noordnol: een oude leidam in de omgeving van Borssele. Dijken en duinen beschermen het aangrenzende polderland tegen overstroming. Tevens vormen de dijken, vooral sinds het toepassen van onderzeese oeververdedigingen, een begrenzing voor het meanderen van de geulen in het estuarium. De zeekering zal in 1991 volledig op Deltasterkte zijn gebracht en zal dan voldoende sterk zijn om een storm met een frequentie van 1 : 4000 te weerstaan. Het stormvloedpeil dat daarbij optreedt is NAP +5,40 m te Vlissingen. Het juridische instrumentarium om de zeekering in stand te houden en te beschermen bestaat uit de Waterstaatswet 1900, de Rivierenwet, het Rijkszeeweringenreglement, het Rijksreglement ontgrondingen, het Baggerreglement, het Algemeen Zeeuws Waterschapsreglement, de

gemeente Hontenisse wordt een wat meer genuanceerd standpunt ingenomen. Het rijk houdt echter de mogelijkheid van aanleg open. Besluitvorming over de verdieping kan nog geruime tijd duren omdat voor een aantal belangrijke technische en politieke problemen in het internationale overleg met België nog oplossingen moeten worden gevonden.

Op en langs het Westerscheldegebied domineren de zeescheepvaart en de industriegebieden Vlissingen, Terneuzen en Antwerpen. De omvang van de zeescheepvaart is ca. 40.000 scheepsbewegingen per jaar. Grofweg tweederde deel van de zeeschepen op de Westerschelde heeft Antwerpen, waar de meeste zeehavenactiviteiten zich afspelen, als bestemming. Het aantal mensen dat daar werkt bedraagt ca. 75.000. Antwerpen is na Rotterdam de grootste haven van Europa. Ook Terneuzen en Vlissingen zijn belangrijke havengebieden met een gezamenlijke werkgelegenheid van ca. 10.000 mensen. In het geheel van industriële activiteiten rond de

7. *Scheepvaart en industriegebieden domineren op en langs het Westerscheldegebied.*

Westerschelde neemt de petro-chemische industrie een belangrijke plaats in. Deze heeft ook bindingen met de industriegebieden Rotterdam en Moerdijk.

Drie scheepvaartkanalen verbinden de Westerschelde met de overige Deltawateren (Kanaal door Walcheren, Kanaal door Zuid-Beveland) of met het achterland (Kanaal van Terneuzen naar Gent). Het Kanaal van Terneuzen naar Gent is behalve een druk bevaren binnenscheepvaartkanaal tevens een belangrijk zeescheepvaartkanaal. Bij Terneuzen zijn zeesluizen waar jaarlijks ruim 10.000 zeeschepen passeren. Er is een onbepaalde doorvaarhoogte omdat er

beweegbare bruggen zijn toegepast.

Het Kanaal door Zuid-Beveland maakt deel uit van de binnenscheepvaartroute tussen de kanaalzone Terneuzen-Gent en Rotterdam. Via de haven van Antwerpen kunnen binnenschepen het Schelde-Rijnkanaal opvaren. Ter plaatse van Bath mondt het Bathse Spuikanaal uit in de Westerschelde. Door dit lozingskanaal wordt overtollig doorspoel- en neerslagwater uit het Zoommeer via spuilsuizen afgevoerd.

Een spoorwegverbinding met het Nederlandse spoorweginet hebben alleen het binnen- en buitenhavengebied van Vlissingen en het Sloegebied. De kanaalzone in Zeeuwsch-Vlaanderen heeft een goederenspoorverbinding met Zelzate in België.

De belangrijkste wegverbinding is de A58 met aansluitingen op de veerverbindingen Kruiningen-Perkpolder en Vlissingen-Breskens. Daar zorgen dubbeldeksveerboten voor de verkeers- en vervoersstroom tussen de oevers van de Westerschelde. Voor een vaste oeververbinding over de Westerschelde (WOV) zijn de procedures voor de vaststelling van het tracé en de milieu-effectrapportage afgerond.

Door Provinciale Staten van Zeeland is inmiddels het tracé van de WOV vastgesteld tussen Terneuzen-West in Zeeuwsch-Vlaanderen en westelijk van Ellewoutsdijk op Zuid-Beveland. Vanuit Vlissingen wordt een veerdienst onderhouden naar Sheerness in Engeland voor personen- en (vracht)autovervoer.

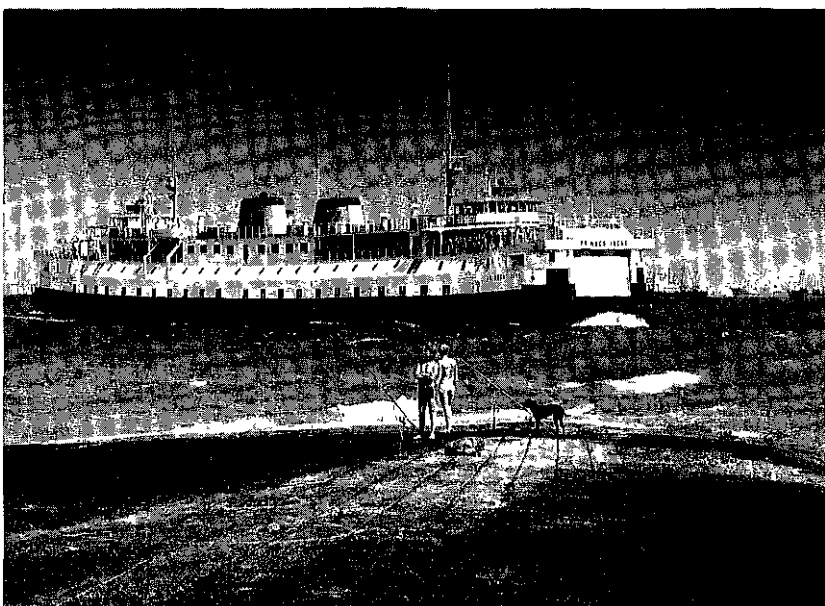
In de bodem van de Westerschelde liggen vele kabels en buisleidingen.

Tussen Ellewoutsdijk en het industriegebied Terneuzen-West liggen een nafta- en een propyleen-ethyleenleiding. Ter hoogte van het oostelijk deel van het Land van Saeftinge kruisen twee water- en twee aardgastransportleidingen de Westerschelde, alsmede ook weer een propyleen-ethyleenleiding.

Het landschapsbeeld van de Westerschelde vertoont alle kenmerken van een dynamisch estuarium, met grootschalig open water, intergetijdengebieden en hogere aanwassen tegen de waterkerende dijken. In het mondingsgebied overheerst de open ruimte van de Noordzee, begrensd door stranden en duinen.

Plaatselijk wordt het silhouet onderbroken door de contouren van woonkernen en industriegebieden, die ook bij avond het beeld van het gebied kunnen bepalen, en door voor anker liggende en varende schepen.

In ecologische zin kan de Westerschelde gekarakteriseerd worden als een waardevol estuarium natuurgebied dat, hoewel het onder grote druk staat, grote potenties heeft. Met name voor watervogels is de Westerschelde van groot internationaal belang, vooral omdat het estuarium dient als doortrek- en overwin-

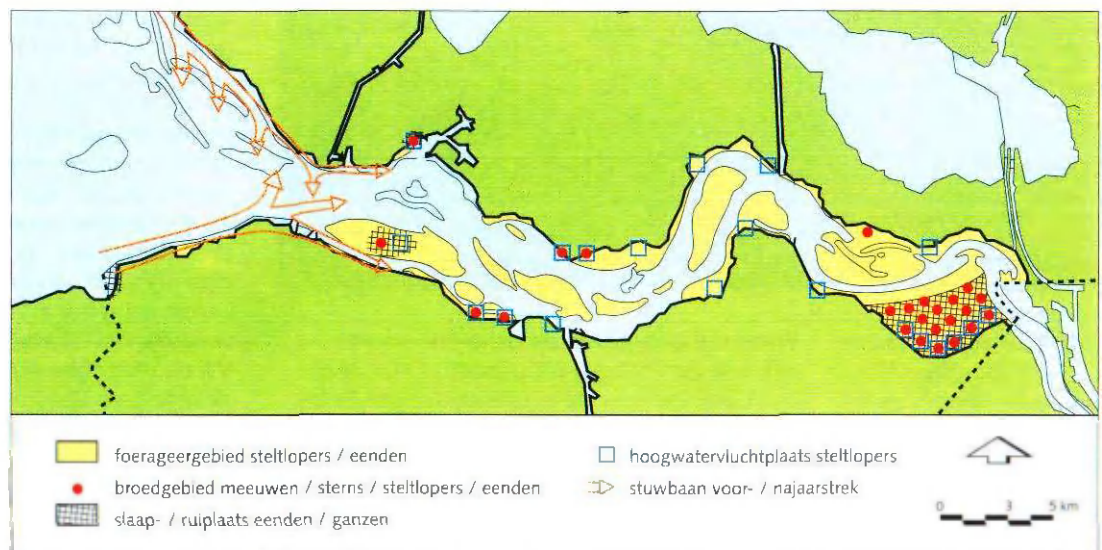
8. *Een vertrouwd beeld: de pontverbindingen tussen Vlissingen en Breskens en Kruiningen en Perkpolder.*

teringsgebied. Daarnaast heeft de Westerschelde een belangrijke functie als kinderkamer voor vis, waarbij vooral tong en garnalen belangrijk zijn. Incidenteel wordt de zeehond nog in de Westerschelde aangetroffen. Door verbetering van de waterkwaliteit en het scheppen van voldoende rust in met name het bankengebied in de monding en bij het Hooge Platen-complex zou hier weer een levensvatbare zeehondenpopulatie kunnen ontstaan.

Door de getijdewerking zijn in het estuarium schorren, slikken en platen ontstaan, afgewisseld door diepe getijdegeulen. Schorren zijn de hooggelegen randgebieden van de getijzone die slechts af en toe geheel of gedeeltelijk overspoeld worden en voorzien zijn

van een fijn vertakt krekensstelsel. De schorren zijn ecologisch zeer waardevol. Zij vormen de groeiplaats voor zeldzame zoutvegetaties. Bovendien zijn de schorren van belang als broedgebied, hoogwatervluchtplaats en fourageergebied voor vogels (zie figuur 2). Na het verlies aan schorrenareaal door de uitvoering van de deltawerken is het belang van de Westerschelde voor behoud van dit milieutype toegenomen. Het Land van Saeftinge is het grootste schorrengebied van noord-west Europa. De slikken en platen vormen uitgestrekte oppervlakten van doorgaans kale of schaars begroeide gebieden met een vaak grillige structuur. Zij liggen tussen gemiddeld hoogwater en gemiddeld laagwater en worden dan ook aangeduid als intergetijdengebieden.

Figuur 2. Belangrijke vogelgebieden.

Door het hoge voedselaanbod is het intergetijdengebied van grote betekenis als kraamkamer en opgroei-gebied voor met name tong en garnalen en als fourageergebied voor vogels.

Een deel van de Hooge Platen is door opstuw-ving boven gemiddeld hoogwater gekomen. Dit hoge deel vormt een belangrijk broedgebied voor o.a. sterns.

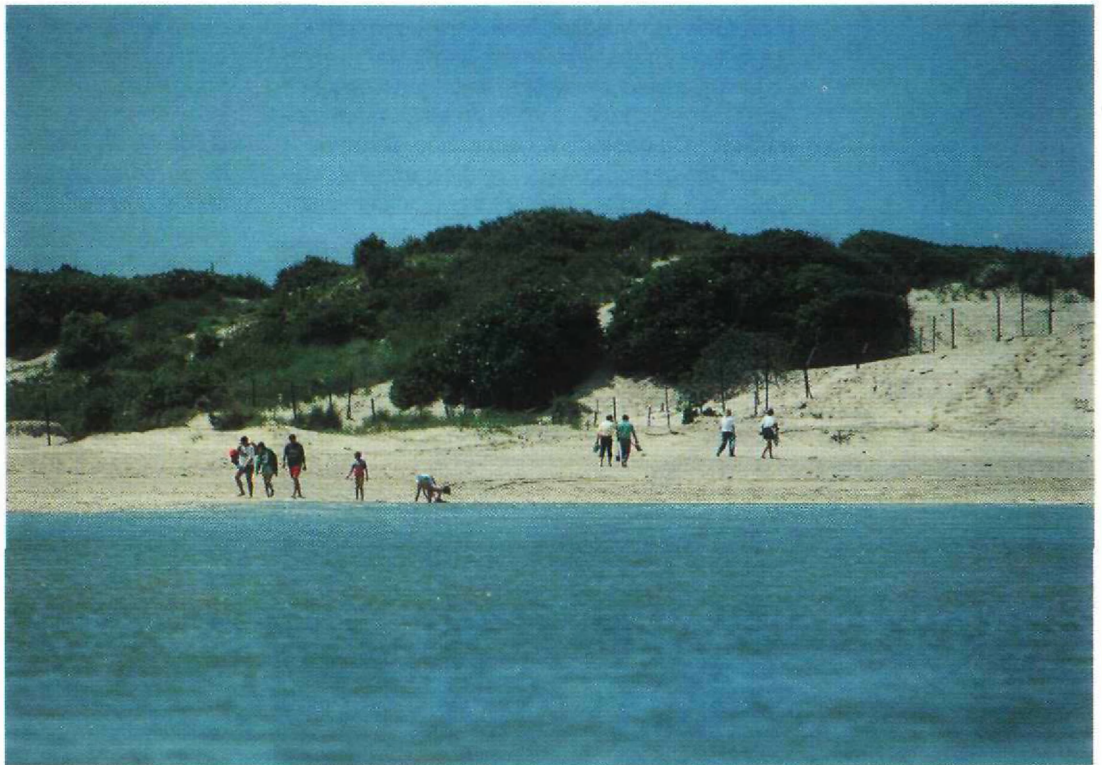
Binnen het Westerschelde-estuarium zijn nog twee sluftergebieden aanwezig (Het Zwin en de Verdrongen Zwarte Polder). Dit milieutype is zeer zeldzaam geworden en is in natuurwetenschappelijk opzicht erg waardevol.

De ondiepe watergebieden tussen GLW en NAP -5,00 m hebben een belangrijke kinderkamer-functie voor met name tong.

Het water dieper dan NAP -5,00 m bestaat uit vloedscharen en ebgeulen en vormt onderdeel van de scheepvaartroutes.

De visserij op de Westerschelde is van beperkte betekenis. Beroepsmatig worden paling-, garnalen-, kokkel- en tongvisserij uitgeoefend. De visserij speelt zich hoofdzakelijk af in het westelijk deel van de Westerschelde en in het mondingsgebied.

10. Voor de badgasten is het mondingsgebied van de Westerschelde van belang. Duinen en stranden krijgen in het beleidsplan dan ook de nodige aandacht.

De stranden in het mondingsgebied van de Westerschelde vervullen een belangrijke functie voor de strandrecreatie. Voorts vindt langs de Westerschelde zelf plaatselijk enige oever- en dijkrecreatie plaats. De sportvisserij wordt beoefend vanaf de dijken en vanuit visbootjes. Op vijftien locaties is het momenteel met een vergunning op grond van het Baggerreglement toegestaan om op slikken zeeas te spitten. Achter de Noordzeestranden van Walcheren en Zeeuwsch-Vlaanderen liggen uitgebreide verblijfsrecreatiecomplexen met totaal 72.000 slaapplekken.

11. Getijdegeulen maken van de Westerschelde een morfologisch erg interessant gebied.

Aan de Westerschelde liggen momenteel acht jachthaven-locaties met totaal ca. 1250 ligplaatsen. Ongeveer 60% van de ligplaatsen bevindt zich in het mondingsgebied, namelijk in Breskens 510 en in Vlissingen, inclusief de recente uitbreiding in de Michiel de Ruyterhaven, ca. 250.

Een typisch waterkwaliteitskenmerk van een estuarium als de Westerschelde is de gradiënt in het zoutgehalte. Die ontstaat door de verandering in mengverhouding tussen het zoete zeewater en het zoete rivierwater. De grootste fluctuaties in het zoutgehalte worden in het oostelijk deel van de Westerschelde aangetroffen, waar de invloed van het rivierwater groot is en waar tevens overtollig water uit het Zoommeer via de Bathse Spuisluis en deels via de Antwerpse havens wordt geloosd. De waterkwaliteit van de Westerschelde laat door de vele industriële lozingen uit binnen- en buitenland veel te wensen over. Dit heeft gevolgen voor met name de natuur-, de visserij- en de recreatiefuncties.

Hydrografie

Het verschil tussen hoog- en laagwater op de Westerschelde neemt vanaf de monding geleidelijk toe: bij Vlissingen is het tijverschil gemiddeld bijna vier meter en bij Antwerpen ruim vijf meter. Het bij deze getijbeweging behorende vloedvolume is ongeveer $1100 \cdot 10^6 \text{ m}^3$. Het volume dat door de Schelde wordt aangevoerd is daar ongeveer 0,4% van. Voor de hydrografie van de Westerschelde is deze bijdrage dan ook te verwaarlozen. De normale hoog- en laagwaterstanden zijn als volgt. Bij Vlissingen is het gemiddeld hoogwater

bijna twee meter boven NAP en het gemiddeld laagwater is bijna twee meter onder NAP. Tijdens storm uit westelijke richtingen wordt het water langs de kust en in de Westerschelde opgestuwd. De hoogste waterstanden die tot op heden zijn geregistreerd, zijn die van de stormvloed op 1 februari 1953. Het hoogwater kwam

12. Waardevol zijn ook de schorren en slikken, zoals hier op de foto de Slikken van Zuidgors.

toen bij Vlissingen ruim vier en een halve meter boven NAP en bij Bath ruim vijf en een halve meter.

In het verloop van het hoog- en laagwater zitten langjarige ontwikkelingen. Er is een 18,6 jarige cyclus in het verticaal getij met een amplitude (maximale uitwijking uit de middenstand) te Vlissingen van zeven centimeter. Dit verschijnsel is van gering belang, dit in tegenstelling tot de zeespiegelstijging die te Vlissingen volgens de tot nu toe gehanteerde schattingen twee en twintig centimeter per eeuw bedraagt. Mogelijke effecten van een versnelde zeespiegelstijging zijn binnen de planperiode van het beleidsplan tot het jaar 2001 echter niet te verwachten. De stijging van het hoogwater is daarbij sterker dan die van het laagwater, waardoor dus ook het tijverschil langzaam toeneemt. Bij Bath is er in 1970 een trendbreuk te zien in het verloop van het laagwater dat toen een daling ging vertonen. Vermoedelijk komt dat door de verdieping van de drempels tussen 1970 en 1976 waardoor de ebgeulen zijn verruimd.

Op de raai Vlissingen-Breskens stroomt het water gemiddeld over de doorsnede met een snelheid van nog geen meter per seconde bij een gemiddeld getij. In werkelijkheid zijn de snelheden bijna altijd hoger of lager door de variatie in het tijverschil. De maximum snelheid

bij eb en bij vloed treedt op ongeveer drie en een half uur ná, respectievelijk één uur vóór hoogwater.

Het debiet door de geulen is bij eb en vloed verschillend. Er zijn geulen met een groter ebdebet en er zijn geulen waar het vloeddebet het ebdebet overtreft. Daardoor spreekt men van eb-, respectievelijk vloedgeulen. Zo is het Middelgat een ebgeul en het Gat van Ossensisse een vloedgeul.

2.3 Huidig beleid

Achtereenvolgens worden hierna de belangrijkste planvormen beschreven die op de Westerschelde van toepassing zijn en komen enkele nota's en regelingen aan de orde, die ook van belang zijn in relatie tot het beleid en beheer van de Westerschelde.

In verschillende nota's en rapporten wordt de Westerschelde morfologisch gezien onderverdeeld in een oostelijk en een westelijk deel. Tenzij anders vermeld, wordt in het beleidsplan als begrenzing tussen het meer kunstmatige oostelijke deel en het meer natuurlijke en schonere westelijke deel, de meridiaan van 4° oosterlengte aangehouden (ongeveer de lijn Hansweert-Perkpolder).

Op Rijks niveau zijn de volgende structuurschema's van belang: Natuur- en Landschapsbehoud, Buisleidingen en het tweede Structuurschema Verkeer en Vervoer. Andere vigerende structuurschema's zijn hier van minder betekenis of verouderd. Het tweede Structuurschema Verkeer en Vervoer is inmiddels als regeringsbeslissing uitgebracht. In deze regeringsbeslissing zijn de beleidsvoornemens uit het tweede Structuurschema Verkeer en Vervoer en het tweede Structuurschema Zeehavens geïntegreerd en verwerkt. Het Structuurschema Vaarwegen was reeds eerder verwerkt in het Beleidsvoornemen 2e SVV. Wat het Westerscheldebekken betreft zijn de volgende punten van belang. Het havenbeheersgebied van het Havenschap Vlissingen wordt van voldoende omvang geacht om te voorzien in ruime ontwikkelingsmogelijkheden over de grens van 2010 heen. Het havenbeheersgebied van het Havenschap Terneuzen

13. Ook industriële activiteiten spelen een rol in het beleidsplan zoals die in het Sloegebied.

biedt voldoende ruimte voor ontwikkelingen. De reservering voor havendoeleinden van de Axelse Vakte, zoals aangegeven in het Streekplan Zeeland, moet worden gehandhaafd. In het 2e SVV zijn de Westerschelde, het Kanaal Terneuzen-Gent en het Kanaal door Zuid-Beveland opgenomen als hoofdtransportassen van het Nederlandse hoofdvaarwegennet. Als aanpassingen van het hoofdvaarwegennet worden genoemd de uitbouw van het Kanaal door Zuid-Beveland tot klasse VI scheepvaartweg en de wens van België tot verdieping van de vaarweg over de Westerschelde. Het Baalhoekkanaal is opgenomen als een mogelijk aan te leggen nieuwe verbinding. Of deze verbinding al dan niet wordt uitgevoerd als hoofdtransportas zal worden gezien wanneer de betreffende studies ter hand worden genomen.

Het Structuurschema Natuur- en Landschapsbehoud (1986) noemt de Westerschelde als één van de laatste werkelijke estuaria in ons land, waarbij aan de instandhouding en waar mogelijk het herstel van de natuurlijke kwaliteiten grote aandacht moet worden gegeven. Dit structuurschema meldt reeds dat op middellange termijn gestreefd zal worden naar de totstandkoming van een integraal beleidsplan voor de Westerschelde, waarin een afstemming van functies zal plaatsvinden. In het algemeen zal het beleid erop gericht zijn verdere aantasting van de Westerschelde te voorkomen. Dit houdt in het bijzonder in, het verder terugdringen van de waterverontreiniging en het toetsen van verdere uitbreiding van haven- en industrieterreinen op de ecologische inpasbaarheid. Daarnaast zullen de resterende buitendijkse natuurterreinen worden veiliggesteld.

In het Structuurschema Buisleidingen (1984) is een globale tracerings aangegeven voor een leidingstrook van Zuid-Beveland naar Oost-Zeeuwsch-Vlaanderen.

Voorts zijn voor de Westerschelde nog van belang het Natuurbeleidsplan (Regeringsbeslissing, 1990), het Nationaal Milieubeleidsplan (NMP, 1989) met het NMP-Plus en de derde Nota waterhuishouding (Regeringsbeslissing, 1990) en voor het mondingsgebied van de Westerschelde de nota Kustverdediging na 1990.

In het Natuurbeleidsplan wordt het versterken van de duurzame instandhouding van ecosystemen als één van de belangrijkste beleidsopgaven beschouwd. Deze duurzaamheid wordt verzekerd door het beleid voor de prioritaire ecosystemen, waaronder getijdengebieden, te concentreren op een ruimtelijk stabiele en samenhangende ecologische hoofdstructuur. Binnen deze ecologische hoofdstructuur zijn gebieden met bestaande waarden van internationale of nationale betekenis van voldoende omvang als kerngebied aangeduid. De Westerschelde is als estuarium geheel aangewezen als kerngebied, waarin gestreefd wordt naar een algemene versterking van de natuurfunctie waarin zo nodig een zonering aangebracht kan worden. Het beleid beoogt in de eerste plaats voor de kerngebieden een basisbescherming te garanderen die gericht is op het voorkomen van ongewenste en onomkeerbare veranderingen in de abiotische situatie en de ruimtelijke structuur. In het Natuurbeleidsplan wordt gesteld dat voor de grote wateren, waaronder de Westerschelde, toepassing van de Natuurbeschermingswet zal geschieden in

14. Het ziet er naar uit dat het Rammekensschor als waardevol natuurgebied behouden blijft.

het kader van de integrale planvorming voor deze gebieden. Naast kerngebieden is in het Natuurbeleidsplan ook sprake van natuurontwikkelingsgebieden. Deze zijn echter binnendijs gelegen en vallen derhalve buiten het plan-gebied van het beleidsplan. In paragraaf 5.3 (zonering) wordt hierop nader ingegaan. Het Nationaal Milieubeleidsplan bevat de strategie voor het milieubeleid voor de middel-lange termijn. In dit beleidsplan wordt onder meer ingegaan op ook voor de Westerschelde belangrijke aspecten zoals: berging verontreinigde baggerspecie uit vaarwegen, sanering waterbodems en de rol van waterbeheerders bij het realiseren van milieubeleidsdoelstellingen. Tevens wordt in het Milieubeleidsplan aandacht besteed aan het verminderen van emissies van prioritare stoffen, hetgeen in het plan resulteert in actie A 38: "Te zamen met België opstellen van een Schelde-Maasactieprogram". Ook wordt aandacht besteed aan het gebieds-gericht beleid voor onder andere de Kanaalzone Sas van Gent - Terneuzen (actie A 95). De derde Nota waterhuishouding vormt de basis

15. Criterium voor het beleid is het handhaven van de kustlijn van 1990 onder meer door zandsuppleties waarbij zoveel mogelijk rekening wordt gehouden met de belangen van de strandbezoekers.

voor een samenhangend waterbeheer, waarbij een integrale benadering om te komen tot een duurzaam gebruik van de verschillende watersystemen voorop staat. De nota richt zich met name op het verbeteren van de kwaliteit van het water en de waterbodern. Daartoe zijn per watersysteem streefbeelden beschreven als tastbare beleidsdoelen. De accenten in de zoute deltawateren zoals de Westerschelde liggen vooral op het gebied van scheepvaart, natuurontwikkeling, recreatie en visserij met daaraan gekoppeld de kraamkamerfunctie voor vissoorten in de Noordzee. Om deze streefbeelden te bereiken dienen maatregelen te worden getroffen zoals het terugdringen van de verontreinigingen, een aangepaste inrichting en een geleiding van het gebruik. Daartoe zijn normen vastgesteld om de milieukwaliteit te verbeteren. Naast het algemene brongerichte beleid voor

het terugdringen van verontreinigingen en doelstellingen voor het zoveel mogelijk bereiken van de algemene milieukwaliteit, worden ook specifieke richtlijnen gegeven voor de praktische uitvoering van de sanering van waterbodems en het omgaan met baggerspecie en worden voor de planperiode reducties aangegeven voor emissies van onder meer zuurstofbindende stoffen, nutriënten, zware metalen en organische microverontreinigingen.

De nota Kustverdediging na 1990 is met name voor het mondingsgebied van de Westerschelde van belang. Om de veiligheid van het polderland ook op langere termijn te garanderen en niet langer in te teren op de veiligheidsreserves die op een aantal plaatsen nog aanwezig zijn en om tevens de duinen en de daarin gevestigde functies te beschermen, is door de regering gekozen voor het alternatief handhaven. Hierbij is het criterium voor het beleid de ligging van de kustlijn in 1990; de kust zal op die plaats worden gehandhaafd. Daarbij is het wel mogelijk de kust plaatselijk wat te verschuiven indien handhaving over grotere trajecten daardoor gemakkelijker te realiseren is. Deze plaatselijke verschuivingen kunnen zowel landwaarts als zeewaarts gericht zijn. De kust van Zeeuwsch-Vlaanderen is een locatie waar gedacht wordt aan het principe van zeewaartse verdediging.

Op provinciaal niveau is er het Streekplan Zeeland, waarin het beleid van het provinciaal bestuur ten aanzien van de ruimtelijke ordening in de gehele provincie is neergelegd. Het Streekplan Zeeland is in 1988 vastgesteld, waarmee de eerdere streekplannen zijn vervallen. Ten tijde van de vaststelling van het Streekplan Zeeland verkeerde het beleidsplan Westerschelde in een stadium van voorbereiding. Om deze reden is het beleid in het streekplan ten aanzien van dit gebied terughoudend geformuleerd en over het algemeen gebaseerd op reeds bestaand beleid.

In de antwoordnota naar aanleiding van de reacties op het ontwerp-streekplan is opgenomen dat het bestaande ruimtelijk beleid voor de Westerschelde dient te worden voortgezet tot het moment dat het beleidsplan zal zijn vastgesteld. Daarbij is aangekondigd dat, evenals voor de andere Deltawateren het geval is, het beleidsplan indien en voor zover nodig wat betreft ruimtelijk relevante onderdelen na vaststelling zal worden aangemerkt als uitwerking van het streekplan.

In het streekplan is opgenomen dat indien andere plannen en nota's geheel of gedeeltelijk (mede) kunnen dienen als uitwerking van het streekplan, er naar gestreefd wordt de in dat geval vereiste procedure te integreren in de voor die plannen en nota's gebruikelijke vaststellingsprocedure. Derhalve kan dit beleidsplan tevens, voor zover het ruimtelijke elementen betreft, worden beschouwd als nadere invulling van het Streekplan Zeeland. Daarbij is zowel sprake van concretisering van algemene

16. Havenactiviteiten in Sluiskil aan het kanaal Terneuzen-Gent.

beleidslijnen uit het streekplan als van actualisering op onderdelen (zie bijlage 4). Hierbij wordt aangetekend dat de streekplan-uitwerking verbonden aan dit beleidsplan uitsluitend een bevoegdheid van Gedeputeerde Staten van Zeeland vormt.

In het Streekplan Zeeland worden als zeehaven-terreinen aangemerkt: het Sloegebied, het gebied van de binnen- en buitenhavens van Vlissingen, het gebied van de Terneuzense kanaalhavens, TerneuzenWest (zeehaven-ontwikkeling nader te onderzoeken), Sluiskil-Oost, de Axelse Vlake en de terreinen aan de noord- en zuidzijde van Sas van Gent. Deze terreinen dienen voor activiteiten waarbij diep vaarwater nodig is en voor activiteiten die

daar weer mee samenhangen, of voor activiteiten die niet in de directe woonomgeving kunnen worden uitgeoefend.

Op het punt van vaarwegen houdt het Streekplan Zeeland rekening met vervanging van de sluisen bij Hansweert en verruiming van het Kanaal door Zuid-Beveland tot klasse VI vaarweg, inclusief een nieuwe uitmonding bij Wemeldinge. De sluisen bij Hansweert zijn inmiddels klaar; de werken ten behoeve van de verruiming van het kanaal tot klasse VI scheepvaartweg, moeten voor een deel nog worden uitgevoerd. In het kader van het toeristisch-recreatieve sectorbeleid hebben Vlissingen en het kustgebied van West Zeeuwsch-Vlaanderen een speerpuntfunctie. Mede daarom is de voormalige Vissershaven in Vlissingen als jachthaven ingericht.

Breskens krijgt de mogelijkheid zijn jachthaven uit te breiden voor zeezeilers. Verder zal er worden gezien of er op lokaal niveau nog enige uitbreiding van vaste ligplaatsen kan plaatsvinden. Dat mag echter niet conflicteren met andere functies, met name de beroepsscheepvaart. Ten aanzien van de watersport is volgens het Streekplan Zeeland het beleid in het algemeen gericht op het tegengaan van een sterke ontwikkeling van de recreatievaart op de Westerschelde.

Als natuurgebieden zijn in het streekplan aangeduid: de gebieden boven de gemiddeld hoogwaterlijn (gedeelte Hooge Platen, gedeelte Paulinaschor, gedeelte schor bij Bath, schorren tussen Ellewoutsdijk en Baarland en Het Zwin) en de gebieden die zijn aangewezen tot Beschermd of Staatsnatuurmonument. Dit zijn het Verdrongen Land van Saetfinge, het

17. De schorren van Waarde, één van de vele natuurgebieden.

schor bij Waarde en de Verdrongen Zwarte Polder.

De slikken en platen tussen gemiddeld hoogwater en NAP -5,00 m hebben zowel in de Westerschelde als in het mondingsgebied naast de functie natuurbehoud tevens de functie waterstaatsdoeleinden zodat daarin werken voor de zeewering of de vaarweg uitgevoerd mogen worden.

Het buitendijks gebied de Kaloot, dat grenst aan het Sloegebied, behoudt de functie natuurbehoud zolang ontwikkelingen in dat gebied dit niet in de weg staan. Hetzelfde geldt voor (delen van) de Middelpaats en de slikken bij de Staartsche Nol in verband met de aanleg van de WOV.

Zogeheten straalpaden met in de bestemmingsplannen nader te regelen, c.q. geregelde bouwbeperkingen zijn er tussen Goes en Terneuzen, Westkapelle en Zeebrugge, Waarde en Zandvliet, Saeftinge en Zandvliet en tussen Borssele en Terneuzen. De uitgebreide walradarketen wordt daar aan toegevoegd. De uitvoering van dit project is in 1986 gestart en zal volgens de planning in de eerste helft van 1991 in gebruik worden genomen. Een optie in het Streekplan Zeeland is de aanleg van een Westerschelde Oeververbinding (WOV). Het beleid van het rijk en de provincie Zeeland is gericht op de realisering van de WOV volgens het inmiddels vastgestelde tracé westelijk van Terneuzen en Ellewoutsdijk. De WOV vormt nog onderwerp van politieke besluitvorming wat betreft de planologische inpassing, technische uitvoering en financiering.

Voorts is de provinciale Evaluatienota Natuur en Landschapszorg vastgesteld, waarin ook aandacht wordt geschonken aan de Deltawateren en de Voordelta. Deze nota, die aansluit op het Streekplan Zeeland, geeft als belangrijkste beleidsvelden: bescherming van de aanwezige natuurwaarden, beheer van terreinen, levensgemeenschappen en waardevolle elementen, alsmede natuur- en landschapsbouw ter versterking van deze waarden. In het milieubeleidsplan "Kerend tij" heeft de provincie het Nationaal Milieubeleidsplan vertaald naar de Zeeuwse situatie. Centraal staat het behoud van de provincie als open, schoon en groen gebied, of als dit nodig is, het versterken als zodanig. De taakstellingen uit het NMP zijn in het provinciale plan overgenomen, aangegeven is wat dat in Zeeland aan maatregelen vraagt. *Het plan is inmiddels door Provinciale Staten vastgesteld.*

Op gemeentelijk/waterschaps niveau zijn er bestemmingsplannen en waterkwaliteitsbeheersplannen. De gemeenten Terneuzen, Hontenisse, Borsele, Reimerswaal en Kapelle hebben recente bestemmingsplannen voor het buitengebied opgesteld. Het buitendijks gebied heeft in deze plannen bestemmingen gekregen

conform de Uniforme Planologische Regeling van 1983. De bestemmingsplannen voor het buitengebied van de andere gemeenten zijn minder recent. De Uniforme Planologische Regeling komt in deze plannen dan ook niet tot uitdrukking. Vlissingen is de enige gemeente aan de Westerschelde die het buitendijks gebied nog niet in een bestemmingsplan heeft geregeld.

De waterkwaliteitsbeheersplannen van de waterschappen zijn voor de Westerschelde van belang in verband met de lozingen vanuit de omliggende polders.

Naast de hiervoor genoemde planvormen zijn voor de Westerschelde van belang de provinciale nota Totaalvisie Deltawateren, de Uniforme Planologische Regeling buitendijkse gebieden in de Westerschelde, de Benelux Economische Unie Structuurschets, het Provinciaal Beleidsplan Recreatie en Toerisme en het Rijkswaterkwaliteitsplan.

De Totaalvisie Deltawateren vermeldt o.a. dat er rekening gehouden moet worden met nieuwe ontwikkelingen in de (petro)chemie, kolenaanvoer en de op- en overslag van containers en vloeibare energiegassen. Met name op het punt van vloeibare energiegassen hebben de Zeeuwse zeehavengebieden een dominante positie in Nederland verworven. Er wordt ook verwacht dat de binnenscheepvaart een toenemende rol bij het vervoer ervan zal gaan spelen. Over de natuurgebieden in de Westerschelde zegt de nota dat een adequaat natuurbeheer van alle natuurgebieden dringend gewenst is.

De Uniforme Planologische Regeling buitendijkse gebieden Westerschelde heeft als functie eenduidigheid te brengen in de bestemmingen welke in de gemeentelijke bestemmingsplannen aan de buitendijkse gebieden worden toegekend. In de Uniforme Planologische Regeling buitendijkse gebieden Westerschelde hebben gebieden tussen gemiddeld hoogwater en NAP -5,00 m de aanduiding: gebied met waterstaatkundige functie en natuurwetenschappelijke betekenis. De gebieden in deze zone, die niet voor een dubbelbestemming in aanmerking komen, hebben de bestemming waterstaatsdoeleinden. Deze bestemming krijgt ook het water dat dieper is dan NAP -5,00 m, alsmede de ankergebieden. Tenslotte wordt de bestemming natuurgebied gegeven aan platen en schorren boven gemiddeld hoogwater, voorzover die niet tot de waterkering behoren. Ook de Beschermde- en Staatsnatuurmonumenten hebben de bestemming natuurgebied. Voor de volledige tekst van de Uniforme Planologische Regeling buitendijkse gebieden Westerschelde wordt verwezen naar bijlage 5

De Structuurschets voor het Westerscheldebekken van de Benelux Economische Unie bevat ook elementen die hier van belang zijn. In het kort komt het erop neer dat de zee-

havenfuncties geconcentreerd moeten blijven binnen de vier bestaande maritieme polen: Antwerpen, Gentse en Zeeuwse Kanaalzone, Zeebrugge en het Sloegebied. In de schets wordt rekening gehouden met de verdieping van de Westerschelde, een Baalhoekkanaal en een nieuwe zeesluis bij Terneuzen. Verder noemt de structuurschets ook de ecologische belangen; die moeten worden gehandhaafd en verbeterd. De structuurschets, die overigens nog niet in een verdrag is vastgesteld, wordt beschouwd als referentiekader voor het ruimtelijk beleid en heeft daardoor een coördinerende functie.

breekt. Na het uitkomen van het Rijkswaterkwaliteitsplan zullen de mogelijkheden om een verbetering van het functioneren van de aquatische ecosystemen te bewerkstelligen verder worden uitgewerkt. Dit is onder meer gebeurd in de derde Nota waterhuishouding en zal nog plaatsvinden in het beheersplan rijkswateren en in de nog op te stellen beleidsplannen voor de grote wateren zoals het beleidsplan Westerschelde. In het hoofdstuk beleidsontwikkeling wordt aan het begrip ecologische doelstelling wat de Westerschelde betreft dan ook nader inhoud gegeven. Voor het westelijk deel van de Westerschelde gelden naast de ecologische

18. Ieder jaar zoeken vele duizenden hun vertier op de boulevard van Vlissingen.

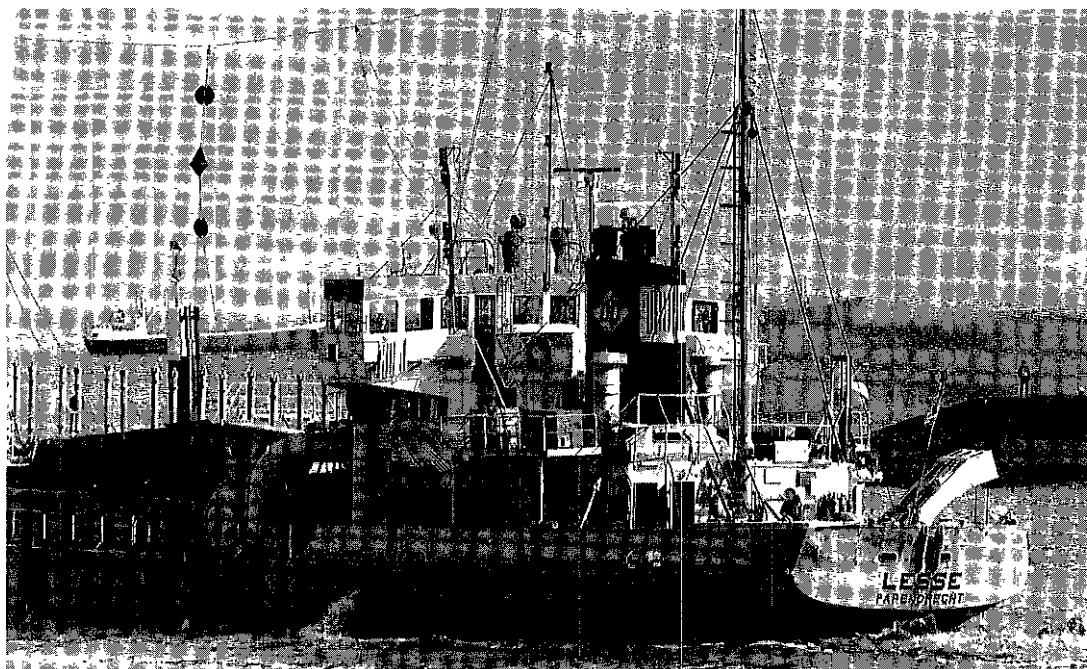
Het Provinciaal Beleidsplan voor Recreatie en Toerisme (PBRT) geeft het beleid van de provincie Zeeland weer op het gebied van de openluchtrecreatie. In het plan wordt aan Vlissingen en het kustgebied West Zeeuwsch-Vlaanderen een speerpuntfunctie toegekend. Voor zover ruimtelijk relevant zijn onderdelen van dit plan opgenomen in het Streekplan Zeeland.

In het Rijkswaterkwaliteitsplan (1986) zijn waterkwaliteitsdoelstellingen opgenomen voor de Westerschelde. Een onderverdeling is gemaakt voor het westelijk en het oostelijk deel. Voor het oostelijk deel van de Westerschelde geldt alleen de ecologische doelstelling zonder nadere toelichting. Met het formuleren en concretiseren van de ecologische doelstellingen is slechts voor een beperkt aantal wateren een begin gemaakt. Het gaat daarbij veelal om verbale omschrijvingen omdat getalsmatige invulling in de vorm van gewenste niveaus (bijvoorbeeld chlorofyl, fosfaat, e.d.) nog ont-

doelstelling tevens doelstellingen voor zwemwater en schelpdierwater. Voor de Westerschelde is volgens het waterkwaliteitsplan in de eerste plaats van belang het terugdringen van de ernstige vervuiling in het oostelijke deel. Gezien de belangrijke natuurfuncties en het specifieke karakter van het gebied, zoals zoutgradiënt en schorren, is het nastreven van een goed natuurlijk milieu zeer gewenst.

De zandbalans in de Westerschelde heeft zich sinds 1980 in positieve zin ontwikkeld; momenteel is de zandbalans licht negatief. Ten aanzien van de zandwinning wordt een stabiliserend beleid gevoerd om te voorkomen dat de zandbalans in het bekken te sterk negatief wordt, waardoor het morfologisch evenwicht in gevaar zou kunnen komen. Vergunningen voor zandwinning worden slechts afgegeven voor die plaatsen waar anders in het kader van onderhoud van de vaarweg gebaggerd zou moeten worden of ingeval van bedreiging van een uitbochtende oever. De specie die

19 Voortdurend wordt de scheepvaartgeul door de Westerschelde op diepte gehouden; een zandzuiger is dan ook een vertrouwd beeld

vrijkomt bij het onderhoud van de vaarweg wordt grotendeels binnen het systeem gehouden, door deze te storten langs inscharende buitenbochten van de geulen of in te sterk verdiepende nevengeulen.

Voor het omgaan met baggerspecie geldt als algemene doelstelling voor de Westerschelde dat verontreinigde specie niet naar het schonere westelijke deel van het gebied mag worden verplaatst. Ook voor het verdiepingsprogramma 48-43 voet heeft de Raad van de Waterstaat dit als uitgangspunt geformuleerd. Het gaat hierbij om verplaatsing van specie uit het Westerschelde-bekken zelf, die van west naar oost verlopend als klasse 1 en 2 kan worden gekwalificeerd, oplopend tot klasse 3 in het Belgische Zeescheldegebied. In met name de havens langs de Westerschelde, die vaak beïnvloed worden door puntlozingen en plaatselijke activiteiten (bijv. onderhoudswerkzaamheden op bankstellingen), komt klasse 3 en 4 specie voor. Voor de Westerschelde geldt dat er vanaf 1 januari 1991 geen baggerspecie mag worden gestort die afkomstig is van baggervakken die worden beïnvloed door directe lozingen en waarvan de kwaliteit in klasse 3 valt. Het verspreiden van klasse 4 specie was al niet meer toegestaan. Thans gaat het hierbij om specie afkomstig uit havens langs de Westerschelde en de Drempel van Zandvliet. Voor de berging van deze specie dient de ontwikkeling van scheidings- en reinigingstechnieken, in combinatie met geïsoleerde stort te worden voortgezet. Voor klasse 2 specie geldt momenteel dat deze in de Westerschelde mag worden verspreid, mits daarbij geen verslechtering optreedt van de kwaliteit van de waterbodem in het betreffende gebied.

Daar de kwaliteitsnormering (klasse 1 t/m 4 specie) slechts beperkt toepasbaar is voor het baggerspeciebeleid in zoute wateren, is in het

kader van de derde Nota waterhuishouding een aangevuld beoordelingssysteem ontwikkeld voor toepassing in zoute watergebieden.

Dit systeem kent naast de toetsing van de kwaliteit van de specie tevens een toetsing van de jaarvracht aan verontreinigingen die met de specie wordt verspreid. Het is de bedoeling om dit aangevulde systeem van kwaliteits- en vrachtnormering ook in de Westerschelde toe te passen. Aan de uitwerking van de normen voor vrachten in het Westerscheldegebied wordt thans gewerkt.

Het beleid ten aanzien van het spitten van zee-aas is gericht op concentratie van deze activiteiten in enkele daarvoor speciaal aangewezen gebieden. Dit om te voorkomen dat kwetsbare natuurgebieden met belangrijke vogelfuncties te veel worden verstoord.

3. Hoofddoelstelling

Voor het Westerschelde-estuarium is de volgende hoofddoelstelling geformuleerd:

"Het, met behoud en inachtneming van de scheepvaartfunctie van het gebied en de ontwikkelingsmogelijkheden daarvan (met de daaraan gekoppelde zeehaven- en industriële activiteiten), creëren van een zodanige situatie, dat natuurfuncties kunnen worden gehandhaafd en hersteld en voorts potentiële natuurwaarden kunnen worden ontwikkeld. Dat dient tevens te leiden tot een goede uitgangssituatie voor de ontwikkeling van visserij- en recreatiefuncties. Het belang van de waterkeringen dient daarbij te worden gewaarborgd."

Om de verwezenlijking van deze hoofddoelstelling te bereiken richt het beleidsplan zich op:

- het waar mogelijk realiseren van een (wederzijds) versterkend en optimaliserend effect van de functies en activiteiten in het gebied;
- het aangeven van een korte en lange termijnbeleid en het bieden van kaders voor het doen van beleidskeuzen ingeval van strijdigheid van belangen tussen functies en/of activiteiten en het zodanig op elkaar afstemmen van de ontwikkelingen dat potentiële conflicten niet actueel worden,

- het ten behoeve van vorenstaande punten ontwikkelen van een zonering om de toe te kennen functies ruimtelijk te plaatsen en het beheer onderling af te stemmen.

De scheepvaartmogelijkheden op de Westerschelde moeten volgens deze hoofddoelstelling gewaarborgd blijven. De ontwikkelingsmogelijkheden van de zeehaven- en industriële activiteiten zijn zodanig dat sprake is van grote potenties, die wanneer zij worden benut hun effect zullen hebben op de scheepvaart. Deze scheepvaartfunctie heeft een centrale rol gekregen in de hoofddoelstelling.

Voor zover zich binnen de grenzen van het plangebied nieuwe industriële en zeehaven-activiteiten aandienen, zullen deze moeten worden afgewogen tegenover de ontwikkelingsmogelijkheden van de andere genoemde functies. Met betrekking tot ontwikkelingen in de gebieden buiten het plangebied gaat het uitsluitend om het, waar nodig, aangeven van randvoorwaarden, waarbinnen de uitstralings-effecten van die ontwikkelingen op de functies van het bekken zelf zich kunnen bewegen.

Mogelijkheden om de actuele conflict-situaties op te lossen en potentiële conflicten te voorkomen dienen onder meer gevonden te

20. Scheepvaart en recreatie komen soms met elkaar in conflict.

21. Conflictsituaties kunnen ook ontstaan als de belangen van scheepvaart en natuur elkaar doorkruisen.

worden in een afgewogen functietoekenning en het vastleggen van bestemmingen en activiteiten. Daarnaast kan ook door op de situatie toegesneden inrichtings- en beheermaatregelen zodanig worden gestuurd dat conflicten vermeden kunnen worden. Toezicht en handhaving zijn vervolgens de middelen om het beleid te ondersteunen en de doelstellingen te verwezenlijken.

4. Functies en conflicten

Hoewel voor de Westerschelde de nodige regelingen van kracht zijn, bijvoorbeeld op het gebied van scheepvaartregulering, de uniformering van bestemmingsplannen en ook het Streekplan Zeeland op dit gebied betrekking heeft, dient de samenhang in het beleid te worden vergroot. Actuele en potentiële conflicten tussen functies en activiteiten vragen nadere aandacht.

In tabel 1 is in schemavorm weergegeven welke functies en activiteiten met elkaar conflicteren of waar een potentieel conflict ligt en welke functie of activiteit beschouwd kan worden als de veroorzaker van een bepaald conflict. De meeste problemen zijn er ten gevolge van de activiteit "lozingen" en ten gevolge van "onderhoud en verbetering vaarweg" als onderdeel van de scheepvaartfunctie.

Het bekken wordt als ontvangend oppervlaktewater dermate zwaar belast met verontreinig-

taties. Alhoewel er geen rechtstreeks verband is aangetoond met de vervuiling is het tekenend dat bijvoorbeeld bij bot uit de Westerschelde veel vaker kankerachtige gezwellen voorkomen dan bij bot in de Oosterschelde. Verder wordt er niet overal voldaan aan de eisen van consummeerbaarheid van mosselen en zeegroenten (lamsoor, zee kraal). Ook aan de kwaliteitseisen voor zwemwater wordt niet overal voldaan, waardoor een actueel conflict aanwezig is met de oeverrecreatie. Daar de watersporter in het algemeen weinig direct contact heeft met het water is voor deze categorie alleen sprake van een actueel conflict op locaties waar regelmatig wordt gesurfd, omdat hierbij wel sprake is van een direct contact met het water.

Vanwege de grote belangen van de scheepvaart naar en van de industrie centra is een goede bevaarbaarheid van de Wester-

22. Lozingen
verontreinigen het
Westerscheldewater.

water en slib, afkomstig van onder meer industriële lozingen, lozingen van (deels ongezuiverd) huishoudelijk afvalwater en door polderwaterlozingen, dat het de natuurlijke draagkracht van het estuarium te boven gaat. Dit leidt tot verstoorde voedselketens in het water, in de bodem en op de schorren, een verminderde soortendiversiteit in het oostelijk deel, ongunstige condities voor vis in het oostelijk deel en tot een gestoorde ontwikkeling in de schorvege-

schelde en een goede toegankelijkheid van de havens van betekenis. Daarom wordt door middel van omvangrijke baggerwerken sturend en regulerend opgetreden in de morfologische processen. Verdere verdieping van de Westerschelde in het kader van het programma 48-43 voet zal tot een nog grotere regulering van het bekken leiden. Dergelijke grootschalige ingrepen in een natuurlijk systeem roepen conflicten op met andere functies van het estuarium.

Tabel 1.
Overzicht functies en activiteiten en de onderlinge conflicten in het Westerscheldegebied.

- : actueel conflict
0 : potentieel conflict
(-) plaatselijk actueel conflict
+ : geen conflict

Functies en activiteiten		benadeelde functies/activiteiten										
		Ontv. opp.water ²⁾	Lozingen	Onderh. verb. vaarw.	Scheepvaartverkeer	Delfstoffenwinning	Oeverrecreatie	Watersport	Waterkeringen	Ruimtebesl. ind. geb.	Natuur	(Beroeps-)visserij
veroorzakers conflicten	Ontvangend oppervl. water ²⁾		+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
	Lozingen (industriële lozingen, uitslag polderwater, lozingen huish. afvalwater en diffuse lozingen)			+	+	+		(-)	+	+		
	Beroepsscheepvaart: o onderhoud/verbetering vaarweg o scheepvaartverkeer	- 0	+	+	+	+	0 0	+	+	+		- 0
	Delfstoffenwinning	0	+	+	+		0	+	+	+	0	0
	Oeverrecreatie	+	+	+	+	+		+	0	+	(-)	+
	Watersport	0	+	+	0	+	+		+	+	(-)	0
	Waterkeringen	+	+	+	+	+	+	+		+	(-)	+
	Ruimtebeslag industrie-gebieden	+	+	+	+	+	+	+	+		0	+
	Natuur	+	+	+	+	+	+	+	+	+		+
	(Beroeps-)visserij	+	+	+	+	+	+	+	+	+	(-)	

Door het voortdurende onderhoud en door verbetering van de vaarweg zijn er conflicten ontstaan met de functies natuur en visserij, door de afname van intergetijdengebied en door troebeling, met de functie ontvangend oppervlaktewater en met de waterkerende functie van de langs het bekken gelegen dijken. Daarnaast is er een potentieel conflict met de recreatieve functies van de oevergebieden.

De beroepsvaart en de recreatievaart maken over grote delen van de Westerschelde gebruik van dezelfde vaarweg, wat momenteel reeds aanleiding geeft tot conflictsituaties. Om deze knelpunten enigszins op te lossen wordt gedurende het recreatieseizoen op één locatie een aparte betonning voor de pleziervaart aangebracht, terwijl op twee locaties reeds een permanente aparte betonning voor kleine vaartuigen aanwezig is. Potentiële conflicten tussen de zeescheepvaart, de binnenvaart en de watersport zijn er met name ten aanzien van

de veiligheid. Door het grote verschil in snelheid en afmetingen tussen de verschillende categorieën en door onbekendheid met het vaarwater kunnen conflicten ontstaan bij (onverwachte) koersveranderingen en uitwijkmanoeuvres. Een potentieel conflict tussen scheepvaartverkeer en de functies natuur, visserij en (oever-)recreatie is aanwezig door de mogelijke gevolgen van scheepsongevallen, vooral wanneer daardoor een calamiteit ontstaat door het vrijkomen van (milieu-)gevaarlijke stoffen.

In het Westerscheldegebied vindt momenteel op commerciële basis delfstoffenwinning plaats van zand en in beperkte mate ook van schelpen. Het wordt echter niet uitgesloten dat op termijn, bij gebleken aanwezigheid, ook belangstelling bestaat voor de winning van andere delfstoffen, zoals bijvoorbeeld gas of olie. In het algemeen kan de winning van delfstoffen potentiële conflicten veroorzaken met andere belangrijke functies van de Westerschelde,

²⁾ Hiermee wordt bedoeld op de functie van de Westerschelde als opvanggebied en transportmiddel voor afstromend rivierwater, industrieel- en ander afvalwater, polderwater enz. binnen de grenzen van de natuurlijke draagkracht van een duurzaam en stabiel ecosysteem

23 Spitters van zee-aas verstoren fouragerende vogels op de intergetijdgebieden.

24. De professionele visserij is de laatste tijd afgenomen.

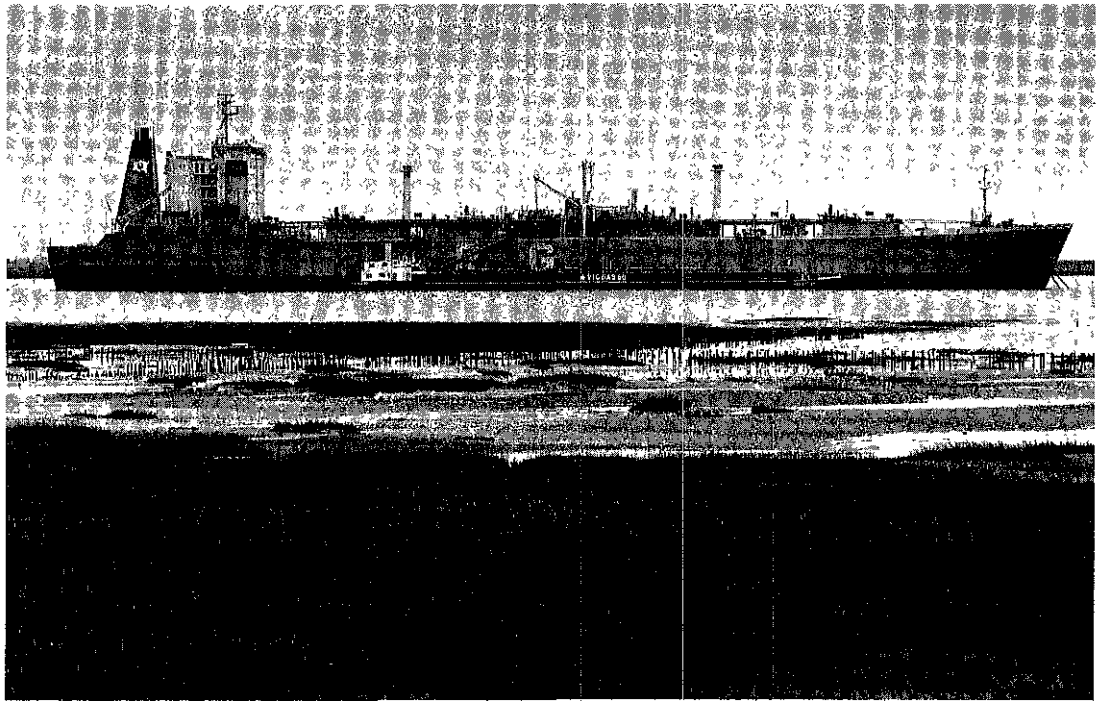
Conflicten met de natuurfunctie door zandwinning zijn een gevolg van het beperken van op- en aanwas van platen en extra troebeling. Ook wordt plaatselijk het bodemleven verstoord.

De diverse recreatieve activiteiten hebben hoofdzakelijk consequenties voor de natuurfunctie en in mindere mate voor de visserijfunctie van het Westerscheldegebied. In veel gebieden kunnen potentiële conflicten met de natuurfunctie worden gesignaleerd; in enkele gevallen kan reeds van een actuele conflictsituatie worden gesproken. De dijken en duinen hebben een waterkerende functie, waarbij recreatief medegebruik in principe is toegestaan. De duinen hebben ook een natuurfunctie, die weer kan conflicteren met de recreatie. Indien echter de recreatieve druk op een bepaald oevergedeelte te groot wordt, kan een potentieel conflict ontstaan met de primaire functie van de waterkering.

Een belangrijk (potentieel) conflictpunt is de regelmatige verstoring van de rust in de natuurgebieden door verschillende recreatieve activiteiten. Met name het afmeren langs en het betreden van geïsoleerd gelegen intergetijdgebieden, platen en schorren veroorzaakt verstoring, zeker als die gebieden met loslopende honden worden betreden. Dit probleem zal in nog sterkere mate gelden indien zich in het gebied een zeehondenpopulatie zou vestigen. Met name bij de Hooge Platen is in het broedseizoen reeds regelmatig toezicht noodzakelijk om de aanwezige sternkolonie te vrijwaren van verstoring.

Spitters van zee-aas verstoren fouragerende vogels op de intergetijdgebieden. Als deze spitters sterk verspreid over het terrein opereren kan over grote oppervlakten verstoring optreden. Vanuit de strand- en oeverrecreatie worden vaak de in de nabijheid gelegen duin- en natuurgebieden geïnfiltreerd. Deze gebieden hebben een functie als broedgebied voor sterns en andere strandvogels en hebben daarnaast vaak ook belangrijke botanische waarden. Zo wordt bijvoorbeeld door recreanten steeds meer gebruik gemaakt van het Zwingebied. Dit komt onder meer door de groeiende verblijfsrecreatie in West Zeeuwsch-Vlaanderen in combinatie met de steeds verdergaande afname van de oppervlakte aan droog Noordzeestrand. In enkele natuurgebieden zoals Het Zwin, de Kaloot en het voormalige zanddepot Mosselbanken wordt zelfs van tijd tot tijd met motoren gecrosst. Dit betekent een aanzienlijke verstoring van de vogels in deze gebieden. Naast conflicten tussen de recreatiefunctie en andere functies van het Westerscheldegebied, ontstaan ook binnen de recreatieve sector conflicten. Zo wordt bijvoorbeeld de laatste jaren het brandingsurfen en catamaranzeilen vanaf de zeestranden steeds populairder. Deze activiteiten verdragen zich echter minder goed met het baden en zwemmen ter plaatse.

25. De overslag van milieu belastende stoffen vormt één van de risico-volle activiteiten die op de Westerscheide plaats vinden.

Conflicten tussen de natuur- en visserijfunctie ontstaan bij de visserij op bodemdieren (o.a. kokkelvisserij). Het vissen op bodemdieren betekent veelal een verstoring van de plaatselijke benthos (aan de waterbodem gebonden organismen). Daarnaast kunnen door het plaatsen van fuiken verdrinkingsrisico's optreden als zeehonden zich in het bekken vestigen. Conflicten tussen de natuur- en de industrie-functie kunnen ontstaan door claims die gelegd worden op voor de natuur waardevolle gebieden, in verband met de uitbreiding van havens en industrieterreinen. Hoewel momenteel nog niet gesproken kan worden van harde claims, kunnen als voorbeelden worden genoemd de mogelijke uitbreiding van de industriële activiteiten op het Paulinaschor bij Terneuzen en de aanleg van het Baalhoekkanaal dat weliswaar niet in het Streekplan Zeeland is opgenomen, maar wel als mogelijk aan te leggen vaarweg wordt genoemd in het tweede Structuurschema Verkeer en Vervoer.

5. Beleidsontwikkeling

5.1 Inleiding

Het Westerscheldebeleid wordt gericht op het realiseren van de hoofddoelstelling door het als eerste stap oplossen van de gesignaleerde actuele conflicten en vervolgens het voorkomen van potentiële conflicten en het daardoor scheppen van een basis voor duurzame ontwikkeling *) van het gebied. Deze ontwikkeling vereist een op de hoofddoelstelling gericht beleid binnen de betrokken functies ofwel sectoren (zoals scheepvaart, visserij, recreatie, ecologisch functioneren enz.) en een op die hoofddoelstelling gericht facetbeleid, waarbij door middel van maatregelen op het gebied van de ruimtelijke ordening en het beheer functies met elkaar in harmonie worden gebracht. In dit hoofdstuk zijn doelstellingen en maatregelen, ingedeeld in die twee categorieën, opgenomen. Paragraaf 5.2 omvat beleidsdoelstellingen en maatregelen die per functie, respectievelijk beleidssector, dienen te worden getroffen. Paragraaf 5.3 omvat een zonering waarin de functies ruimtelijk en wat betreft het beheer onderling worden afgestemd.

26. Altijd mooi om naar te kijken: scheepvaart op de Westerschelde.

5.2 Beleid per sector

5.2.1 Scheepvaart en zeehavenactiviteiten

5.2.1.1 Scheepvaart

De Westerschelde is van groot belang voor de scheepvaart, zowel voor economische functies binnen als buiten het Deltagebied. Het rijk aanvaardt dan ook een bijzondere verantwoordelijkheid voor de kwaliteit van de verbindingen van en naar de havens in het Westerscheldegebied (tweede Structuurschema Verkeer en Vervoer). De functie van de hoofdroute als vaarweg voor de scheepvaart laat tot op zekere hoogte enig recreatief medegebruik toe.

Het primaat is echter zo duidelijk dat maatregelen voor handhaving en waarborging van de hoofdfunctie, waar nodig, getroffen kunnen worden.

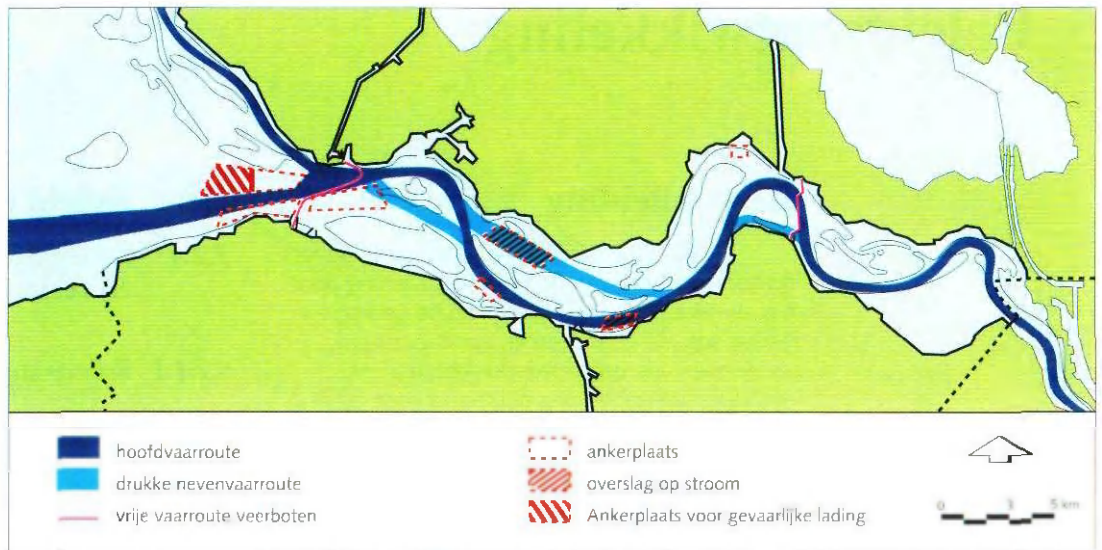
De verdieping van de hoofdvaarroute conform de voorstellen van de Technische Scheldecommissie vormt onder zekere condities een uitgangspunt voor dit beleidsplan Westerschelde. Deze verdieping is, samen met enkele andere waterstaatkundige kwesties (waterkwaliteit van Schelde en Maas, de verdeling van het Maaswater en het Baalhoekkanaal), nog onderwerp van overleg met België. De negatieve effecten van de eventuele verdieping van de Westerschelde dienen afdoende te worden opgevangen. De maatregelen die in het advies van de Raad van de Waterstaat zijn aangegeven, zijn hierbij van belang.

Voor de scheepvaart betekent verdieping:

- De mogelijkheid de havens met dieper stekende schepen te bereiken.
- De mogelijkheid van een grotere intensiteit van het gebruik van de vaarweg. Opvaart in één getij naar Antwerpen wordt ook voor grotere schepen mogelijk.
- De mogelijkheid te voldoen aan de eisen die de strakke vaarschema's met name van container- en Ro-Ro schepen stellen.
- Een bijdrage aan een vlotte en dus veilige afwikkeling van het scheepvaartverkeer door het verlagen van de

*) Met het begrip "duurzame ontwikkeling" wordt bedoeld op de definitie die is opgesteld door de World Commission on Environment and Development van de VN (1987). Deze definitie luidt: ontwikkeling die voorziet in de behoefte van de huidige generatie zonder daarmee voor toekomstige generaties de mogelijkheden in gevaar te brengen om ook in hun behoefte te voorzien.

figuur 3 Huidige vaar-
routes en anker en
overslag plaatser.

drempels in de geulen en een betere spreiding van het scheepvaartverkeer door het minder getij-afhankelijk te maken.

Afgezien van de eventuele bouw van nieuwe sluisen is een nog verdergaande verdieping van de vaarweg niet te verwachten, gelet op de hoogteligging van de drempels van de bestaande sluisen in Antwerpen. Met uitzondering van de directe gevolgen van de baggerwerkzaamheden verandert een betere bereikbaarheid dan wel een grotere intensiteit van het gebruik van de vaarweg betrekkelijk weinig aan de mate waarin de scheepvaart strijdig zou kunnen zijn met andere functies, bijvoorbeeld

op het gebied van waterkwaliteit of ecologie. Verontreiniging en rustverstoring worden nauwelijks beïnvloed door een verhoudingsgewijs beperkte toename van de gebruiksfrequentie van de vaarweg. Dit geldt overigens alleen wanneer dit geen gevolgen heeft voor de frequentie waarmee illegale activiteiten zoals het spoelen van tanks of het ontgassen van schepen voorkomt. Een effectief toezicht op deze verboden activiteiten blijft een voorwaarde. Daarnaast is het van belang dat er voldoende en effectief werkzame faciliteiten voor de ontvangst van chemisch afval, afgewerkte olie enz. in havengebieden aanwezig zijn. Ruimtelijk gezien legt de scheepvaart beslag op het water. Dit heeft betrekking op de volgende functies:

- de hoofdvaarroute;
- de druk bevaren nevenroutes;
- de ankerplaatsen voor schepen en voor schepen met gevaarlijke lading;
- de gebieden waar overslag op stroom plaatsvindt.

Tot op zekere hoogte kan nevengebruik van deze routes en gebieden bijvoorbeeld door de recreatievaart noodzakelijk zijn, zeker waar alternatieven zoals rustige nevenvaarwaters ontbreken. Dit geldt met name in het oostelijk deel van het Westerscheldebekken, waar eigenlijk alleen sprake is van een vastgelegde hoofdvaarroute. Daar waar rustige nevenvaarwaters zijn gelegen dient scheiding van verkeerssoorten uitgangspunt te zijn en dienen vaarwegkruisende bewegingen zoveel mogelijk te worden voorkomen. Daar waar dit onvermijdelijk lijkt zou geleiding van kleine vaartuigen door (uitbreiding van) speciale betonnen overwogen moeten worden. In het algemeen dient, buiten de gebieden gelegen aan rustige nevenvaarwateren, een restrictief beleid te worden gevoerd ten aanzien van eventuele vergroting van de capaciteit in jachthavens. Een toename van de intensiteit van scheepvaartverkeer met een niet "vaarroute

27. Ook overslag op
stroom is een risico-volle
activiteit.

gebonden" gedrag kan immers gevolgen hebben voor een vlotte en veilige afwikkeling van zeevaart en binnenvaart.

5.2.1.2 Zeehavenactiviteiten

28. De sluisen van Terneuzen krijgen met steeds grotere schepen te maken.

Wat betreft havens en bedrijfsactiviteiten op Nederlands grondgebied wordt er, globaal gesproken, vanuit gegaan dat de bestaande reserves op zeehavenindustrieterrein

toereikend zijn om nieuwe ontwikkelingen plaats te bieden op middellange termijn. Dit is inclusief de planologische reserveringen in de Kanaalzone Zeeuwsch-Vlaanderen, waarbij vooralsnog geen rekening wordt gehouden met nieuwe ontwikkelingen buitendijks ten westen van Terneuzen.

Ontwikkelingen op dit terrein zijn bij het beleidsplan betrokken voor zover van betekenis voor het gebruik binnen het eigenlijke plangebied. Dit geldt ook omgekeerd wanneer ontwikkelingen op het terrein van de scheepvaart van belang zijn voor de haven- en industrie-ontwikkeling.

De zeescheepvaart heeft de laatste decennia ingrijpende veranderingen ondergaan op technisch en economisch gebied. Oorzaak hiervan was een snelle groei van de te vervoeren omvang van de lading en een toename van de gemiddelde vervoersafstand. De aangevoerde hoeveelheden zijn sterk toegenomen, zowel in de op- en overslag als ten behoeve van bedrijven in het havengebied. Ook verhoudingsgewijs is de ontwikkeling in het Deltagebied belangrijk geweest voor de regionale en nationale economie.

Voor het gebruik van de Westerschelde en de havenbekkens is de verandering in de kwaliteit van het vervoer zeker zo belangrijk. Daarbij is niet alleen de samenstelling van de goederenstroom aan de orde, maar ook de vervoerswijze. De gewijzigde verhoudingen, het transport van gevaarlijke stoffen, het container roll-on/rolloff vervoer en het steeds grotere bulktransport eisen voortgaande aanpassing en beveiliging van de vaarweg en de havenfaciliteiten.

Aanpassing van havenfaciliteiten is doorgaans een kostbare maar succesvolle aangelegenheid; vooral ter stimulering van de handels-/transportfunctie van de havens.

29. Een moderne manier van vervoer over het water: roll on - roll off.

Ontwikkelingen op dit terrein in de havengebieden kunnen noodzakelijk zijn om ook in Nederlandse havengebieden de kansen te benutten die een eventuele verdieping van de Westerschelde biedt. Toekomstige ontwikkelingen in de op- en overslag zullen zeker wat de bulkgoederen betreft meer te maken hebben met een herverdeling van wereldhandelsstromen dan met een opgaande trend in het totale vervoer per schip, terwijl groei zich vooral zal voordoen in moderne vervoerswijzen van consumentenprodukten. Beschouwd vanuit de economische functie van het gehele Westerscheldegebied, is het van belang dat vooral ook kwalitatieve maatregelen in de havenbekkens getroffen kunnen worden die de economische functie van deze belangrijke transportas versterken.

30. Het zenuwcentrum van de walradarketen te Vlissingen - het Schelde-coördinatiecentrum - waar vandaan de veiligheid op de Westerschelde wordt bewaakt.

geving is overheidsbemoeienis met de veiligheid van de scheepvaart steeds belangrijker. De gevolgen van een ongeval beperken zich immers niet meer tot het schip en de bemanning daarvan.

Voor het vergroten van de veiligheid van de scheepvaart zijn in het algemeen verschillende soorten instrumenten beschikbaar:

- infrastructuur verbeteren;
- wetgeving/reglementering en handhaving/opsporing;
- begeleiding/voorlichting.

In aanvulling op deze preventieve maatregelen bestaat de mogelijkheid tot het treffen van curatieve maatregelen (brand-

blussen, olie opruimen e.d.). Voor een overzicht van taken en verantwoordelijkheden op het gebied van de veiligheid van en voor de scheepvaart wordt verwezen naar bijlage 6.

Gesignaleerd moet worden dat ingeval van aanpassing of uitbreiding van de regelgeving veranderingen doorgaans alleen zinvol kunnen worden aangebracht, nadat hierover met België overeenstemming is bereikt. Op grond van het verdrag van 1839 dient de reglementering op de Westerschelde te geschieden in gezamenlijk overleg en overeenstemming tussen België en Nederland). Eenzijdig doorgevoerde maatregelen dragen bovendien het risico van concurrentievervalsing tussen havengebieden in zich. De nadere accenten met betrekking tot de aanscherping van het beleid gericht op een grotere veiligheid van de scheepvaart dienen, doorgaans na nadere bestudering en uitwerking, te worden overwogen met betrekking tot:

- *De uitrusting van de schepen met navigatiemiddelen of het geven van informatie ten behoeve van de navigatie.* Voor de zeevaart wordt in de loop van 1991 de Schelde-radarketen operationeel^{*)}. De binnenvaart krijgt ook begeleiding vanaf deze walposten; het invoeren van een wettelijke verplichting tot het aan boord hebben van navigatiemiddelen als kompas en marifoon zou daarbij een goede aanvulling zijn.
- *De vaarsnelheid op het traject Terneuzen-Hansweert en bij Walsoorden.* Vooral op het traject Hansweert-Terneuzen vaart zeescheepvaart te zamen met binnenvaart en recreatievaart; dit geeft soms aanleiding tot moeilijke situaties wanneer in koppelverband varende binnenschepen te maken krijgen met de hekgolf van snelvarende zeeschepen. Daarbij breken soms koppelraden, soms worden bolders ontzet en een enkele keer loopt het gehele duwconvooi gevaar voor zinken. Ook tussen Hansweert en Antwerpen komt dit overigens voor. Daarnaast hebben schepen die laden of lossen in de haven van Walsoorden soms last van translatiegolven, veroorzaakt door snel voorbijvarende zeeschepen (breken van meerdraden). Het is de vraag of hier sprake is van "goed zeemanschap" bij de betrokken zeeschepen. Het verschijnsel van hinder door haalgolven neemt wellicht in de toekomst toe (toename containervaart, komst 4-baks duwvaart).

^{*)} Binnenkort zal na een onderhandelingsperiode van ca. 10 jaar het nieuwe Scheepvaartreglement Westerschelde ter ratificatie aan de beide parlementen worden aangeboden. Nieuwe wetten en reglementen die de scheepvaart betreffen dienen ook weer gezamenlijke instemming te verkrijgen.

31. De - onbemande -
radarpost bij Waarde.

Gezocht zou moeten worden naar maatregelen die te hard varen van zeeschepen bij het passeren of oplopen van binnenschepen en eventueel bij het passeren van de haven van Walsdoorden afdoende tegengaan. Door Rijkswaterstaat is inmiddels onderzoek uitgevoerd naar de omvang en oorzaak van de haalgolven in de haven van Walsdoorden; de resultaten hiervan geven echter geen aanleiding om hier op korte termijn maatregelen te treffen. Overigens is met het gereedkomen van de walradarketen ook controle op te snel varen mogelijk. Eventuele snelheidsbeperkende maatregelen voor de (zee-)scheepvaart dienen in overleg met België te worden vastgesteld.

Een verdergaande regulering van het vervoer van gevaarlijke stoffen.

In het verleden is met name het vervoer van LPG over water onderwerp van studie geweest om op dit gebied nadere regelingen te treffen. Er worden echter veel meer gevaarlijke stoffen vervoerd over de Westerschelde. In dit kader kan onder andere op het vervoer van radio-actieve materialen per schip worden gewezen.

Ten aanzien van dit onderwerp is in 1985 het zogenaamde reglement vervoer gevaarlijke stoffen met zeeschepen (rvgz) van kracht geworden; dit is een nationaal geldende regeling met de voorschriften voor zeeschepen met gevaarlijke stoffen die naar Nederlandse havens varen of via de Westerschelde naar de Belgische havens. Eventuele verandering van deze regels ligt in handen van het ministerie van Verkeer en Waterstaat en heeft internationale aspecten.

Uitwerking van dit punt zou kunnen inhouden:

- a. Onderzoek naar de ervaringen met de huidige wetgeving en peilen van de eventuele behoefte aan verbetering (op welke gebieden en in welke mate).
- b. Onderzoek of de geïnventariseerde "extra" behoeften kunnen worden gerealiseerd binnen de huidige wetgeving en het huidige niveau aan wetshandhaving.
- c. Indien b negatief uitvalt: concretiseren van de behoefte aan nieuwe regels of maatregelen. Indien men hierbij over alle gevaarlijke stoffen spreekt, betekent dat ca. 50% van de zeescheepvaart. Het invoeren, maar vooral het operationeel handhaven van een vergunningstelsel moet illusoir worden geacht. Haalbare opties kunnen zijn het gebruik van de Schelde-Radarketen voor die schepen, gecombineerd met een meldplicht en verscherpte loodsplicht.

Geleiding van recreatievaart.

Gesteld kan worden dat, indien de gebruikers zich houden aan de regels, conflictpunten tussen beroepsvaart en recreatievaart niet aanwezig behoeven te zijn. Conflicten kunnen ontstaan bij onbekendheid met het vaarwater en/of de regels en bij menselijke fouten.

Onderzoek zou kunnen omvatten:

- a. Hoe kan onbekendheid met het vaarwater worden verminderd.
- b. Hoe is onbekendheid met de regels en handelen in strijd met de regels te verminderen.
- c. Na antwoord op a en b zou nog bezien kunnen worden in hoeverre

extra nevenbetonning ("fietspaden") voor de recreatievaart de veiligheid bevordert. (Deze fietspaden moeten dan wel bekend zijn en gebruikt worden). Een complicerende factor is dat nevenbetonning de herkenbaarheid van de hoofdbetonning op radar nadelig beïnvloedt. Ook kent het internationale betonningssysteem geen speciale recreatieboei (alle speciale boeien buiten de hoofdbetonning zijn geel). Tevens zou nagegaan kunnen worden of ook voor de grote watersport op de Westerschelde het invoeren van de verplichting tot het aan boord hebben van navigatiemiddelen een wezenlijke bijdrage levert tot een grotere veiligheid van het scheepvaartverkeer.

Eventueel reguleren van het plankzeilen binnen en buiten de betonde vaarwaters kan geschieden op grond van plaatselijke verordeningen. In verband met de uniformiteit over het gehele Westerscheldebekken zal worden bezien of een provinciale verordening in dit verband mogelijk en wenselijk is. Binnen de hoofdvaargeul is het varen met een zeilplank thans reeds verboden op grond van het scheepvaartreglement.

Het nagaan en zodanig reduceren van de risico's gemoeid met overslag/bunkereren op stroom.

Havens zijn in principe de meest veilige plaatsen voor het overslaan van stoffen en voor het bunkereren van schepen.

Overslag en bunkereren op stroom is thans toegestaan in de Everingen (nevenvaarwater) en de Put van Terneuzen (langs hoofdvaarwater).

Dit geldt echter niet voor gastankers.

Onderzocht wordt of deze activiteiten risico's met zich meebrengen ten aanzien van verontreiniging (morsingen) en ten aanzien van veiligheid (aanvaringen, boordongevallen). Mocht hieruit blijken dat daartoe aanleiding bestaat, dan zou kunnen worden nagegaan of en op welke wijze de risico's beperkt kunnen worden.

Verbetering van afspraken en samenwerkingsverbanden tussen gemeenten onderling en met diverse instanties in geval van calamiteiten.

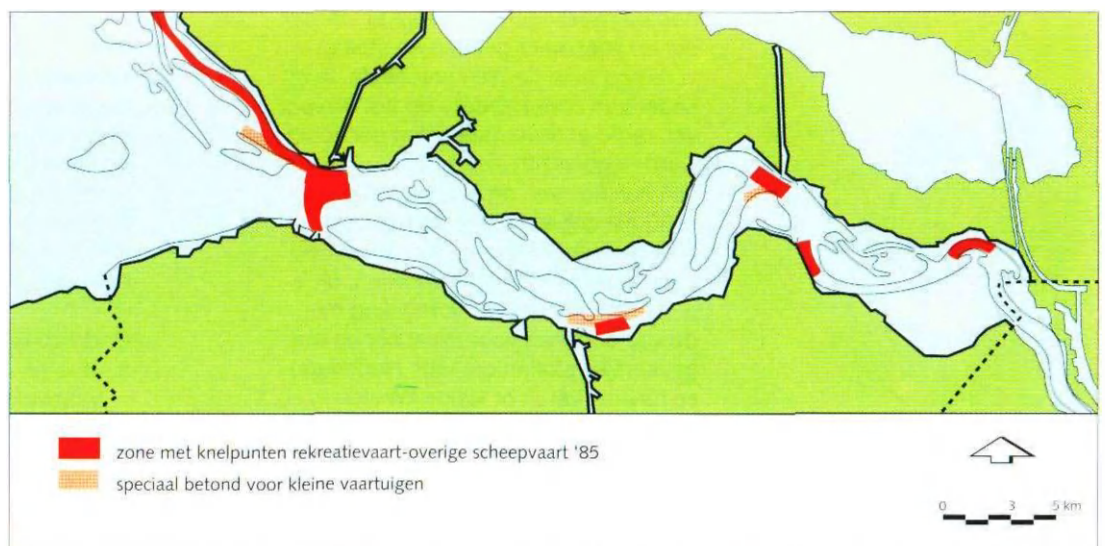
Gestreefd wordt naar een afsprakenstructuur, zoals ook elders in Zeeland is toegepast: een (nieuwe) samenwerkingsovereenkomst tussen betrokken gemeenten en rijksdiensten met een uitvoeringsregeling waarin meldschema's, opstapplaatsen enz. Initiatief hiertoe is reeds genomen door de provincie als coördinerende instantie. Tevens wordt door de betrokken operationele diensten (Rijkspolitie te Water, brandweer, DGSM en RWS) reeds op voorhand gewerkt aan een eenduidige vastlegging van bestaande meldprocedures.

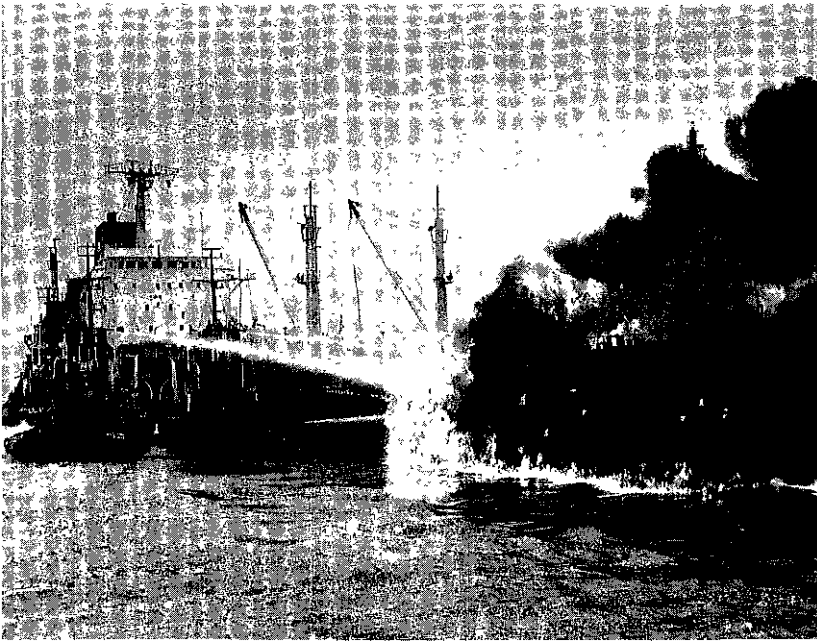
Ten aanzien van de bestrijding van de gevolgen van calamiteiten is onderscheid te maken tussen gevolgen voor de veiligheid (onder andere brand) en gevolgen voor de waterkwaliteit.

De ongevalsgevolgen zoals brand en dergelijke worden meestal bestreden door een particuliere berger, onder contract van de scheepseigenaar.

Onder het huidige wetsregime dient de berger daarbij aanwijzingen van de brandweer en de vaarwegbeheerder (DGSM en RWS), zoals bijvoorbeeld een schip niet in de vaarweg laten zinken, op te volgen. Er bestaat echter een kans dat de berger of scheeps-

Figuur 4. Knelpunten recreatievaart - overige scheepvaart, 1985.

32 Calamiteiten vormen een bedreiging voor een schone Westerschelde en de omwonenden van het gebied.

eigenaar het contract opzegt; in dat geval zoekt men naar zekerheden dat het bluswerk gecontinueerd wordt. Een mogelijkheid is dan dat de overheid en berger een "waakvlamovereenkomst" hebben gesloten die op dat moment in werking treedt, zodat de berger nu blust in opdracht van de overheid (brandweer). Andere mogelijkheden zijn dat de burgemeester gebruik maakt van de Rampenwet en het bluswerk vordert, of dat de gemeenten bluscapaciteit installeren. Door de regionale brandweer en het Directoraat Generaal Scheepvaart en Maritieme Zaken (DGSM) is een concept-waakvlamovereenkomst opgesteld in verband met de inzet van een blusboot van DGSM bij calamiteiten. Deze overeenkomst moet nog door de betreffende bestuurders worden bekrachtigd. De financiering van een dergelijke overeenkomst wordt in beginsel gedeeld door de betrokken gemeenten en het Rijk. Het veiligheidsaspect kan mede een rol spelen bij de herziening van de gemeentegrenzen in de monding van de Westerschelde. In het kader van dit beleidsplan wordt het van belang geacht dat een waakvlamovereenkomst tot stand komt of maatregelen met een soortgelijk effect worden getroffen. Het bestrijden van de waterverontreiniging is een taak van de waterbeheerder, in dit geval Rijkswaterstaat. De dienst beschikt daartoe over oliebestrijdingsmaterieel, dat indien nodig binnen het plangebied operationeel kan zijn. Voor grotere verontreinigingen wordt een beroep gedaan op andere overheidsdiensten en particulieren.

5.2.1.4 Doelstellingen en maatregelen scheepvaart en zeehavenactiviteiten

Samengevat komen voor de scheepvaart en zeehavenactiviteiten de volgende beleidsaccenten en maatregelen naar voren:

- Waarborgen van de hoofdfunctie scheepvaart en van de verbindingen van en naar de havens in het Westerscheldegebied. De verdieping van de Westerschelde maakt hier, onder voorwaarden, deel van uit.
- Terughoudendheid met betrekking tot recreatievaart in of langs de hoofdvaarweg en druk bevaren nevenroutes. Scheiding van verkeerssoorten dient uitgangspunt te zijn.
- Effectief toezicht op, en voldoende en effectief werkzame faciliteiten voor chemisch afval, afgewerkte olie enz. van schepen.
- Waar mogelijk versterken van de economische functie van de hoofdtransportas door aanpassing van havenfaciliteiten aan technische en economische veranderingen in de zeescheepvaart.
- Bijzondere aandacht voor een samenhangend veiligheidsbeleid waarin de volgende maatregelen onderzocht en zonodig nader uitwerkt dienen te worden:
 - Het verplicht stellen voor de binnenvaart tot het aan boord hebben van een kompas en marifoon.
 - Onderzoek naar snelheidsbeperkende maatregelen op het traject Terneuzen-Hansweert en eventueel bij Walsoorden.
 - Een verdergaande regulering van het vervoer van gevaarlijke stoffen.
 - Geleiding van de recreatievaart.
 - Voor de grote watersport eventueel verplicht stellen tot het aan boord hebben van een kompas en marifoon.
 - Reduceren van risico-volle activiteiten zoals overslag op stroom, bunkeren enz.
 - Verbetering van afspraken en samenwerking in geval van calamiteiten.

5.2.2 Ecologie en waterbeheer

In het Westerschelde-estuarium zijn vele geleidelijke overgangszones - zogenaamde gradiënten- te onderscheiden. Het zoete water dat afkomstig is van de rivieren de Scheide, de Maas (via het Zoommeer en het Albertkanaal), de Rijn (via het Zoommeer), de Leie (mondt uit via de haven van Zeebrugge) en het Kanaal Terneuzen-Gent mengt zich zeewaarts gaande met het zoute Noordzeewater. Ook met het

33. Lamsoor en zeekraal zullen weer geschikt zijn voor menselijke consumptie, wanneer aan de doelstellingen uit het beleidsplan wordt voldaan.

34. Bij eb worden de getijdegeulen zichtbaar, een kenmerk van de morfologische dynamiek van het gebied.

rivierwater aangevoerde voedingsstoffen, verontreinigingen en slibdeeltjes vertonen een dergelijke gradiënt.

Een tweede kenmerk van een estuarium is de morfologische dynamiek; deze komt tot uitdrukking in het stelsel van hoofd- en nevengeulen, diepe en ondiepe watergebieden, intergetijdengebieden en schorren, duinen en sluttergebieden, waar processen plaatsvinden van verdieping en verondieping, aanzanding en afslag.

De aanwezigheid van gradiënten en morfologische dynamiek vormt de basis voor de verscheidenheid aan aquatische en terrestrische levensgemeenschappen.

Enkele kenmerkende voorbeelden hiervan zijn:

- de kinderkamerfunctie van de ondiepe watergebieden;
- de vogelfunctie van intergetijdengebieden en schorren;
- de vegetatie van schorren;
- de levensgemeenschappen van de "slutter"-gebieden.

Het beleid ten aanzien van de Westerschelde is gericht op het behoud en de versterking van de natuurfunctie, vanwege het estuariene karakter van de gradiënten, van de morfologische dynamiek en van de daarmee samenhangende aquatische en terrestrische levensgemeenschappen.

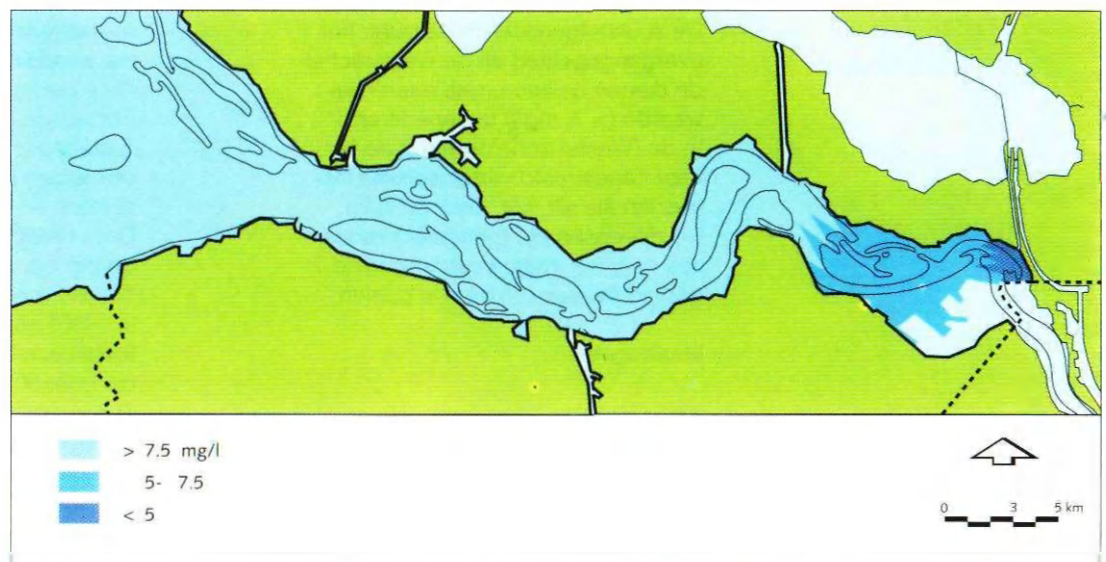
Daartoe worden in deze paragraaf concrete doelstellingen en maatregelen geformuleerd. In de paragrafen 5.2.2.1 t/m 5.2.2.3 komen de diverse gradiënten in water en bodem aan de orde. In paragraaf 5.2.2.4 staan de morfologische structuur en dynamiek centraal. Bij elk van deze paragrafen wordt ingegaan op de aquatische en terrestrische levensgemeenschappen.

Zonerings- en andere maatregelen om onder andere de natuurfunctie van de Westerschelde te versterken, worden behandeld in paragraaf 5.3.

5.2.2.1 Zuurstof- en nutriëntenhuishouding

De Westerschelde wordt in hoge mate belast met zuurstofbindende stoffen en nutriën-

Figuur 5.
Zuurstof in mg/l, 1989.

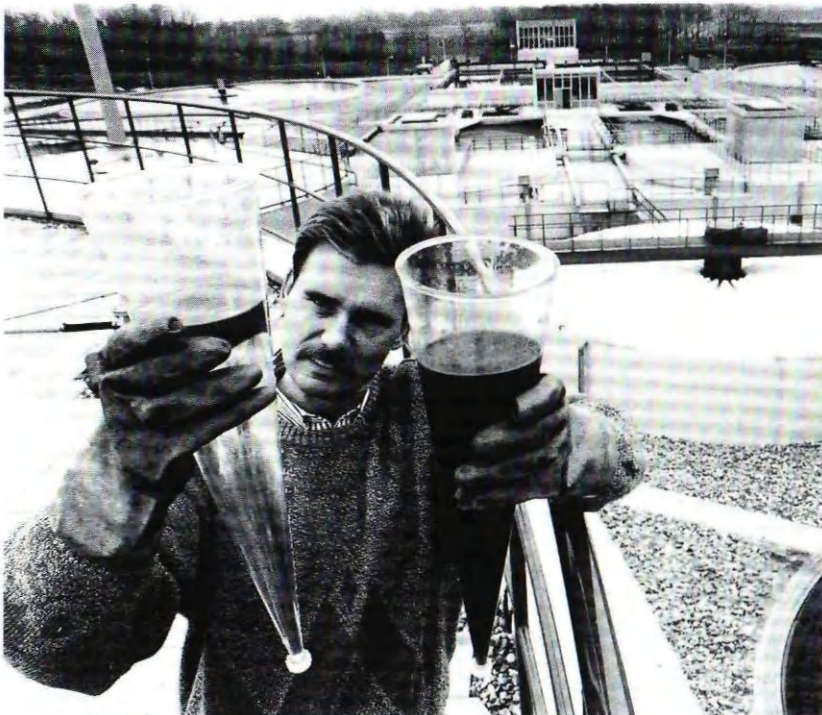
ten als gevolg van ongezuiverde lozingen in het afwateringsgebied. Dit blijkt ook wanneer de waterkwaliteit wordt beoordeeld aan de hand van de basiskwaliteitsnormen zoals geformuleerd in het IMP-Water.

Doelstellingen

Korte termijn

- De geleidelijke overgangszones, zoals de zout-zoet gradiënt en de daarmee samenhangende gradiënten in de aquatische en terrestrische levensgemeenschappen dienen te worden gehandhaafd.
- Zoals is aangegeven in de derde Nota waterhuishouding dienen de fosfaatemissie en de stikstofemissie met circa

35. Zuiveringsinstallaties, zoals hier bij Ritthem, vormen een belangrijk onderdeel in de strijd tegen de watervervuiling.

50% verminderd te worden ten opzichte van 1985 vanuit de diverse bronnen; het gehalte aan zwevend stof en zuurstofbindende stoffen dient eveneens te worden gereduceerd.

- In het overgangsgebied rivier-estuarium dient de absolute norm voor het zuurstofgehalte van het water van 5 mg/l te worden bereikt.
- De eutrofiëringsverschijnselen in de kustzone van het Westerschelde-estuarium dienen te worden verminderd.
- Ten aanzien van de bacteriologische gesteldheid dient overal de kwaliteitsdoelstelling voor zwemwater te worden bereikt.
- De diversiteit van de bodemdieren-gemeenschap in het oostelijk deel van de Westerschelde moet meer gaan lijken op de natuurlijke situatie; twee-kleppige bodemdieren, zoals nonnetje en strandgaper, moeten betere overlevingskansen krijgen; in het westelijk deel dienen kreeft- en noordzeekrabpopulaties terug te keren.
- De oostelijke laagwatergebieden moeten aantrekkelijker worden gemaakt als kinderkamer voor platvis en garnalen.
- De kans op visziekten moet worden teruggedrongen.
- De hoge troebelheid in het oostelijk deel van de Westerschelde wordt deels veroorzaakt door ongezuiverde lozingen en deels door speciëstortingen. Een verlaging van dit troebelingsniveau is gewenst en kan worden bereikt door reductie van stortingen en ongezuiverde lozingen.

Middellange termijn

- Er dient een verdere reductie plaats te vinden in de gehalten van fosfaat- en stikstofverbindingen (met 75 respectievelijk 70%), zwevend stof en zuurstofbindende stoffen.

- De zuurstofgehalten in de rivier, het overgangsgebied en de Westerschelde dienen de natuurlijke referentiewaarde ($> 5 \text{ mg/l}$) te benaderen.
- In de (Wester)schelde wordt de terugkeer nagestreefd van anadrome vissoorten als elft, fint, steur en zalm. Dit zijn vissen die (periodiek) vanuit zee naar het zoete bovenstroomse gebied trekken om daar te paaien.

Maatregelen

Korte termijn

- Tijdens de 2e Internationale Conferentie over de Bescherming van de Noordzee is door de deelnemende landen (waaronder Nederland en België) besloten tot een halvering van

36. In het beleidsplan worden doelstellingen uiteengezet die erop gericht zijn de veel voorkomende visziekten terug te dringen.

de fosfaat- en stikstofemissies. Voor Nederland zijn deze doelstellingen opgenomen in het Nationaal Milieubeleidsplan, de Structuurnota Landbouw en de derde Nota waterhuishouding. Concretisering van de doelstellingen en het aangeven van de eisen aan de diverse sectoren vinden plaats in het Beheersplan Rijkswateren (1991) en het Provinciaal Waterhuishoudingsplan. Inmiddels is er tussen het Rijk, het Interprovinciaal Overleg en de Unie van Waterschappen een bestuursakkoord gesloten; hierin is de afspraak vastgelegd om per 1 januari 1995 te komen tot een gemiddelde

fosfaatverwijdering door rioolwaterzuiveringsinrichtingen van 75%. De volledige ingebruikname van de bestaande Belgische rioolwaterzuiveringsinrichtingen zal in principe ook leiden tot een reductie van de stikstof- en fosforbelasting.

Deze reductie zal echter niet voldoende zijn om de belasting te halveren.

- Tevens is het op korte termijn (uiterlijk in 1995) noodzakelijk de stikstof- en fosforbelasting door industriële lozingen met 50% te reduceren.

Thans worden de vergunningen van de Nederlandse industriële lozingen om deze reden reeds herzien.

- De zuurstofhuishouding in het oostelijke deel van de Westerschelde en van de rivier de Schelde kan worden verbeterd door een versnelde uitvoering van het Belgische zuiveringsprogramma. Ook het Nederlandse programma dient zo snel mogelijk te worden afgerond.

Een saneringsscenario, gebaseerd op een reductie van zuurstofbindende stoffen met 70%, zal resulteren in het bereiken van de basiskwaliteitsnorm te Schaar van Ouden Doel. Voor de Schelderivier zijn naar verwachting nog grotere saneringen nodig om deze norm te halen.

- Het Zoommeer zal zodanig worden doorgespoeld dat de schommelingen in het verloop van het chloridegehalte op de Westerschelde binnen het natuurlijke traject blijven.
- De belasting van de Westerschelde door slijbdeeltjes dient te worden teruggedrongen. Ook dienen de stortingen van specie, afkomstig van de aanleg van bijvoorbeeld nieuwe haven- of sluiscomplexen, zo mogelijk te worden beperkt.

Middellange termijn

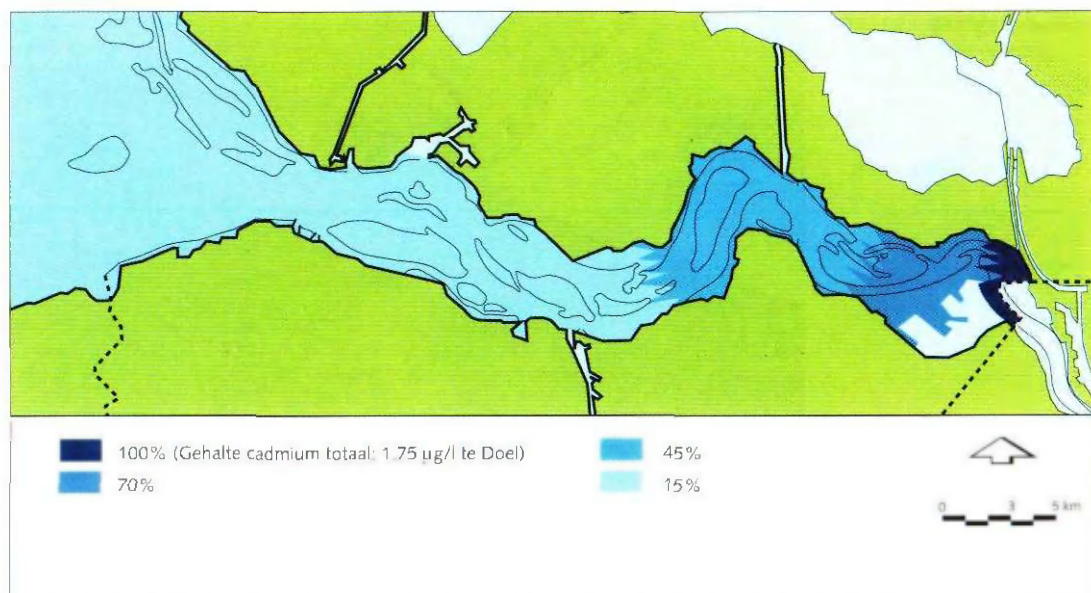
- Er zal een actieprogramma worden opgesteld waarin maatregelen voor de middellange termijn worden opgenomen die gericht zijn op het bereiken van de gestelde doelen.

5.2.2.2 Microverontreinigingen

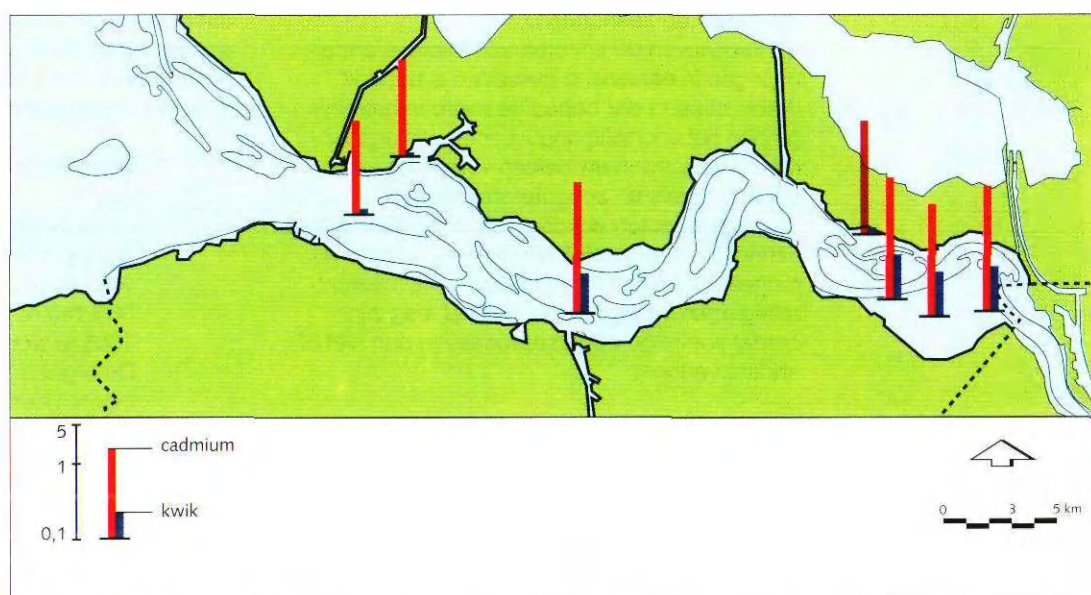
De groep van anorganische microverontreinigingen bestaat uit zware metalen zoals bijvoorbeeld cadmium, kwik en lood. In kleine hoeveelheden is een aantal zware metalen onmisbaar voor de groei van organismen, maar in hoge concentraties kunnen zij toxisch zijn.

Organische microverontreinigingen zoals PAK's en PCB's komen zelden of nooit van nature in het zeewater voor. Deze stoffen kun-

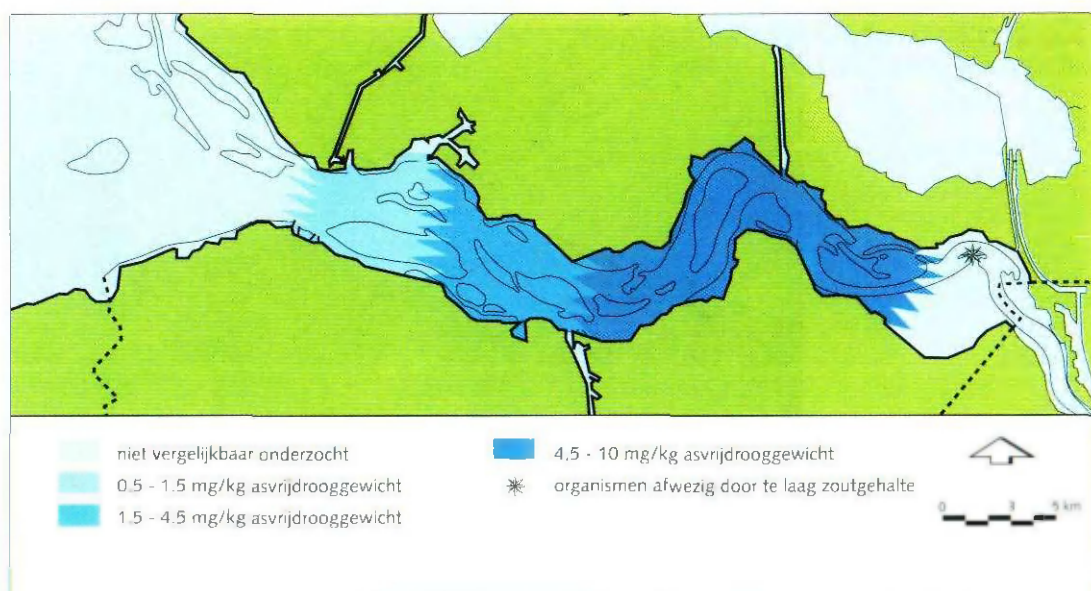
Figuur 6. Verloop cadmiumgehalte in procenten ten opzichte van het gehalte te Doel, 1989.

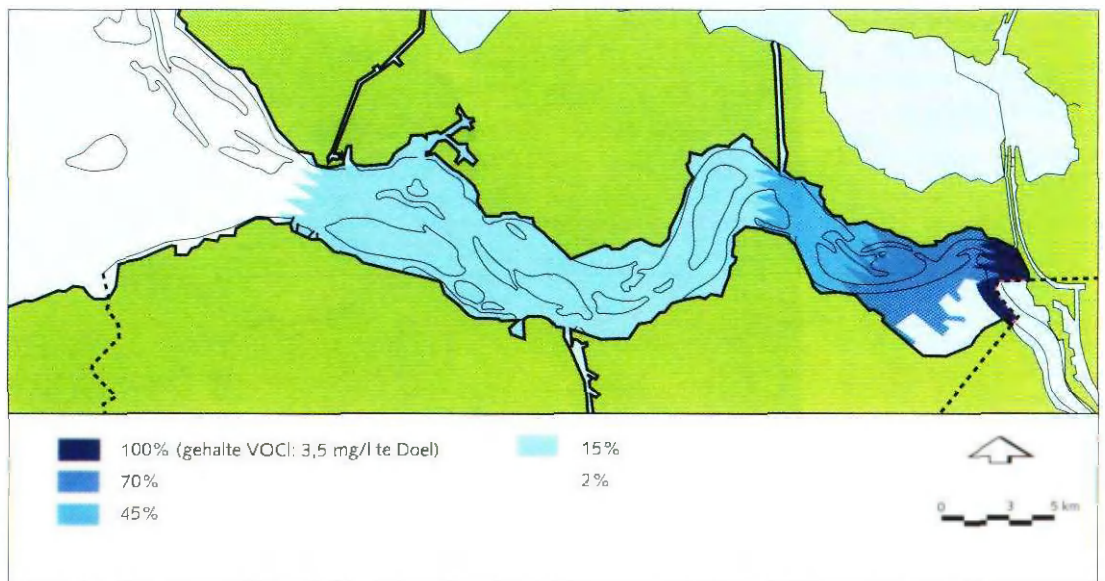
Figuur 7. Gehalte aan cadmium en kwik in het bodemslib (in mg/kg) op logaritmische schaal, 1990.

Figuur 8. Cadmium (mg/kg asvrijdrooggewicht) in wadpier en mossel, 1987.

Figuur 9. Verloop van het gehalte aan vluchtige organochloorverbindingen (VOCl) in procenten ten opzichte van het gehalte te Doel, 1986.

nen ophopen in het lichaamsvet van organismen als vissen en zeehonden.

De kennis van de effecten van microverontreinigingen in estuariene gebieden is beperkt. Wel is bekend dat bepaalde microverontreinigingen het voortplantingssucces van organismen beïnvloeden en ziekten veroorzaken bij vissen, vogels en zoogdieren. Daar komt nog bij dat deze effecten worden beïnvloed door eutrofiëring; in wateren met een overmaat aan voedingsstoffen kan het gehalte aan microverontreinigingen in organismen relatief laag zijn, omdat sommige opnameprocessen dan niet of anders verlopen.

De hier te formuleren doelen en maatregelen zijn niet in alle gevallen gebaseerd op de gesignaleerde effecten, maar ook deels gebaseerd op nationaal en internationaal geformuleerde beleidsuitgangspunten. Van belang is hierbij het tijdens de 2e Internationale Conferentie over de Bescherming van de Noordzee aanvaarde "voorzorgsprincipe". Dit houdt in dat

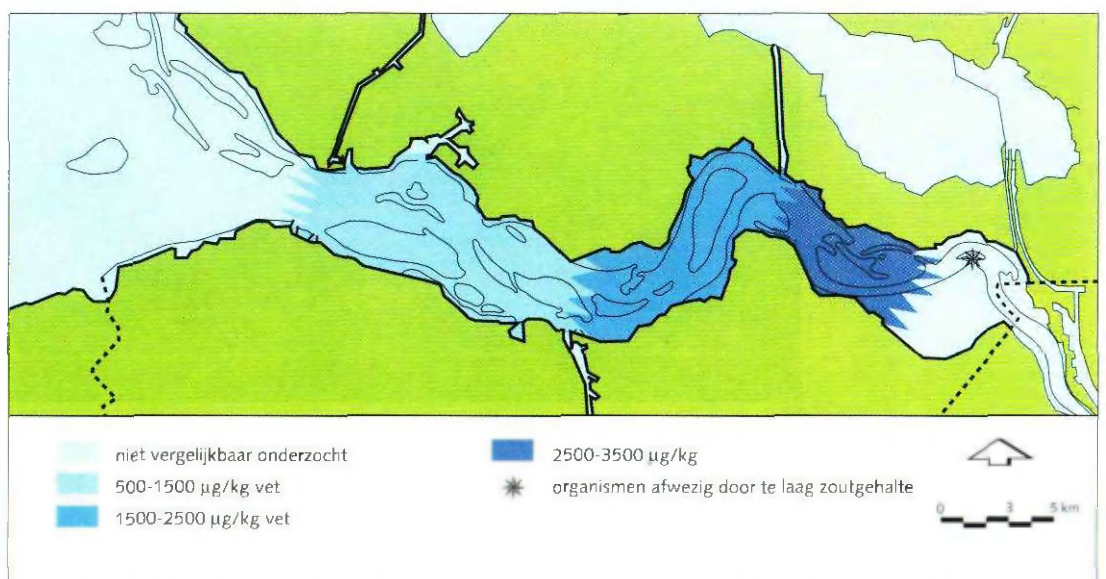
lozingen van stoffen, waarvan verwacht wordt dat deze schadelijke effecten veroorzaken, worden gereduceerd, zelfs als er geen wetenschappelijk bewijs is voor de relatie tussen lozingen en effecten.

Doelstellingen

Korte termijn

- De belasting met anorganische microverontreinigingen dient met ten minste 50% ten opzichte van de situatie in 1985 te worden verminderd. De organische microverontreinigingen moeten met ten minste 50% worden gereduceerd; voor een aantal stoffen geldt een reductie met 90%.
- In het oostelijk deel dient een bodemdierengemeenschap terug te keren die meer past bij de natuurlijke situatie.
- In het westelijk deel dient een levensvatbare populatie terug te keren van de purperslak, een bodemdier dat als

Figuur 10. PCB-153 ($\mu\text{g/kg}$ vet) in wadpier en mossel, 1987.

37. Op alle mogelijke manieren wordt het water van de Westerschelde vervuild. Onder meer door ongezuiverde lozingen op het oppervlaktewater.

- indicator wordt aangemerkt voor de effecten van organotinverbindingen.
- Effecten op de voortplanting van bodemdieren- en visetende vogels dienen te worden voorkomen.
- De PCB-gehalten in bodemdieren dienen met 80% te worden gereduceerd.
- De TBT-gehalten moeten worden gereduceerd tot 0,001 µg/l.
- Het gehalte aan microverontreinigingen dient zo laag te zijn, dat de huidige, relatief hoge, frequentie van ziekten bij platvis in het oostelijk deel aanmerkelijk wordt verkleind.
- Planten als lamsoor en zeekraal, en organismen als mosselen, dienen aan de gestelde normen voor menselijke consumptie te voldoen.

Middellange termijn

- Het streven is gericht op een estuarium met een zodanige water- en bodemkwaliteit dat deze geen belemmering meer vormen voor de optrek van zoutwater-vissoorten, zoals elft, fint, steur en zalm, naar de in zoet water gelegen paaigebieden en dat er weer een levensvatbare populatie van de zeehond aanwezig is die er van nature thuishoort.
- De lozingen van (an-)organische microverontreinigingen worden vergaand gereduceerd (anorganische 50-90%; organische ca. 90%).
- De PCB-gehalten in bodemdieren worden met tenminste 90% beperkt.

Maatregelen

Korte termijn

- Er is een aanzienlijke reductie in het stroomgebied van de Westerschelde noodzakelijk van de belasting met

organische en anorganische microverontreinigingen. In het algemeen zal deze reductie ca. 50% dienen te bedragen. Voor een aantal stoffen zal echter een reductie in de orde van grootte van 90% dienen te worden bereikt; het gaat hierbij om prioritair stoffen als PCB's, TBT, PAK's, organochloor pesticiden en cadmium. Om dit reductiepercentage te bereiken zal een actieprogramma worden opgesteld voor het afstromingsgebied van de Westerschelde en het Kanaal Terneuzen-Gent. Invulling van het reductieprogramma dient met kracht en in overleg met België ter hand te worden genomen.

- In het actieprogramma zal in elk geval worden opgenomen dat het saneringsprogramma van de Nederlandse communale lozingen moet worden afgerond.

- In het actieprogramma zullen ook andere stoffen van antropogene herkomst (zuren, complexvormers) die het milieu verontreinigen, worden opgenomen.

- De saneringsinspanning door fabrieken moet worden gestimuleerd door gebruik te maken van de mogelijkheden die de WVO biedt.

Bestaande en nieuw te vestigen bedrijven dienen hun afvalwater met de best bestaande methoden te zuiveren, voor zover het zwarte lijst stoffen betreft.

Dit zijn stoffen als kwik en kwikverbindingen, cadmium en cadmiumverbindingen en een groot aantal organische microverontreinigingen (in het Rijnactieprogramma en het Noordzeeactieprogramma worden 40 van dergelijke stoffen genoemd). Overige stoffen die relatief minder schadelijk zijn dienen bedrijven met de best uitvoerbare technieken uit hun afvalwater te verwijderen.

In het Westerscheldegebied is het saneringsprogramma van enkele bedrijven nog in uitvoering; het betreft hier de sanering van lozingen van PAK's, tin- en organotinverbindingen en fenolen.

- Aanvragen voor lozingsvergunningen zullen worden getoetst aan de watersysteemdooelstellingen van de Westerschelde.

- Bij sanering van vervuilde waterbodems moet een zodanige oplossing worden gezocht voor de berging van de specie, dat het geen vervuillingsbron van enige betekenis kan zijn voor het grond- en oppervlaktewater.

Middellange termijn

- Er zal, bij voorkeur in samenwerking met België en het bedrijfsleven, een

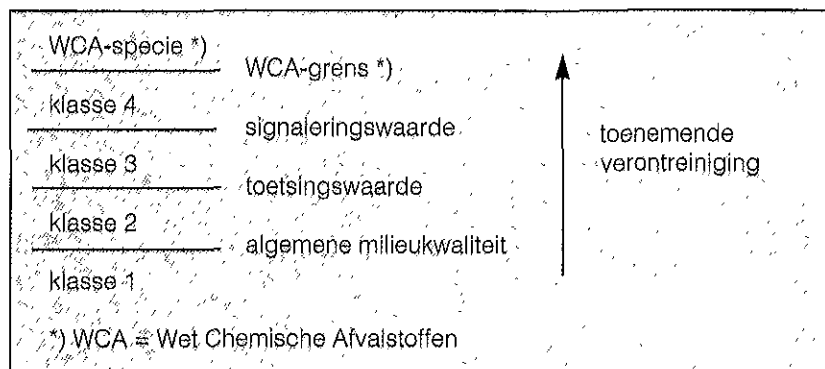
actieprogramma worden opgesteld dat gericht is op het op de middellange termijn verder terugdringen van lozingen van (an-)organische microverontreinigingen.

5.2.2.3 Waterbodembodem

Het geformuleerde beleid met betrekking tot de waterbodembodem vormt nog onderwerp van studie en nadere afweging mede in het kader van de Stuurgroep onderwaterbodembodem en baggerspecie. Ook in de derde Nota waterhuishouding worden aanzetten gegeven voor uitbreiding en aanscherping van het huidige baggerspeciebeleid.

Op landelijk niveau is met betrekking tot de kwaliteit van de waterbodembodem gesteld dat deze niet verder mag verslechteren en dat het streven is gericht op het bereiken van de algemene milieukwaliteit. De weg waarlangs en de snelheid waarmee dit doel dient te worden bereikt kan door de waterbeheerder per watersysteem worden aangegeven.

Sinds enkele jaren wordt door de Rijkswaterstaat de kwaliteit van baggerspecie beoordeeld volgens een classificatiesysteem dat, afhankelijk van de vervuilingsgraad, oploopt van klasse 1 naar klasse 4 volgens onderstaand schema. Dit classificatiesysteem vormt momenteel het toetsingskader voor WVO-vergunningen.

Daar deze tot nu toe gehanteerde categorie-indeling te beperkt is voor toepassing in zoute wateren, is in het kader van de derde Nota waterhuishouding een uitbreiding aan het bestaande systeem gegeven in de richting van zoute wateren. Deze uitbreiding, die momenteel voor de Noordzee reeds wordt toegepast, houdt in dat de toetsing van de kwaliteit van de specie wordt aangevuld met een toetsing van de jaarvracht aan verontreiniging die met de specie wordt verspreid. Het is de bedoeling om dit aangevulde systeem ook in het Westerscheldegebied toe te passen. Aan de uitwerking van de normen voor vrachten in dit gebied wordt thans gewerkt. Verwacht mag worden dat deze normen medio 1991 voor het baggerspeciebeleid in de Westerschelde kunnen worden gehanteerd en daarmee ook een toetsingskader zullen vormen voor WVO-vergunningen.

Doelstellingen

Korte termijn

- Er wordt naar gestreefd dat de bodemkwaliteit van het estuarium niet verder verslechtert.
- De baggerspecie van locaties waar directe lozingen plaatsvinden dient beneden de toetsingswaarde te komen; dit houdt in dat de baggerspecie dan onder voorwaarden kan worden verspreid; bij overschrijding van de toetsingswaarde is verspreiding niet gewenst.

Middellange termijn

- Het streven is gericht op het bereiken van een natuurlijk niveau van de bodemkwaliteit in het estuarium.
- Voor de kwaliteit van de bodem op die locaties waar directe lozingen plaatsvinden, wordt de algemene milieukwaliteit nagestreefd; de baggerspecie is dan vrij inpasbaar.

Maatregelen

Korte termijn

- Voor het bereiken van de gestelde doelen is het van belang dat de waterkwaliteit van de Westerschelde en het Kanaal Terneuzen-Gent aanmerkelijk wordt verbeterd. Voor de verbetering van de bodemkwaliteit is vooral een reductie van de lozingen van microverontreinigingen noodzakelijk. Daarnaast dienen maatregelen te worden uitgevoerd die gebaseerd zijn op een samenhangend bagger- en stortbeleid.
- Voor de Zeeuwse wateren geldt dat het in principe niet is toegestaan verontreinigde specie uit het ene watersysteem te verspreiden naar een ander watersysteem. De uitgangspunten, die specifiek betrekking hebben op de kwaliteitseisen van de specie die nog voor verspreiding in de diverse watersystemen in aanmerking komt, zijn voor de Westerschelde van kracht geworden op 1 januari 1991.
- Puntlozingen kunnen leiden tot een verslechtering van de waterkwaliteit en lokaal van de bodemkwaliteit. De WVO-vergunningen voor puntlozingen dienen waar nodig op korte termijn te worden voorzien van een "bodemclausule" waarin de vervuiler aansprakelijk kan worden gesteld voor mogelijke consequenties met betrekking tot de bodemkwaliteit.
- Diffuse lozingen, die zijn verspreide lozingen die niet plaatsvinden via een lozingsmiddel, komen vooral tot uitdrukking in de vervuiling van de water-

38. De koelwaterlozing bij de kerncentrale te Borssele beïnvloedt de watertemperatuur.

bodem van havens langs de Westerschelde. De sanering van deze lozingen dient te worden voortgezet. Een verdergaande verontreiniging van de waterbodem kan worden tegengegaan door het stellen van een grens aan de totale vracht aan verontreiniging die via speciëstortingen (van specie die niet voldoet aan de algemene milieukwaliteit) in het systeem wordt gebracht. Voor de Westerschelde wordt voor het normale onderhoudsbaggerwerk in de periode 1986 - 1995 een reductie met 50% nagestreefd van de totale vracht aan verontreinigingen ten gevolge van het storten van baggerspecie.

Voor de Westerschelde geldt dat er vanaf 1 januari 1991 geen baggerspecie mag worden gestort die afkomstig is van baggervakken die worden beïnvloed door directe lozingen en waarvan de kwaliteit in klasse 3 valt. Het verspreiden van klasse 4 specie was al niet meer toegestaan. Thans gaat het hierbij om specie afkomstig uit de havens langs de Westerschelde en de Drempel van Zandvliet. Voor de berging van deze specie dient de ontwikkeling van scheidings- en reinigingstechnieken, in combinatie met geïsoleerde stort te worden voortgezet.

Door calamiteiten kunnen vooral de drempels in de vaargeul extra vervuild raken. Aan het terugstorten van specie dienen in die gevallen beperkingen gesteld te worden, afhankelijk van de aard en de mate van verontreiniging.

- Het onderhoud van de vaarweg naar Antwerpen kan vanuit milieu-overwegingen worden geoptimaliseerd door de meest vervuilde en slibrijke specie afkomstig uit de Zeeschelde aan het estuarium te onttrekken.
- Voor de berging van specie afkomstig uit verontreinigde waterbodems in het Westerschelde-gebied dient een oplossing te worden gevonden. De problematiek concentreert zich voornamelijk op de havens langs de Westerschelde. Voor deze probleem-specie in de provincie Zeeland zijn initiatieven genomen (instelling Stuurgroep baggerspecie Zeeland) om te komen tot een depot in of nabij het Westerschelde-gebied. In het kader van een MER zal een afweging worden gemaakt tussen landlocaties, dijkgebonden locaties en berging in een eiland of in diepe putten.

Middellange termijn

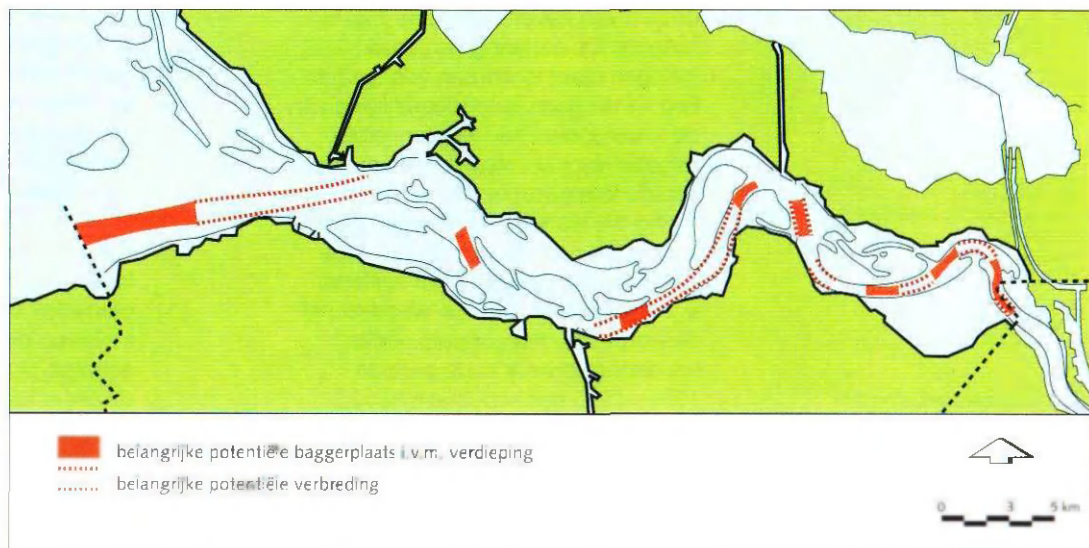
- De toetsingswaarden zullen verder worden aangescherpt om de doelstellingen voor het watersysteem te realiseren.
- Bij verbetering van de waterkwaliteit zal worden overgegaan tot sanering van de waterbodems conform het Saneringsprogramma waterbodem rijkswateren.

5.2.2.4 Morfologische structuur en dynamiek

Om meerdere redenen is een herziening van het beleid ten aanzien van de morfologische structuur en dynamiek noodzakelijk. In de afgelopen jaren zijn de ecologische gevolgen van de inpolderingen in het verleden en de bagger- en stortactiviteiten in de laatste decennia duidelijk naar voren gekomen: beperking van de geuldynamiek, beïnvloeding van de vogel- en kinderkamerfunctie door afname van areaal en waarde van intergetijden- en ondiepwatergebied en de snelle verlanding van het Land van Saeftinge. Ook zal er op termijn een oplossing gevonden dienen te worden voor de berging van onderhoudsbaggerspecie, omdat de thans in gebruik zijnde locaties binnen afzienbare tijd vol zullen zijn. Bij ongewijzigd beleid zullen deze effecten bij eventuele uitvoering van het verdiepingsprogramma 48-43 voet aanmerkelijk toenemen.

Zoals hierna zal worden uitgeengezet is er een beleid mogelijk dat tegemoet komt aan de belangen verbonden aan de scheepvaartfunctie, terwijl tevens de waarde van het Westerscheldegebied, uit het oogpunt van ecologie, natuur en visserij, ten opzichte van de huidige situatie op een hoger niveau kan worden gebracht.

Figuur 11.
Baggerplaatsen.

Doelstellingen

Korte termijn

- Instandhouding van de vaarweg op een overeengekomen diepte.
 - Zoveel mogelijk in stand houden van de natuurlijke morfologische dynamiek op het huidige niveau.
 - Minimalisering van het onderhoudsbaggerwerk, mede ter beperking van de verspreiding van verontreinigingen.
 - Handhaving op het huidige niveau van areaal en natuurwaarden van ondiepe gebieden, intergetijdengebieden en schorren, gericht op het behoud van de kinderkamerfunctie, de vogelfunctie en de functie als rustgebied voor zeehonden.
- Vooraf in het westelijke deel zal dit het resultaat moeten zijn van de natuurlijke dynamiek (procesbeheer). In het meer kunstmatige oostelijke deel zal het op technische wijze beschermen van het bestaande ruimtelijke patroon onvermijdelijk zijn. Natuurbouw, onder andere als compensatie voor het verlies aan areaal, kan hierbij noodzakelijk zijn.
- Het voorkomen van erosie van voor- en achteroevergebieden.
 - Handhaving van kerend vermogen en stabiliteit van de waterkeringen.

Middellange termijn

- Instandhouding van de vaarweg op een overeengekomen diepte:
 - waarbij het onderhoud zo gering mogelijk is, dat wil zeggen minimaal baggerwerk en kosten;
 - waarop een veilige vaart mogelijk is, dat wil zeggen minimale stroom- en dwarsstroomhinder.
- Handhaving van het kerend vermogen en de stabiliteit van de waterkeringen.
- Het handhaven c.q. herstellen en versterken van met name de volgende

natuurlijke estuariene karakteristieken:

- de paai- en kinderkamerfunctie voor vissen en garnalen;
- de overwinterings-, doortrek-, broed- en fourageerfunctie voor vogels;
- de aanwezigheid van milieutypen die de overgang van zout naar zoet milieu weerspiegelen, te weten schorren, intergetijden- en ondiep-watergebieden met de daarbij behorende levensgemeenschappen;
- een natuurlijk tempo van verlanding van de schorren; met name versnelde verslibbing/verzanding van het Land van Saeflinge en verzanding van Het Zwin moeten worden voorkomen;
- een dynamisch en meervoudig geulensysteem. Uitsluitend lokaal en oostelijk van de meridiaan van 4° oosterlengte (oostelijk van Hansweert) mag aan deze karakteristiek, ten gunste van de vier voorgaande karakteristieken, een lagere prioriteit worden gegeven.

Optimale benutting van de baggerspecie voor de zandbehoefte, voorzover aan de voorgaande doelstellingen geen afbreuk wordt gedaan.

Morfologische verkenning

Voordat de maatregelen worden geformuleerd, worden hier eerst de resultaten van een morfologische verkenning weergegeven. Het huidige onderhoudsbaggerwerk in het oostelijke deel van de Westerschelde bedraagt momenteel 9 à 10 mln. m³ per jaar terwijl de stortcapaciteit van de huidige locaties 6 à 7 mln. m³ per jaar bedraagt. De Schaar van Waarde en Konijnenschor/boei 63 zijn, met elk ca. 3 mln. m³ per jaar, de belangrijkste stortlocaties. Er wordt per jaar 2 à 3 mln. m³ naar meer westelijk gelegen locaties gebracht. Om het meervoudige geulensysteem te handhaven worden de vloedscharen, waarin een

aantal stortlocaties zijn gelegen, niet volgestort. Dit heeft tot gevolg dat de stroomsnelheden ter plaatse zo hoog blijven, dat een aanzienlijk deel van de gestorte specie uiteindelijk weer naar de baggerlocaties wordt getransporteerd. Een deel blijft wel achter in de omgeving van de stortlocaties, wat vooral tot uitdrukking komt in de verhoging van de platen. Dat het benodigde baggerwerk desondanks niet afneemt komt onder andere door aanvoer van sediment uit het westelijke deel. Van de gestorte specie ter bestrijding van de buitenbochtersosie komt het overgrote deel in betrekkelijk korte tijd weer op de baggerlocaties terecht. Het onderhoudsbaggerwerk in het oostelijke deel kan bij eventuele uitvoering van de verdieping toenemen tot ca. 12 mln. m³ per jaar. De ecologische effecten zullen daarmee evenredig toenemen.

De volgende alternatieven voor het omgaan met de baggerspecie zijn onderzocht: ³⁾

- A Handhaven van de nog aanwezige dynamiek en structuur in het oostelijke deel. De mogelijkheden voor de niet in het gebied zelf te bergen specie (ca. 5 mln. m³ per jaar) zijn:
 - A-1 berging in het westelijke deel;
 - A-2 verwijdering uit het systeem.
- B Berging in de nevengeulen, met globaal als varianten:
 - B-1 opvullen tot laagwaterniveau;
 - B-2 opvullen tot hoogwaterniveau.

Het belangrijkste verschil tussen A en B is dat:

- volgens alternatief A een meervoudig geulenstelsel ten oosten van Hansweert gehandhaafd blijft, waarbij echter de baggerintensiteit en daarmee de

beperking van de dynamiek en de overige ecologische gevolgen sterk zullen toenemen ten opzichte van de huidige situatie;

- volgens alternatief B de baggerintensiteit en daarmee de gevolgen ervan tot een aanzienlijk lager niveau dan het huidige zal afnemen; hiertoe moet echter het meervoudige geulenstelsel tussen Hansweert en Bath worden opgegeven.

Bij eventuele uitvoering van de verdieping zal de baggerintensiteit bij alternatief A op het anderhalfvoudige en bij alternatief B op de helft van het huidige niveau liggen. Alternatief A-1 komt overeen met de oplossing volgens het "Verdiepingsrapport 48-43 voet". Vanwege de verwachte verslechtering van de bodemkwaliteit van het westelijk deel volgens dit scenario werd deze bergingsmethode afgevoerd door de Raad van de Waterstaat. Alternatief A-2 heeft dit nadeel niet en zal op termijn resulteren in een wat lagere baggerintensiteit dan A-1. De te onttrekken specie (ca. 5 mln. m³/jaar) kan worden gebruikt om in de zandbehoefte te voorzien. Om discrepanties tussen vraag en aanbod op te vangen zullen mogelijk depots buiten het systeem moeten worden aangelegd. Wel moet daarbij rekening worden gehouden met de zandbalans van het gehele bekken. Doordat in alternatief A-2 grote hoeveelheden specie in het oostelijke deel aan het systeem worden onttrokken, bestaat met name ten westen van Hansweert de kans op erosie en oeveraantasting. Door de toename van de baggerintensiteit betekent alternatief A een verslechtering van de huidige situatie ten aanzien van de morfologische en ecologische aspecten en biedt derhalve geen uitzicht op realisering van de beleidsdoelstellingen.

De afname van de baggerintensiteit volgens alternatief B kan worden bewerkstelligd door het geulen-platengebied ten noorden van het Zuidergat tussen Hansweert en Bath - hierna te noemen het "Valkenissegebied" - aan het stroomvoerende profiel te onttrekken. Hierdoor wordt het gehele getijvolume door het Zuidergat gedwongen, zodat het bij de waterbeweging behorende geulprofiel dicht bij het voor de scheepvaart benodigde profiel komt te liggen. Het onttrekken aan het stroomvoerende profiel zou mogelijk gerealiseerd kunnen worden door de gecombineerde werking van een aan te leggen stroomgeleidingsconstructie (bijvoorbeeld een leidam) en een op beperking van de stroomsnelheden gerichte inrichting van het Valkenissegebied. Hiermee zou het terugtransporteren van sediment naar de hoofdgeul - waardoor het "rondpompen" ontstaat - geminimaliseerd kunnen worden. Dit vormt, naast het

39. Natuurgebied Het Zwin dreigt te verzanden.

³⁾ Inmiddels heeft vooronderzoek in het kader van het project 'Oostwest' nieuwe inzichten opgeleverd. Hiervoor zal in de twee-jaarlijkse evaluatie nader worden gerapporteerd.

zichzelf op grotere diepte houden van de hoofdgeul, de tweede bijdrage aan de afname van het benodigde onderhoudsbaggerwerk. Nader onderzoek omtrent de voorgestane inrichting van het Valkenissegebied is echter gewenst, mede in relatie tot de kraamkamerfunctie, de mogelijkheden van natuurbouw en de beperking van de verontreiniging in het gebied.

Een zodanige inrichting en afscherming van het gebied is mogelijk dat sedimentatie kan plaatsvinden, waardoor slik- en schorvorming, zoals in het Land van Saeftinge, mogelijk wordt. Door de afname van baggerintensiteit en toename van areaal aan sedimentatiegebieden wordt bovendien de versnelde verlanding van laatstgenoemd gebied tegengegaan.

Een inrichting van het Valkenissegebied met een zo laag mogelijke bodemligging, dus ongeveer volgens alternatief B-1, biedt de beste uitgangssituatie voor een natuurlijke ontwikkeling tot een ecologisch waardevol gebied. Bovendien wordt hierdoor de komberging minimaal beïnvloed.

In de hoofdgeul zullen in eerste instantie de stroomsnelheden met 10 à 20% toenemen. Hoewel dit voor de scheepvaart niet bezwaarlijk is, zullen door de verruiming van de hoofdgeul, al dan niet bevorderd door baggeren, de snelheden weer afnemen. Om de negatieve gevolgen van de verdieping op de Westerschelde te minimaliseren, zullen oeverbeschermingswerken moeten worden uitgevoerd om buitenbocht-erosie en de daarmee gepaard gaande afname van platen en schorren te voorkomen. Waar deze maatregelen nu de met hetzelfde

doel plaatsvindende baggerspeciéstortingen zullen vervangen, wordt tevens een verdere afname van het onderhoudsbaggerwerk bevorderd.

Vanwege de duidelijk betere mogelijkheden om de beleidsdoelstellingen te realiseren zijn de hierna geformuleerde maatregelen gebaseerd op een keuze voor alternatief B-1.

Bij het faseren van de realisering om de meest gewenste eindsituatie te vinden, is combinatie met A-2 mogelijk.

Bij eventuele uitvoering van de verdieping 48-43 voet zou eenmalig ca. 10 mln. m³ baggerspecie extra vrijkomen. Wanneer deze hoeveelheid niet ingepast kan worden in de realisering van alternatief B-1 zouden eenmalig de delen van het Middelgat beneden NAP – 20 m als stortlocaties gebruikt kunnen worden, mits dit niet leidt tot verspreiding van vervuilde specie.

Maatregelen

Korte termijn

- Slechts zoveel specie wordt gebaggerd en gestort als strikt noodzakelijk is om het overeengekomen profiel van de hoofdgeul te handhaven.
- Onderhoudsbaggerwerk wordt zoveel mogelijk gecombineerd met zandwinning. Niet in het oostelijke deel te bergen onderhoudsspecie wordt, rekening houdend met de zandbalans, ter beschikking gesteld van de zandwinning tot een nader te bepalen hoeveelheid per jaar.

40. Slik en schorvorming moet worden bevorderd.

41. Onderhoudsbaggerwerk op de drempels is noodzakelijk om de vaargeul overal op een minimale diepte te houden.

- De gevolgen voor het systeem van de aan te leggen Westerschelde Oeververbinding zijn in de MER-procedure en de tracéprocedure meegenomen. De afweging en besluitvorming hebben zich in dat kader afgespeeld. In een latere fase zullen de resultaten hiervan worden opgenomen in het beleidsplan.
- De erosie van schorranden, slikken en vooroevers van waterkeringen wordt voorkomen door middel van baggerspeciéstortingen of (steen-)bestortingen.
- De delen van het Middelgat beneden NAP -20 m worden voornamelijk gereserveerd voor een eventuele eenmalige baggerspeciéstorting ten behoeve van het verdieppingsprogramma 48-43 voet, mits dit niet leidt tot verspreiding van vervuilde specie.

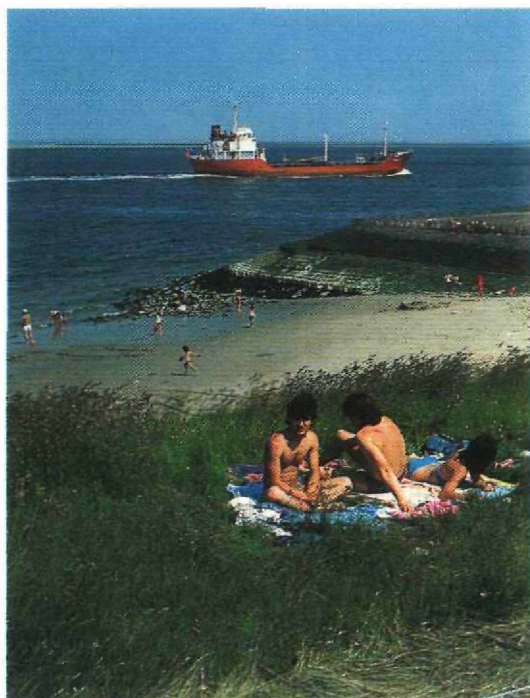
42. Recreatie aan de Zeeuwsch Vlaamse oever.

- *Middellange termijn*
De nevengeulen in het gebied tussen Hansweert en Bath worden opgevuld tot een zo laag mogelijk niveau (ca. LW-niveau) waarbij een optimum wordt gezocht tussen de (toekomstige) ecologische waarde van het gebied, minimaal onderhoudsbaggerwerk en de ontlasting van het Land van Saeftinge als sedimentatiegebied. Nader onderzoek naar stroomgeleiding en erosie- en sedimentatieprocessen in het gebied is gewenst.
- Als stroomgeleiding en erosierem voor het Valkenissegebied zou een leidam aangelegd kunnen worden. Nader onderzoek moet de effectiviteit, de situering en de vormgeving uitwijzen.
- De voorwaarden voor het gaan optreden van sedimentatie in het Valkenissegebied zullen niet worden gerealiseerd, voordat de kwaliteit van het baggerslib zodanig is verbeterd dat geen achteruitgang van de bodemkwaliteit ter plaatse optreedt.

- De wijze van bestrijding van buitenbochterosie - baggerspeciéstortingen of oeverbeschermingswerken - wordt per locatie nader afgewogen tegen de noodzaak tot beperking van het onderhoudsbaggerwerk, voorkoming versnelde verslibbing/verzanding van schorren en beperking van het oppervlak aan morfologisch instabiele gebieden.
- Tijdens de gefaseerde opvulling van de nevengeulen worden de voor de zandwinning te onttrekken hoeveelheden afgestemd op de dan overtolige specie. Na de opvulling worden de te onttrekken hoeveelheden opnieuw vastgesteld op basis van de bij de nieuwe evenwichtssituatie behorende sedimentbalans van het systeem.

5.2.3 Recreatie

Het huidige recreatieve gebruik van de Westerschelde wordt gekenmerkt door zeer intensieve vormen van strand- en oeverrecreatie in het mondingsgebied enerzijds en vooral extensieve recreatievormen verspreid over de rest van het plangebied anderzijds. Het beleid is er in zijn algemeenheid op gericht de huidige recreatieve mogelijkheden minimaal op hetzelfde niveau te handhaven en daar waar nodig de noodzakelijke voorwaarden voor te scheppen. Daarnaast is het beleid erop gericht om beperkte uitbreiding van de recreatie toe te staan in de gevallen waarin dit na afweging van alle relevante belangen wenselijk wordt geacht. Gelet op het internationale karakter van de stranden zijn in het mondingsgebied ruimere recreatieve mogelijkheden aanwezig. Wat de platen (met uitzondering van het Hooge

Platen-complex) betreft, wordt recreatief medegebruik op het huidige beperkte niveau aanvaardbaar geacht. Het thans plaatsvindende extensieve medegebruik levert geen noemenswaardige conflicten op met de aanwezige natuurwaarden. Intensivering van recreatief medegebruik is voorshands niet toegestaan.

5.2.3.1 Watersport

Een sterke ontwikkeling van de recreatievaart behoort, gelet op de belangrijke functie die de Westerschelde heeft voor de beroepsscheepvaart, niet tot de mogelijkheden. Recent is de inrichting voor de watersport van de voormalige Vissershaven (thans Michiel de

aanwezige natuurwaarden dienen deze ontwikkelingen beschouwd te worden als een afronding van de grotere uitbreidingsmogelijkheden. Ruimte voor de aanleg van nieuwe havens is niet aanwezig.

Daarnaast zijn op lokaal niveau slechts uitbreidingen van beperkte omvang mogelijk wanneer hierdoor geen onoverkomelijke conflicten met het scheepvaartbelang en de overige functies ontstaan. Door de ligging aan rustig nevenvaarwater behoeft een uitbreiding tot maximaal 50 à 100 ligplaatsen in Hoedekenskerke niet tot onoverkomelijke problemen te leiden.

Ten aanzien van uitbreiding van het aantal ligplaatsen in de haventjes van Ellewouts-

43. De Michiel de Ruyterhaven in Vlissingen, onlangs in gebruik genomen als jachthaven.

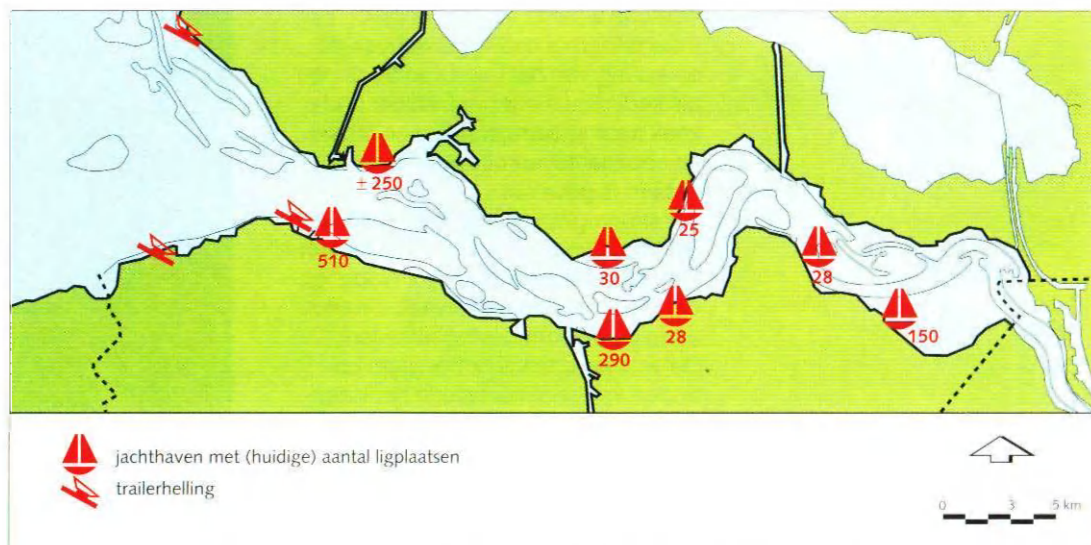
Ruyterhaven) te Vlissingen gerealiseerd en heeft 80 nieuwe vaste ligplaatsen en 20 passantenplaatsen opgeleverd. Thans biedt het beleid nog ruimte voor de uitbreiding van de jachthaven van Breskens om de op zeezellerij gerichte accommodatie te vergroten.

Gelet op de reeds bestaande knelpunten tussen de recreatievaart en de beroepsvaart en gelet op de potentiële conflicten met de

dijk (thans 30 ligplaatsen), de Griete (28) en Walsoorden (28) dient, mede gelet op hun ligging ten opzichte van de hoofdvaargeul, terughoudendheid in acht te worden genomen. Voorshands is op deze locaties slechts een geringe uitbreiding van het aantal ligplaatsen acceptabel door herinrichting van het bestaande havenoppervlak.

Het aantal ligplaatsen in Terneuzen (225 in vluchthaven en 65 in binnenhaven) en in jacht-

Figuur 12. Huidige jachthavens en trailerhellingen.

44 De jachthaven De Paal mag slechts beperkt worden uitgebreid.

haven de Paal (150) mag slechts zeer beperkt worden uitgebreid met plaatsen die eventueel beschikbaar komen door herinrichting van de haven binnen de huidige begrenzing, gelet op de ligging langs een kruispunt van vaarwegen voor de kanaalmonding, respectievelijk aan het drukke en nauwe vaarwater in het oostelijke deel van de Westerschelde.

Maatregelen zullen dienen te worden getroffen ter regulering van de huidige conflicten tussen recreatievaart en andere functies. Daar waar mogelijk en wenselijk zal er naar worden gestreefd om de thans op enkele locaties bestaande scheiding tussen de "snelle" en "langzame" scheepvaart uit te breiden. Mogelijkheden hiertoe zijn aanwezig aan de kustzijde van de vaargeul door het Oostgat en aan de noordkant van de vaargeul ten westen van Terneuzen. De bij Terneuzen reeds bestaande betonning voor de kleinere scheepvaart zou daartoe in westelijke richting verlengd kunnen worden tot aan de Springergeul. Voorts zal er naar worden gestreefd het aantal kruispunten met de hoofdvaarroute zoveel mogelijk te beperken.

Belangrijke conflicten tussen de watersport en de natuurwaarden in de Westerschelde zijn, behalve in het Hooge Platen-complex (Hooge Platen met Hooge en Lage Springer), nog niet aangetoond. Mede gelet op de huidige omvang van de recreatievaart ligt een integrale toegankelijkheidsregeling voor de vrijliggende platen thans dan ook niet in de rede. Wel is het gewenst periodiek onderzoek te verrichten naar de mogelijke verstoreng van deze gebieden. Uit dit onderzoek kan alsnog de wenselijkheid van een integrale regeling naar voren komen.

Ter beperking van de verstoreng van het Hooge Platen-complex in verband met betreding door

watersporters zijn maatregelen wenselijk. Hiervoor kan een verlegging van de betonning naar de Zeeuwsch-Vlaamse kust worden overwogen, alsmede een uitbreiding van de bestaande betredingsregeling voor het platen-complex.

In het plangebied is in beginsel ruimte aanwezig voor een (beperkte) uitbreiding van het aantal voorzieningen voor passanten- en vluchtplaatsen. Vanuit nautische overwegingen ontmoeten dergelijke voorzieningen geen bezwaar omdat het gaat om maatregelen gericht op het huidige gebruik en er geen sprake is van uitbreiding van de recreatievaart. Wel zal van geval tot geval een afweging plaats dienen te vinden tegen andere aanwezige belangen.

5.2.3.2 Plankzeilen

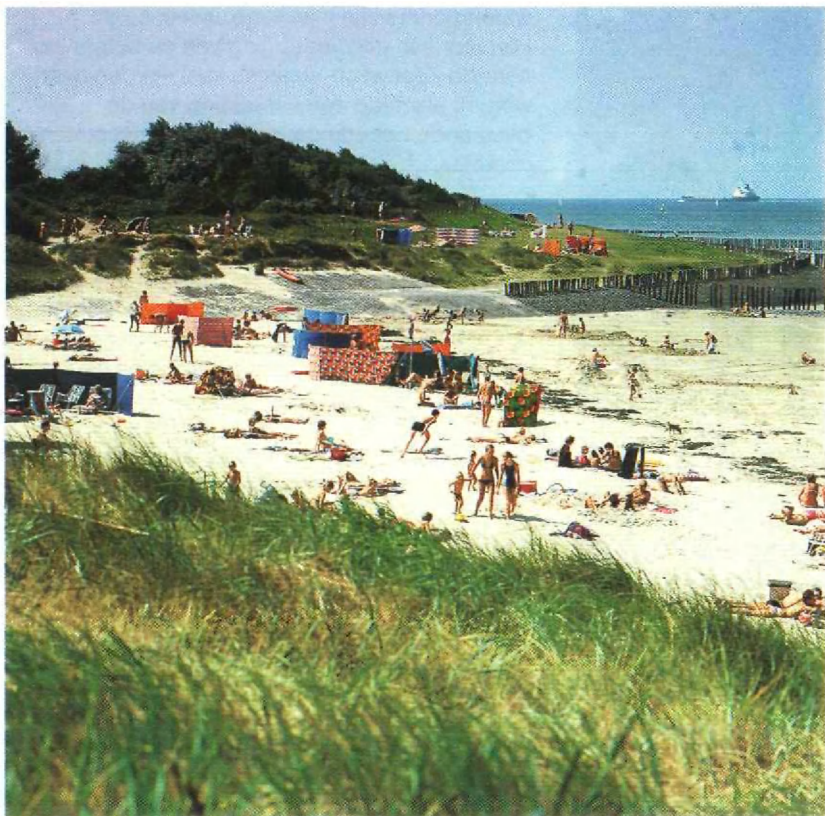
In vergelijking met de andere Delta-wateren is de plankzeilsport in de Westerschelde beperkt van omvang. Een belangrijke toename ten opzichte van het huidige niveau is voorshands niet te verwachten. Op dit moment bestaat niet de behoefte om de omvang van deze sport met behulp van inrichtingsmaatregelen te beïnvloeden.

Het beleid zal zich vooral dienen te richten op het voorkomen van conflicten met andere functies, met name op het weren van plankzeilers uit vaargeulen en uit kwetsbare natuurgebieden. Op wat langere termijn kan wat betreft de plankzeilsport een nieuwe situatie ontstaan als gevolg van de verbeterde waterkwaliteit en van mogelijke beperkingen in het Oosterscheldegebied. Dergelijke ontwikkelingen zullen worden gevolgd en waar nodig kunnen leiden tot nadere invulling van het beleid.

5.2.3.3 Strand- en oeverrecreatie

De stranden vormen de belangrijkste toeristisch-recreatieve trekpleister van Zeeland. Een groot knelpunt is dat op diverse plaatsen in het mondingsgebied gekampt wordt met een steeds kleiner wordende oppervlakte droog strand. Vanuit toeristisch-recreatief oogpunt is het dan ook van groot belang dat verdere versmalling zoveel mogelijk wordt tegengegaan en dat er op plaatsen waar het strand nu reeds te smal is verbreding bewerkstelligd wordt, bijvoorbeeld door middel van opspuiting.

Voor de strand- en oeverrecreatie is het voorts van belang dat het water van goede kwaliteit is. Voor recreatievormen als zwemmen, plankzelen, sportvisserij en dergelijke kan dit als een absolute randvoorwaarde worden beschouwd. Thans is de waterkwaliteit van dien aard dat delen van de oostelijke Westerschelde niet geschikt zijn als zwemwater. Het beleid is erop gericht om de waterkwaliteit zodanig te verbeteren dat ook voor het recreatief gebruik van de Westerschelde betere basisvoorwaarden worden gecreëerd.

45. De recreatieve druk op het natuurgebied Het Zwin verdient speciale aandacht.

46. Ook voor sportvissers is de Westerschelde-oever aantrekkelijk.

Recreatief gebruik op het huidige niveau is in delen van het gebied aanvaardbaar. Nadere ruimtelijke regulatie van de recreatie is hier gewenst.

Voor de dijk- en oeverrecreatie ten oosten van de lijn Vlissingen-Breskens geldt dat op lokaal niveau uitbreiding van de thans aanwezige voorzieningen in de vorm van strandjes, parkeervoorzieningen en dergelijke, mogelijk is. Eventuele uitbreidingen dienen plaats te vinden op locaties die geen conflicten opleveren met kwetsbare natuurwaarden of andere functies. Op bijgevoegde Zoneringskaart is aangegeven welke oeverstroken in beginsel in aanmerking kunnen komen voor uitbreiding van oeverrecreatie voor zover andere belangen, zoals waterkering, vaarweg en natuurbehoud, zich daar niet tegen verzetten. Voorshands lijken in ieder geval de gemeentelijke wensen te kunnen worden gehonoreerd ten aanzien van camping Scheldeoord (Baarland) en een deel van de kop van Hontenisse. Wat betreft locaties waar thans oeverrecreatie leidt tot verstoring van natuurgebieden, dient er naar te worden gestreefd in de nabijheid afleidende voorzieningen te realiseren.

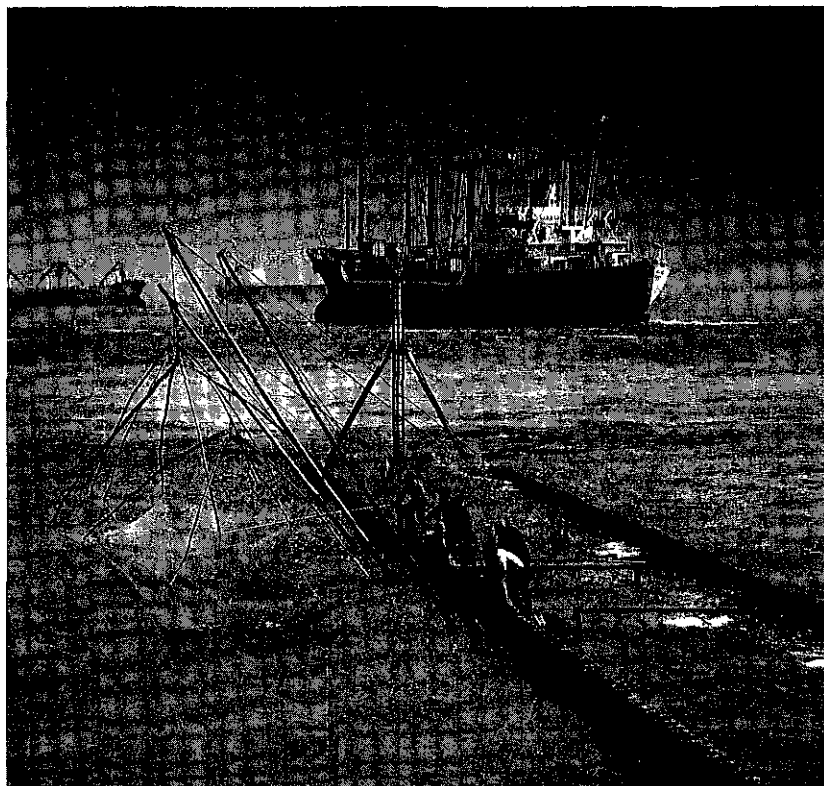
5.2.3.4 Sportvisserij

De Westerschelde is in verband met de intensieve scheepvaart en de sterke stromingen minder aantrekkelijk voor sportvisserij vanuit kleine bootjes dan andere Deltawateren. Bovendien speelt ook hierbij de waterkwaliteit een rol.

Thans zijn voorzieningen in de vorm van enkele trailerhellingen en specifieke plaatsen in havens aanwezig. Uitbreiding is mogelijk voor zover geen conflicten ontstaan met andere functies. Nieuwe voorzieningen nabij de hoofdvaargeul of nabij kwetsbare natuurgebieden dienen te worden vermeden.

Voor de sportvisserij vanaf de oevers geldt dat toename geen bezwaar ontmoet voor zover het dijkvakken betreft die niet gelegen zijn in de directe nabijheid van kwetsbare gebieden. Uitbreiding van de parkeervoorzieningen en het aantal dijkovergangen is gewenst op locaties waar dergelijke voorzieningen in de directe nabijheid ontbreken. Eventuele initiatieven zullen worden getoetst aan andere aanwezige belangen.

Op een groot aantal locaties langs de Westerschelde bestaat de mogelijkheid tot het spitten van zeeaas ten behoeve van de sportvisserij. Gelet op de aanwezige natuurwaarden is een aantal van deze locaties hiervoor minder geschikt. Concentratie van het zeeaasspitten in de minder kwetsbare gebieden waar recreatief medegebruik mogelijk is, is gewenst (zie Zoneringskaart). Daarbij zal rekening dienen te worden gehouden met een goede regionale spreiding.

47. Kruisnetvisserij op de Westerschelde. Sportvisserij vanaf kleine bootjes komt wat minder voor

5.2.3.5 Overige recreatievormen

Verblijfsrecreatie komt in het plangebied alleen voor in de ca. 165 strandhuisjes op het strand van zuidwest Walcheren. Uitbreiding hiervan is niet toegestaan. In de directe nabijheid van het plangebied is een verblijfsrecreatieve capaciteit van ongeveer 72.000 slaapplekken, waarvan het overgrote deel georiënteerd is op de Noordzeestranden in het mondingsgebied. Voor zover er een duidelijke relatie bestaat tussen deze verblijfsaccommodatie en de functies in het plangebied is er sprake van een duidelijke relevantie voor het beleidsplan.

Wat betreft de uitbreidingsmogelijkheden wordt in het kader van het beleidsplan geen nieuw beleid voorgesteld maar wordt aangesloten bij hetgeen hieromtrent is opgenomen in bestaande plannen zoals het Streekplan Zeeland en het Provinciaal Beleidsplan voor Recreatie en Toerisme. Wel wordt beleid geformuleerd ten aanzien van recreatievormen die samenhangen met de verblijfsrecreatie, waaronder strand- en oververrecreatie, sportvisserij en dergelijke. Hiervoor wordt verwezen naar de desbetreffende passages.

De Westerschelde leent zich minder dan bijvoorbeeld de Oosterschelde of het Grevelingenmeer voor de beoefening van de duiksport in verband met de grote troebelheid van het water en de optredende stroomsnelheden. Uitbreiding van enige omvang van deze sport wordt in de Westerschelde dan ook niet verwacht, zodat aanvullende voorzieningen niet nodig zijn.

Overigens is voor deze recreatievorm de duiksportverordening van de provincie Zeeland van kracht.

Op enkele plaatsen langs de Westerschelde wordt (illegaal) met motoren gecrosst. In de buitendijkse gebieden dienen deze en vergelijkbare activiteiten te worden tegengegaan, met name in of nabij natuurgebieden.

5.2.3.6 Doelstellingen en maatregelen recreatie

- Uitbreiding van recreatie is in beginsel en na afweging van alle relevante belangen mogelijk in de gebieden waarvan op de kaart is aangeduid dat recreatief medegebruik aanvaardbaar is. De overige gebieden zijn in verband met natuurwaarden en andere belangen niet geschikt voor recreatief gebruik. Indien dergelijke gebieden thans wel voor recreatie gebruikt worden zal in gevallen waarin dit conflicten met andere functies tot gevolg heeft gestreefd worden naar afleidende voorzieningen in de nabijheid.
- Er is geen ruimte aanwezig voor de aanleg van nieuwe jachthavens na de recente inrichting van de Michiel de Ruyterhaven te Vlissingen en de reeds toegestane ontwikkelingen in Breskens. Op lokaal niveau zijn slechts uitbreidingen van beperkte omvang mogelijk wanneer geen onoverkomelijke conflicten ontstaan met andere functies. In Hoedekenskerke is ruimte voor uitbreiding tot maximaal ca. 50 à 100 ligplaatsen.
- Waar mogelijk en effectief wordt gestreefd naar uitbreiding van de scheiding tussen "snelle" en "langzame" scheepvaart (Oostgat en ten westen van Terneuzen) en naar beperking van het aantal kruispunten met de hoofdvaartroute.
- Indien mogelijk vanwege de breedte van het vaarwater is de verlegging van de betonning bij de Hooge Platen alsmede uitbreiding van de bestaande betredingsregeling wenselijk ter beperking van de verstoring van het Hooge Platencomplex.
- Periodiek zal onderzoek worden verricht naar mogelijke verstoring van de andere vrijliggende platen. Hieruit kan alsnog de wenselijkheid van een integrale betredingsregeling naar voren komen.
- Gestreefd wordt naar behoud en waar mogelijk verbreding van de stranden waar dit uit toeristisch-recreatief oogpunt wenselijk is.
- Het beleid is gericht op een zodanige verbetering van de waterkwaliteit dat ook betere basisvoorwaarden voor het

48. Een interessant en vanwege de vele broedende en ruiende vogels kwetsbaar natuurgebied vormen de Hooge Platen.

recreatief gebruik worden gecreëerd. Uitbreiding van het aantal trailerhellingen is slechts mogelijk voor zover geen conflicten ontstaan met andere functies. Nieuwe voorzieningen nabij de hoofdvaargeul of nabij kwetsbare natuurgebieden dienen in ieder geval te worden vermeden.

5.2.4 Visserij

Binnen de beroepsvisserij is het onderscheid gebruikelijk tussen binnenvisserij,

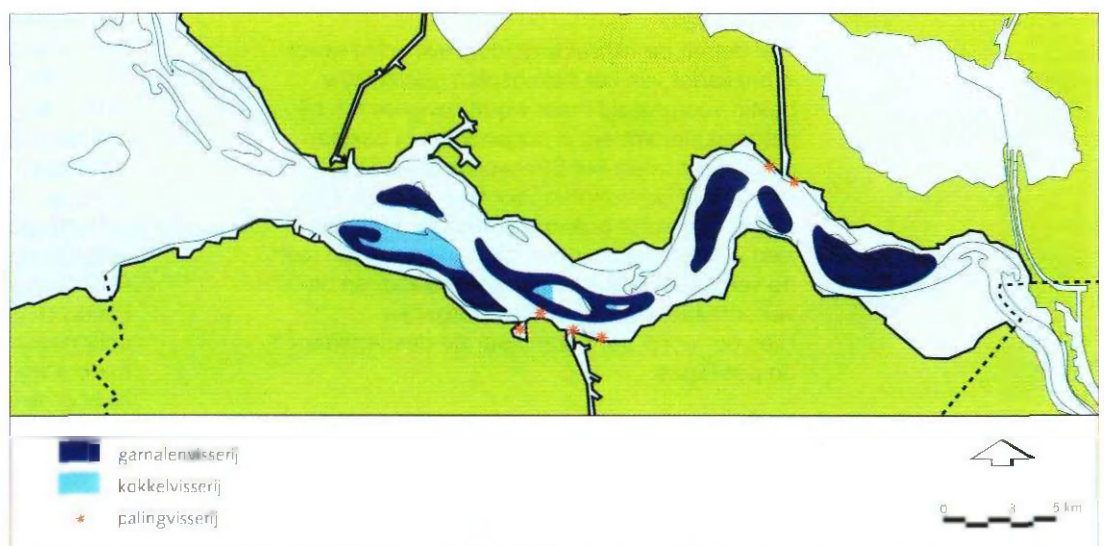
kustvisserij en zeevisserij. Op de Westerschelde vindt kustvisserij plaats, voornamelijk op garnalen, met Breskens als aanvoerhaven. Daarnaast wordt er gevestigd op kokkels (zaaigoed) en in bescheiden mate op sprot, paling en harders. Laatstgenoemde visserij vindt in de zomermaanden onder andere plaats rond het complex van de Hooge Platen, Vlissingen en Breskens zijn aanvoerhavens voor de zeevisserij.

De Westerschelde heeft voor de visserij ook een functie die ruimer is dan het directe belang van de kustvisserij in het gebied. Dit betreft de functie als kraamkamer/opgroei-gebied en dan met name voor jonge tong en garnalen. In het voorjaar worden in het oostelijk deel de hoogste dichtheden aan tong aangetroffen, verband houdend met het wat zoetere water en een slibrijke bodem. Van de jonge tong in de Nederlandse kustwateren komt in het voorjaar 22% voor in het deltagebied; 18% daarvan bevindt zich dan in de Westerschelde. In economisch opzicht betekent dit dat alleen al voor tong de waarde van de Westerschelde geschat kan worden op f 35 miljoen per jaar *) (2% van het kinderkamerareaal van Kaap Griz Nez tot Esbjerg *).

De kustvisserij op de Westerschelde ondervindt gevolgen van de slechte waterkwaliteit. Onderzoek heeft aangetoond dat:

- de kustvisserij als bedrijfstak is geslonken en relatief verouderd is;
- de kustvisserij belangrijk mindere opbrengsten kent dan vergelijkbare gebieden;
- visvangst verschoven is naar minder gevoelige vissoorten;
- visvangst verlegd is naar het mondingsgebied;

Figuur 13. Visgebieden (huidig gebruik).

*) Dit bedrag van f 35 miljoen kan vergeleken worden met een totale visserij-opbrengst van 2 miljard gulden van de internationale zeevisserij in de Noordzee op vissen die in hun opgroeffase in continentale kinderkamers hebben verbleven.

- visziekten verhoudingsgewijs vaak voorkomen bij vis gevangen in de Westerschelde.

49. Ook garnalenvisserij vindt nog plaats op de Westerschelde.

Ondanks deze minder gunstige ontwikkelingen is de Westerschelde voor de visserij nog steeds van betekenis. Het voortbestaan van de visserij en met name de kraamkamerfunctie zal sterk afhangen van het toekomstig beheer. Belangrijke punten daarbij zijn de waterkwaliteit en een mogelijke bedreiging door verdieping en/of specieberging. Bij ingrepen in de waterbodem kunnen effecten optreden die voor de visserij minder gewenst zijn:

- verhoogde zwevende stofgehalten welke negatief kunnen zijn voor de kraamkamerfunctie;
- eventuele verspreiding van verontreinigingen;
- ongelijkmatigheid bemoeilijkt garnalenvisserij en de wijze van storten (frequentie en ruimtebeslag) heeft invloed op plaatsen waar jonge vis voedsel zoekt.

Het beleid voor de visserij op de Westerschelde dient te zijn gericht op het herstellen van gunstige voorwaarden waardoor visvangsten kwalitatief en kwantitatief kunnen toenemen en de kraamkamerfunctie beter wordt gewaarborgd dan thans het geval is. Dit beleid ligt in het verlengde van het beleid gericht op het verbeteren van de waterkwaliteit. De terugkeer van vissoorten waarop thans geen commerciële vangsten mogelijk zijn kan als indicator worden beschouwd voor het resultaat van dit beleid. De eventuele verdieping van de Westerschelde en vooral de wijze waarop een oplossing voor de baggerspecieproblematiek wordt gevonden dient mede gebaseerd te zijn op beperking van nadelige invloeden als hiervoor geschetst. Wat de teelt van schelpdieren betreft zijn de verwachtingen, ook na verbetering van de waterkwaliteit, minder hoog gespannen, wat niet wegneemt dat dit evenmin is uit te sluiten. Dit laatste geldt tevens voor de mogelijkheden van vis-

kweek in het mondingsgebied.

De visserij op kokkels in de ondiepe inter-getijdengebieden verdient op één locatie terughoudend te worden benaderd. Dit betreft het gebied van Hooge Platen, Hooge en Lage Springer. Vanuit de voorgestelde hoofdfunctie van dit platencomplex dienen rusthandhaving en het voorkomen van verstoring van de bodemfauna als voedselbron voor de vogelpopulaties te prevaleren. Dit betekent dat de visserij op kokkels die hier plaatsvindt moet worden teruggedrongen. De visserij op harders aan de randen van het Hooge Platen-complex dient eveneens restrictief benaderd te worden in verband met de betreding van de platen die daarbij plaatsvindt. Gezien het beperkt commercieel belang dient samenhang in de maatregelen om de hoofdfunctie van het Hooge Platen-complex te waarborgen voorop te staan.

Doelstellingen en maatregelen ten aanzien van de visserij

- Herstel van gunstige voorwaarden voor kwaliteit en kwantiteit van de visvangst en daarmee van de kustvisserij als bedrijfstak.
- Waarborgen van de kraamkamerfunctie en de economische betekenis van dit potentieel.
- Locaties en wijze van stort van baggerspecie zodanig te kiezen dat een negatieve invloed op de visstand zoveel mogelijk wordt voorkomen.
- Restrictief beleid met betrekking tot de kokkelvisserij in het Hooge Platen-complex en de visserij op harders langs de randen van dit complex.

5.2.5 Waterkeringen

Algemeen

De Westerschelde, ten oosten van de lijn Westkapelle-Zwin, wordt begrensd door in totaal 182 km zeewering. Deze bestaat uit duinen en dijken met daarin aanwezige kunstwerken, zoals keer- en schutsluizen. Ook bevinden zich voor de feitelijke zeewering wel uitgebreide industrieterreinen b.v. te Vlissingen-Oost of schorren zoals bij Saeftinge. Formeel worden inlaagdijken als behorend tot de zeewering aangemerkt. Zij zijn echter niet opgenomen in de totale lengte. Wat de duinen betreft beperkt het beleidsplan zich tot de strook die een waterkerende functie vervult. Het integrale duinbeleid wordt in andere kaders meegenomen. Beheer en onderhoud van de zeeweringen berust overwegend bij de waterschappen, soms bij het rijk (b.v. veerhavens) en, hoewel sporadisch, deels ook bij een gemeente of particulier. In 1991 zullen de hoogwaterkeringen langs deze zeearm op deltasterkte zijn gebracht, dat wil zeggen dat zij een stormvloed met een overschrijdingsfrequentie van 1 : 4000 per jaar kun-

50. Voor de recreanten vormt de zandsuppletie, behalve een ongemak, ook een attractie.

nen weerstaan. Daarmee correspondeert een stormvloedpeil te Vlissingen van NAP +5,40 m. Het instrumentarium ter bescherming van de zeeweringen met toebehoren wordt voornamelijk gevormd door een aantal wetten en reglementen. Daarnaast zijn ook nieuwe beleidskaders van belang zoals de recent uitgebrachte nota "Kustverdediging na 1990" en de in voorbereiding zijnde Wet op de Waterkeringen. Bij afweging van andersoortige belangen en functies ten opzichte van het zeeweringsbelang moet dit laatste het primaat hebben.

Strand- en duinverdediging

Om een duinrij als zeewering te kunnen behouden zal het in veel gevallen noodzakelijk zijn het voorliggende strand tegen afslag te behoeden. In verband daarmee bevinden zich onder meer langs de Walcherse en de West Zeeuwsch-Vlaamse kust vele strandhoofden, al of niet voorzien van paalrijen, en ook wel zonder meer in het strand aangebrachte paalschermen. Hoofden en paalschermen vergen

51. Zandsuppleties zijn langs de oevers van het mondingsgebied regelmatig nodig.

van de desbetreffende waterschappen voortdurend herstel en vernieuwing als gevolg van stormschade, kusterosie, ijsgang en veroudering. Ook geheel nieuwe aanleg komt voor. De strandhoofden in Zeeland bestaan over het algemeen uit dwars op de kust staande ruggen van gezette steen, met daarop geen, één of twee paalrijen. Meestal loopt een getijgeul dicht onder de kust. De hoofden zijn dan voorzien van een verzwaarde kop om de stroom uit de kust te houden.

De kust gaat op vele plaatsen achteruit en het wordt steeds minder maatschappelijk aanvaardbaar geacht terrein aan de zee prijs te geven.

Vandaar dat in de nota "Kustverdediging na 1990" is gekozen voor het alternatief handhaven. Als criterium voor het beleid geldt hierbij de handhaving van de kustlijn op de plaats waar deze in 1990 was gelegen. Langs eroderende zandige zeekusten richt het beleid zich nu meer op versterking van vooroever, strand en/of duin door middel van zandsuppleties. Ook langs de kusttrajecten van de Westerscheldemonding zal deze methode van strandverdediging steeds meer toepassing vinden. De gemeenten zijn daarvan, met het oog op de strandrecreatie, sterke voorstanders. Ook in ecologisch opzicht zijn zandsuppleties aan te bevelen.

Oeververdediging

De Westerschelde heeft een geulenvormingspatroon dat voortdurend aan verandering onderhevig is als gevolg van natuurlijke verdieping, aanzanding en aanslibbing en soms ook kunstmatige ingrepen.

Dit leidde er toe dat in de loop der jaren vele oevers voor het eerst, voortdurend of opnieuw door de stroom zijn belaagd en andere werden ontlast. Mede door de voortschrijdende techniek wordt thans een zekere stabilisatie verkregen. De grote veranderingen uit het verleden, waarbij polders werden gewonnen en wederom prijsgegeven, komen niet langer voor. Een en ander betekende wel, dat aangevallen oevers uitgebreide en kostbare voorzieningen vergden tot behoud daarvan. Deze op de vooroever aangebrachte verdedigingen zijn ter voorkoming van achterloopsheid dikwijls via slikdammen verbonden met de zeewering.

Ook bevinden zich op het voorland wel dergelijke slikdammen zonder meer, zoals ten oosten van Terneuzen voor de Margarethapolder. Verder doen als oeververdediging dienst diverse uit het verleden na doorbraken achtergebleven dijkrestanten, welke zijn omgebouwd tot verdedigde nollen.

Bij verdieping van de Westerschelde kunnen met name in het oostelijke deel van het bekken bepaalde plaat- en schorranden erosief worden. De voor de dijk gelegen schorren zijn echter mede bepalend voor de sterkte van een dijkvak. Ook om deze reden dienen de schorren behouden te blijven. Op bedreigde plaatsen dienen dan ook (voor-)oeververdedigingen te worden aangelegd. Indien het moeten aanbrengen van dergelijke verdedigingswerken aantoonbaar het gevolg is van verdiepingswerkzaamheden, vormen de hiervoor noodzakelijke kosten onderdeel van de totale uitvoeringskosten van de verdieping.

Een bijzonder fenomeen vormen de oever- en dijkvallen. Langs de Westerschelde komen trajecten voor waar de oever is samengesteld uit jong zeezand met losse korreelpakking. Bij lage waterstanden en wateraanranding vanaf de landzijde kan deze labiele grondslag in beweging komen en ontstaat een zettingsvloeiing met als gevolg een oever- of dijkval.

De oeververdedigingen met onderwaterbestortingen vormen een belangrijke biotoop voor de onderwaterflora en -fauna die gebonden is aan harde substraten (rotskusten). Een goede waterkwaliteit is een belangrijke voorwaarde voor het voortbestaan van dergelijke levensgemeenschappen. Ook de keuze van de toe te passen oeververdedigingsmaterialen dient bij reconstructies en dergelijke afgestemd te zijn op het instandhouden van flora en fauna in de intergetijdengebieden.

Landwaartse reserveringsstrook

In 1991 worden de dijkverzwaringen langs de Westerschelde geacht te zijn voltooid in het kader van de Deltawet. Bij deze verzwaringen is reeds rekening gehouden met een eventuele herverhoging van de deltadijken met ca. 2 meter. Deze herverhoging is gebaseerd op de verwachte bodemdaling en op een tot nu toe gehanteerde schatting van de zeespiegelstijging van 0,22 m per eeuw. Op basis van recente studies wordt nu een zeespiegelstijging verwacht van 0,60 m per eeuw. Ook in de nota "Kustverdediging na 1990" wordt ingegaan op de consequenties van deze nieuwe schattingen voor het beleid. Als onderdeel van de primaire waterkering wordt in de duinstrook een reserve vastgelegd om de sterkte van de waterkering ook bij de verwachte zeespiegelstijging voor een periode van minstens 200 jaar in stand te kunnen houden.

De bedoelde 2 m verhoging voor zeedijken is vertaald naar een overwegend landwaartse ruimtereservering van rond 30 m, gemeten vanuit de binnenteenlijn van de dijk. Deze 30 m strook is voldoende om de verhoging van 2 m plus weg, bermen en dijsloot aan te leggen. Ook voor de zeezijde geldt een dergelijke reservering. Deze ruimtereserveringen zijn alleen bedoeld om de stroken vrij te houden van bouwwerken en nieuw aan te leggen kabels en leidingen.

In principe is dus, gelet op het belang van de waterkering, het bouwen op en bij zeeweringen verboden. Bij zwaarwegende motieven en afhankelijk van de locatie kan eventueel ontheffing worden verleend.

De toelaatbaarheid van bebouwing is, vooral onder invloed van maatschappelijke druk, in het algemeen afnemend verwerpelijk naarmate sprake is van achtereenvolgens zeedijken langs open polders, langs steden en langs havens. Dit geldt eveneens, maar dan voornamelijk uit zeeweringstechnische overwegingen, naarmate de bebouwing verder uit de feitelijke waterkering is of wordt gesitueerd.

Voor duinen gelden aparte bebouwingsgrenzen aan de landzijde daarvan. Deze begrenzingen zullen in de komende jaren nog worden aangepast. Voor de reeds bestaande duinbebouwing binnen deze strook wordt een uitstervingsbeleid gevoerd, wat inhoudt dat na afbraak geen herbouw mag plaatsvinden.

Bescherming zeeweringsbelangen

Bouwwerken en andere obstakels worden via de Verordening Waterkering en Waterbeheersing Zeeland en het Rijkszeeweringsreglement zoveel mogelijk geweerd van de zeeweringen c.a. en de bijbehorende reserveringsstroken. Bij duinen wordt het weren van bouwwerken en andere obstakels uit de reserveringsstroken langs planologische weg geregeld.

Mede via een aparte waterkeringenparagraaf in het Streekplan Zeeland en voorts in de daarop geënte gemeentelijke bestemmingsplannen wordt bescherming geboden via de bestemming van zeeweringen c.a. tot "waterstaatswerk", waarbij dan uit de bijbehorende voorschriften blijkt welke activiteiten ter plaatse al of niet zijn toegestaan. Normale onderhoudswerken en -werkzaamheden aan zeeweringen en de daarin opgenomen kunstwerken moeten zonder beperkingen doorgang kunnen vinden en evenzo moeten bijzondere voorzieningen bij ontstane of dreigende calamiteiten zonder enige belemmering getroffen kunnen worden.

Doelstellingen en maatregelen ten aanzien van waterkeringen

- In verband met de gezamenlijke belangen van waterkering, recreatie en natuur dienen de eroderende zandige kusten in het mondingsgebied zoveel mogelijk hersteld te worden door middel van zandsuppleties.
- De ten gevolge van verdieping optredende erosie langs schorren dient mede uit waterkeringsbelang door de aanleg van (voor-)oeververdedigingen en bestortingen te worden voorkomen.
- Voor het behoud en het voortbestaan van de onderwaterflora en -fauna op harde substraten zoals oeververdedigingen en onderwaterbestortingen, is verbetering van de waterkwaliteit een belangrijke voorwaarde.

52. De oevers van de Westerschelde moeten worden verdedigd om het achterland te beschermen. In het kader daarvan worden proeven genomen met verschillende oeverbeschermingsmaterialen. De oeververdedigingen met onderwaterbestortingen vormen een belangrijke biotoop voor onderwaterflora en -fauna.

- Voor zover het waterkeringsbelang niet wordt geschaad dient de keuze van toe te passen oeververdedigingsmaterialen bij reconstructies en nieuwbouw mede afgestemd te worden op het instandhouden van flora en fauna in de intergetijdenzones.
- In verband met zeespiegelstijging en bodemdaling dient rekening te worden gehouden met een land- en zeewaartse ruimtereservering ten behoeve van toekomstige dijkverhogingen.
- Normale onderhoudswerken aan de zeeweringen en de hierin opgenomen kunstwerken moeten te allen tijde zonder beperking doorgang kunnen vinden.

53. In de bodem van de Westerschelde liggen veel kabels en leidingen. Hier een zogenaamd "kabelbord" waarmee wordt aangegeven dat er kabels in de bodem liggen.

5.2.6 Overige functies

Jacht

De jacht in het Westerscheldegebied wordt voor zover het Staatsgronden betreft verhuurd door de Dienst der Domeinen en in

geringe mate door het Staatsbosbeheer.

Daarnaast liggen er particuliere eigendommen in de Westerschelde, waarvan een gedeelte wordt verhuurd. In verreweg het grootste deel van de Westerschelde wordt de jacht verhuurd aan particulieren danwel wildbeheerseenheden. Slechts een klein aantal gebieden (o.a. Het Zwin) wordt verhuurd aan de Stichting Het Zeeuwse Landschap in het kader van het aldaar gewenste natuurbeheer.

Naast de bepalingen van de Jachtwet is voor de gebieden die zijn aangewezen als Beschermd natuurmonument danwel Staatsnatuurmonument tevens een vergunning ex artikel 12 en een ontheffing ex artikel 16 van de Natuurbeschermingswet vereist. Hierbij kunnen nadere voorwaarden worden gesteld.

In verband met de in de hoofddoelstelling aan de Westerschelde toegekende natuurfuncties, alsmede ten gevolge van bij jacht optredende verstoring (o.a. ganzen), waardoor waterwild wegtrekt naar landbouwgronden en aldaar wildschade veroorzaakt, dient de jacht in de Westerschelde beperkt te blijven tot beheerjacht. Dit betekent dat niet eerder tot bejaging dient te worden overgegaan dan nadat dit uit oogpunt van natuurbeheer danwel ter voorkoming van schade aan de landbouw of de waterkeringen noodzakelijk is.

Kabels en leidingen

In de bodem van de Westerschelde liggen vele kabels en buisleidingen. Zo zijn de industriecentra van Antwerpen, de Kanaalzone en Vlissingen-oost via het industriegebied Moerdijk door middel van buisleidingen verbonden met het Rijnmondgebied. Deze buisleidingen behoren tot het landelijke net van hoofdverbindingen.

Tussen Ellewoutsdijk en het industriegebied Terneuzen-West liggen een naphta- en een propyleen-ethyleenleiding. In het Streekplan

Zeeland wordt een globale aanduiding gegeven van een noord-zuid leidingenstrook tussen Zuid-Beveland en de rijksgrens in de omgeving van Sas van Gent. Een mogelijke concretere aanduiding kan plaatsvinden door middel van een uitwerking van het Streekplan. Ter hoogte van het oostelijk deel van het Land van Saeftinghe kruisen twee water- en twee aardgastransportleidingen de Westerschelde, alsmede ook weer een propyleen-ethyleenleiding.

In het Structuurschema Buisleidingen (1985) worden richtlijnen gegeven voor het te voeren beleid ten aanzien van buisleidingen.

Ten behoeve van de elektriciteitsvoorziening kruisen een 50 kV- en een 150 kV-kabelverbinding de Westerschelde. Daarnaast bestaan er vergevorderde plannen om in 1993/1994 een nieuwe verbinding te realiseren om aan de stijgende energiebehoefte in Zeeuwsch-Vlaanderen te kunnen voldoen. In het Structuurschema Electriciteitsvoorziening wordt nog als mogelijkheid genoemd een 380 kV-verbinding vanaf Borssele onder de Westerschelde door met het Belgische 380 kV-net.

Het beleid sluit nieuwe kabelverbindingen door de Westerschelde niet uit. Wel dient bij de eventuele aanleg van nieuwe kabels en leidingen gestreefd te worden naar een optimale inpassing in de omgeving. Voorts dient daarbij een zorgvuldige afweging plaats te vinden van alle in het geding zijnde functies en belangen.

Windenergie

Sinds ruim een jaar is de toepassing van windenergie in een stroomversnelling geraakt. Een duidelijke, concrete rijksdoelstelling (ca. 1000 MW geïnstalleerd windvermogen in het jaar 2000, waarvan reeds 100 à 150 MW gerealiseerd in 1991), gepaard gaande met hierop toegesneden premiereregelingen (in het kader van het Investeringsprogramma Windenergie (IPW) van het Ministerie van Economische Zaken en de Milieupremie Windenergie

van het Ministerie van VROM) zorgden voor een doorslaggevende duw in deze richting. Ook in Zeeland, of misschien zelfs wel vooral in Zeeland, worden er de laatste tijd veel initiatieven ontplooid om windenergieprojecten letterlijk draaiend te krijgen. Dat juist Zeeland in de belangstelling staat laat zich verklaren uit de volgende omstandigheden:

- het gunstige windregime (klimatologische factor);
- veel open water en gebieden met een relatief geringe terreinruwheid (geografische factor);
- de (in landelijk opzicht zeer) gunstige regeling met betrekking tot de vergoeding die de provinciale N.V. Deltanutsbedrijven geeft voor levering van door windturbines opgewekte electriciteit aan het net (bedrijfseconomische factor);
- het, ondanks het goeddeels ontbreken van gericht geformuleerd beleid, in de praktijk vrij soepele toelatingsregime van de provinciale en lokale overheid (bestuurlijke factor).

De grote belangstelling voor Zeeland heeft er intussen toe geleid dat langs de Westerschelde bij het havengebied Vlissingen-Oost en bij Bath reeds windmolenprojecten zijn gerealiseerd en bij Perkpolderhaven een project in een vergevorderd stadium van voorbereiding is. Voor andere locaties langs de Westerschelde (Hansweert en Vlissingen) vindt reeds overleg plaats over de mogelijke plaatsing van windmolens.

Wat het buitendijkse gebied van de Westerschelde betreft zal plaatsing van windturbines in het water en op de drooggevalen gronden of intergetijdengebieden in principe niet worden toegestaan, tenzij kan worden aangetoond dat de overige functies van deze gebieden hiervan geen negatieve effecten ondervinden.

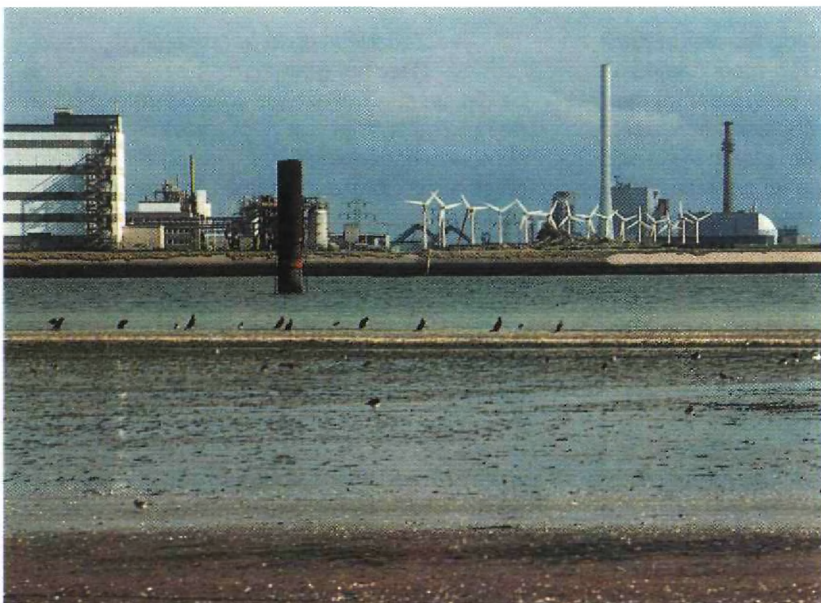
Voorts dient bij de situering van windmolens rekening te worden gehouden met de belangrijke vogelfuncties van het gebied, met het belang van de waterkeringen en met mogelijke hinder voor de scheepvaart en voor radar- en andere plaatsbepalingsinstallaties. Indien plaatsing op of langs de waterkeringen wordt overwogen, dienen in verband met de veiligheidsstringente regels te worden gehanteerd.

Delfstoffenwinning

Zandwinning in de Westerschelde

Naast de combinatie van bagger- en stortactiviteiten voor het in stand houden van de scheepvaartwegen, vindt in de Westerschelde ook zandwinning plaats, waarbij het zand aan het systeem wordt onttrokken. Deze zandwinnings kunnen worden onderverdeeld in winningen voor de uitvoering van infrastructurele werken door de Nederlandse en Belgische overheid en winningen door concessiehouders.

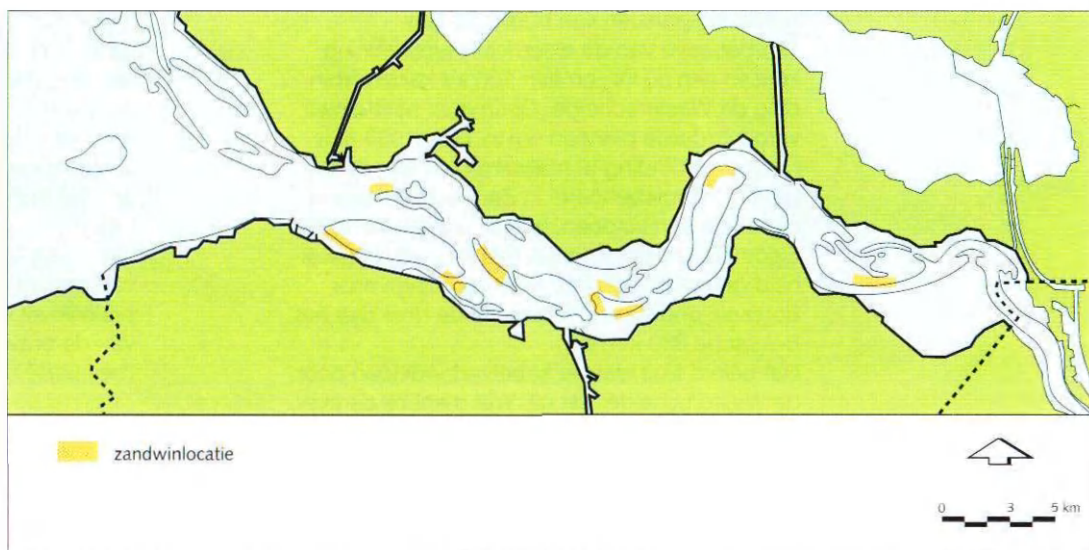
54. Het Westerscheldegebied is aantrekkelijk voor de plaatsing van windmolens. Ook hiervoor geldt dat met een aantal factoren rekening moet worden gehouden.

Door de Nederlandse overheid zijn, vooral ten behoeve van dijkversterkingen en strandsuppleties in het kader van de Deltawet, grote hoeveelheden zand aan de Westerschelde onttrokken. Deze activiteiten zijn nagenoeg voltooid. Daarnaast zijn incidenteel vergunningen verleend voor zandwinning onder meer ten behoeve van aanleg en onderhoud van wegen en dijken en voor havenschapswerkzaamheden. Dergelijke activiteiten zullen ook in de toekomst moeten worden uitgevoerd.

fologische evenwicht. Als uitgangspunt wordt nu gehanteerd dat de totale hoeveelheid in de Westerschelde te winnen zand met ingang van 1990 wordt gesteld op een maximum van 2,6 miljoen m³ per jaar. Hiervan zal 2 miljoen m³ beschikbaar zijn voor de zandhandel. Voor de Belgische overheid zal jaarlijks 300.000 m³ gereserveerd worden en de resterende hoeveelheid van 300.000 m³ wordt jaarlijks gereserveerd voor de uitvoering van infrastructurele werken in de nabijheid van de Westerschelde

Figuur 14. Huidige zandwingebieden voor concessiehouders.

De Belgische overheid heeft volgens de bestaande vergunning toestemming om 2-jaarlijks 1 miljoen m³ zand aan de Westerschelde te onttrekken. De daadwerkelijk afgevoerde hoeveelheid is de laatste jaren echter aanzienlijk kleiner geweest.

Het winnen van zand door concessiehouders vindt uitsluitend plaats op grond van verleende vergunningen beneden de lijn van NAP -5,00 m in daartoe speciaal aangewezen winvakken.

Voor de zandwinning worden in principe die locaties aangewezen waar jaarlijks aanzanding optreedt. Door de zandwinningen worden ongewenste morfologische ontwikkelingen, zoals het uitbouwen van platen in de richting van scheepvaartgeulen en ankerplaatsen tegengegaan. Ook wordt door het openhouden van geulen voorkomen dat zich elders vloed-scharen vormen waardoor platengebieden worden aangetast. In het algemeen kan worden gesteld dat zandwinningen plaatsvinden op locaties waar anders op termijn door de overheid mogelijk onderhoudsbaggerwerken zouden moeten worden uitgevoerd. Om te voorkomen dat het evenwicht in de zandbalans verstoord raakt, dient een maximumgrens te worden gesteld aan de te winnen hoeveelheden. De totale hoeveelheid zand die de laatste jaren in de Westerschelde is gewonnen heeft geen grote afbreuk gedaan aan het mor-

door de Nederlandse overheid. Bij het niet aanspreken van deze reserve in een bepaald jaar blijft de hoeveelheid gereserveerd. Of de totale reserve over meerdere jaren in één jaar kan worden gewonnen, zal per geval nader moeten worden beoordeeld in het licht van de morfologische situatie.

Daar de zandbalans in het bekken langjarige schommelingen kan vertonen, dienen de te winnen hoeveelheden periodiek te worden aangepast aan de op dat moment optredende morfologische ontwikkelingen.

Zandwinning in het mondingsgebied

Door het gewijzigde kustverdedigingsbeleid, waarin gekozen is voor handhaving van de huidige kustlijn, zal in de toekomst een toenemende hoeveelheid zand nodig zijn voor kust- en strandsuppleties. Tot 2001 is voor de Walcherse en de Zeeuwsch-Vlaamse kust gezamenlijk 1 à 2 miljoen m³ zand per jaar nodig. Het streven is dit zand zo dicht mogelijk bij de uit te voeren werken te winnen, rekeninghoudend met alle relevante belangen, zoals morfologische ontwikkelingen, de belangen van scheepvaart en visserij en de natuurwaarden. Evenals in het recente verleden zal het zand benodigd voor de zuidwestkust van Walcheren zoveel mogelijk worden betrokken van winplaatsen langs het Bankje van Zoutelande en de Nolleplaat aan de westzijde van het Oostgat. Winning op deze plaatsen, welke tegenover de te suppleren kustgedeelten zijn gelegen, zal de

55. Incidenteel worden vergunningen verleend voor zandwinning onder meer ten behoeve van aanleg en onderhoud van wegen en dijken en voor havenschapswerkzaamheden.

oever in zekere mate hydraulisch ontlasten en komt tevens ten goede aan de belijning van de scheepvaartgeul.

Voor winplaatsen met grovere zandsoorten ($> 0,3 \text{ mm}$), welke met name voor de noordwestkust van Walcheren nodig zijn, wordt onderzoek verricht in de omgeving van de Steenbanken in het beheergebied van de directie Noordzee van Rijkswaterstaat. Voor de werken langs de Zeeuwsch-Vlaamse kust zal zand worden gewonnen op de Sluissche Hompels, langs de rechteroever van de Wielingen. Onderzocht wordt of uitbreiding van de bestaande zandwinlocaties in het mondingsgebied mogelijk is. De keuze voor zandwinlocaties wordt gebaseerd op technische, milieukundige en ecologische aspecten. Uit reeds verrichte grondboringen blijkt overigens dat de mogelijkheden vrij beperkt zijn. Op grond hiervan wordt de mogelijkheid onderzocht om (een deel van) het bruikbare zand dat vrijkomt bij de eventuele verdieping van de Wielingen (ca. 38 miljoen m^3) aan te wenden voor de kustverdediging.

Gelet op de schaarste aan geschikt zand in het mondingsgebied van de Westerschelde, moet dit worden gereserveerd voor de verdediging van de Zeeuwse kust. Dit zand blijft hierdoor in het morfologische systeem van de kust. Onttrekking van zand uit het mondingsgebied voor infrastructurele werken en de zandhandel moet zoveel mogelijk worden voorkomen.

In verband met het behoud van de natuurwaarden van ondiep water en intergetijdengebieden dient de winning van zand in het mondingsgebied in principe plaats te vinden beneden de lijn van NAP -5,00 m.

Schelpenwinning

Schelpenwinning wordt in de Westerschelde toegestaan door middel van uit te

geven vergunningen. Momenteel wordt door één vergunninghouder van deze mogelijkheid gebruik gemaakt. Aan de vergunningen worden voorwaarden verbonden op grond van het Baggerreglement, de veiligheid van de scheepvaart en ter veiligstelling van de aanwezige natuurwaarden. Onderzoek van de laatste jaren heeft uitgewezen dat schelpenwinning in de diepere delen van de Westerschelde geen noemenswaardige milieukundige effecten met zich meebrengt. De schelpenwinning zal in de komende jaren dan ook gecontinueerd kunnen worden voor zover deze plaatsvindt beneden de grens van NAP -5,00 m en buiten eventueel te verhuren visserijpercelen (thans bevinden zich geen verhuurde percelen in de Westerschelde) en betonde vaarwateren.

Winning van aardgas of aardolie

Tot voor kort vielen delen van het oostelijke Westerscheldegebied onder de inmiddels niet meer van kracht zijnde boorvergunning Zeeland.

Bij een eventuele nieuwe aanvraag van een boorvergunning c.q. concessie voor een gebied waar de Westerschelde geheel of gedeeltelijk deel van uitmaakt zal het standpunt van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat, het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, het Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij en de provincie Zeeland, dat wordt ingebracht in de in bijlage 7 geschetste procedure, worden bepaald op basis van de effecten van olie- en gasopsporings- en winningsactiviteiten op de natuurlijke en recreatieve waarden alsmede de scheepvaart, de visserij en de waterstaatstechnische belangen.

Deze standpuntbepaling zal geschieden op basis van (een) door Verkeer en Waterstaat, Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, Landbouw, Natuurbeheer en

Visserij en de provincie Zeeland uit te voeren analyse(s) van de relevante effecten van olie- en gaswinning, rekening houdend met doelen en uitgangspunten van dit beleidsplan.

Luchtvaart

De grote burgerluchtvaart (massa > 6000 kg) veroorzaakt door de grote vlieghoogten geen verstoringen binnen het estuarium. Voor deze categorie zijn dan ook geen beheermaatregelen noodzakelijk. Ook voor het zweefvliegen zijn geen maatregelen nodig omdat zij geen geluidsoverlast veroorzaken en zich bovendien zelden wagen boven groot open water.

56. Sommige gebieden in en rond de Westerschelde zijn aangemerkt als zogenaamde "stille gebieden". Hiermee wordt onder meer bereikt dat vogels rustig kunnen broeden.

57. Ook als fourageergebied voor vogels is de Westerschelde van belang.

Voor de militaire luchtvaart geldt bij laagvlieg-oefeningen zowel bij dag als bij nacht een minimale vlieghoogte van 1000 voet (300 m). De kleine luchtvaart (massa < 6000 kg), waaronder kleine gemotoriseerde sport- en zaken-vliegtuigen, helicopters en ultra lichte vlieg-

tuigen (ULV's) worden begrepen, kan door de veel geringere vlieghoogten en de daarmee gepaard gaande geluidhinder en silhouetwerking schadelijke invloed hebben op vogels, met name trekvogels en vogels die op het punt staan te gaan broeden en op zeehonden. Boven de Westerschelde en het mondingsgebied geldt voor de kleine luchtvaart een minimale vlieghoogte van 500 voet (150 m) boven de grond of het wateroppervlak. Drie gebieden - het Land van Saeflinge, de Braakman met buitendijkse schorgebieden en de Hooge Platen - zijn in de zogenaamde VFR-gids (Visual Flight Rules voor de kleine luchtvaart) gedurende het gehele jaar aangemerkt als vogelreservaten. In deze reservaten liggen broedgebieden en komen grote dichtheden voor van vogelsoorten als eenden, waadvogels, ganzen en grutto's. In verband met de vliegveiligheid (bird strike risk) geldt boven deze gebieden een advieshoogte van minimaal 1000 voet (300 m). In de praktijk wordt, met uitzondering van sommige specifieke vluchten zoals foto- en telvluchten of inspectievluchten, nagenoeg altijd boven de geadviseerde hoogte van 1000 voet gevlogen. Vluchten met ULV's zijn onderworpen aan zwaardere beperkingen dan die met kleine vliegtuigen. Op grond van de interimregeling ULV's is de maximaal toegestane vlieghoogte vastgesteld op 300 m. Bovendien moeten ULV's een afstand van 1500 m tot stiltegebieden aanhouden en mogen er dus ook niet boven vliegen. Momenteel bestaan er in de omgeving van de Westerschelde geen ULV-terreinen. Aanleg en inrichting van ULV-terreinen wordt in de provincie Zeeland niet voorzien, omdat in het Streekplan dergelijke terreinen voornamelijk niet aanvaardbaar worden geacht.

Gelet op de belangrijke functies van de Westerschelde voor vogels en zeehonden en de door vliegtuigen veroorzaakte verstoring, dient een verdere groei van het sportvliegen boven de Westerschelde niet te worden bevorderd en verdient het aanbeveling om het vliegverkeer boven de Westerschelde zodanig te reguleren dat verstoring in belangrijke natuurgebieden en vogelreservaten wordt voorkomen. Binnenkort wordt voor de kleine luchtvaart een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB-stiltegebieden) van kracht. Hierin wordt voor wettelijk vastgestelde stiltegebieden een minimale vlieghoogte van 1000 voet dwingend voorgeschreven. Wettelijke stiltegebieden zijn in elk geval die gebieden die op grond van de Natuurbeschermingswet zijn aangewezen als Beschermd- of Staatsnatuurmonument en gebieden die in het kader van de Conventie van Ramsar als wetland zijn aangemerkt, behoudens die delen die op een uitzonderingslijst zijn geplaatst omdat ze niet voldoen aan de criteria voor stiltegebieden. Wettelijke stiltegebieden in het Westerscheldegebied zijn momenteel de Kievittepolder bij Cadzand, de Verdrongen Zwarte Polder, de

Schorren van Waarde en het Verdrongen Land van Saeflinge. Voor deze gebieden zal binnenkort dan ook een minimaal verplichte vlieghoogte van 1000 voet gelden. Momenteel ligt bij Provinciale Staten van Zeeland een voorstel ter behandeling om de Hooge Platen met de Hooge Springer en Het Zwin aan te wijzen als provinciale stiltegebieden. Daarnaast zal wat de Westerschelde betreft nog worden gezien of in

Windenergie:

- Plaatsing van windturbines in het water en op de drooggevalle gronden of intergetijdengebieden zal in principe niet worden toegestaan, tenzij kan worden aangetoond dat de overige functies van deze gebieden hiervan geen negatieve effecten ondervinden.

58. Het Zwin.

het kader van de nadere uitwerking van het Natuurbeleidsplan meerdere delen van het Westerscheldegebied moeten worden aangewezen als Beschermd- of Staatsnatuurmonument, waardoor deze gebieden tevens de status van stiltegebied krijgen. Voor de inspectie van kabels en leidingen en voor de controle op de naleving van onder andere de WVO met heli-copters of kleine vliegtuigen kunnen zonodig ontheffingen worden verleend om in stiltegebieden beneden de grens van 1000 voet te mogen vliegen.

Doelstellingen en maatregelen ten aanzien van de overige functies

Jacht:

De jacht in het bekken zal beperkt blijven tot beheerjacht ter realisering van de natuurdoelstellingen alsmede ter voorkoming van wildschade aan de landbouw en de waterkeringen.

Kabels en leidingen:

- Het directe en indirecte ruimtebeslag van leidingen dient zo gering mogelijk te worden gehouden. Dit betekent een bundeling van nieuwe leidingen binnen de reeds bestaande infrastructuur.
- Bij aanleg, gebruik en beheer van kabels en leidingen moeten de nadelige gevolgen voor het natuurlijk milieu en het landschap en andere in het geding zijnde functies en belangen worden voorkomen.

- Bij de situering van windmolens dient rekening te worden gehouden met de belangrijke vogelfuncties van het gebied, met het belang van de waterkeringen en met mogelijke hinder voor de scheepvaart en voor radar- en andere plaatsbepalingsinstallaties.

Delfstoffenwinning:

- Het beleid voor de commerciële zandwinning in de Westerschelde dient afgestemd te zijn op het morfologisch evenwicht in de zandbalans en dient gehanteerd te worden als beheerinstrument ten dienste van het vaarwegbeheer. Hierbij mag de functie waterkering niet worden aangetast en dienen de intergetijdengebieden zoveel mogelijk te worden gespaard.
- Voor de korte termijn wordt stabilisatie nagestreefd van de in de Westerschelde te winnen zandhoeveelheden op een niveau van maximaal 2,6 miljoen m³ per jaar.
- Gelet op de schaarste aan geschikt zand in het mondingsgebied dienen de hier aanwezige zandvoorraden binnen het morfologisch systeem van het mondingsgebied te blijven en te worden gereserveerd voor de verdediging en handhaving van de Zeeuwse kust.
- In verband met het behoud van de natuurwaarden van ondiep water en

intergetijdengebieden dient de winning van zand in zowel de Westerschelde als het mondingsgebied in principe plaats te vinden beneden de lijn van NAP -5,00 m.

- Schelpenwinning kan buiten de betonde vaarwegen en eventueel te verhuren visserijpercelen plaatsvinden in de diepwatergebieden beneden de grens van NAP -5,00 m.
- Bij de aanwijzing van schelpenwingebieden moet rekening worden gehouden met verstoringsvrije zones zoals bij vogelbroedkolonies en rustplaatsen voor zeehonden.

vaartgeulen. Mede door verdieping zal in het oostelijk deel een vorm van kanalisatie optreden en zal de natuurlijke dynamiek verder afnemen. In het westelijk deel van het systeem is ook na de verdieping meer ruimte aanwezig voor het handhaven van de natuurlijke processen zoals die in getijdengebieden optreden (procesbeheer). Van extra belang hierbij is dat de slikken in het mariene deel van de Westerschelde als voedselgebied voor vogels, samen met die in de Oosterschelde, een restareaal vormen in de delta. Bij de ruimtelijke zonering wordt hiermee rekening gehouden. Andere functies die de natuurlijke dynamiek en ecologische waarden nadelig beïnvloeden worden in het westelijk deel

59. Zeehonden horen van oudsher thuis in het Westerscheldegebied. Er wordt met het beleidsplan naar gestreefd ze er weer in grotere aantallen terug te krijgen.

- Bij de verlening van eventuele boorvergunningen en concessies dienen de daarvoor geldende procedures in acht te worden genomen, daarbij dient tevens rekening te worden gehouden met de doelen en uitgangspunten van dit beleidsplan.

5.3 Beleid inzake zonering en beheer

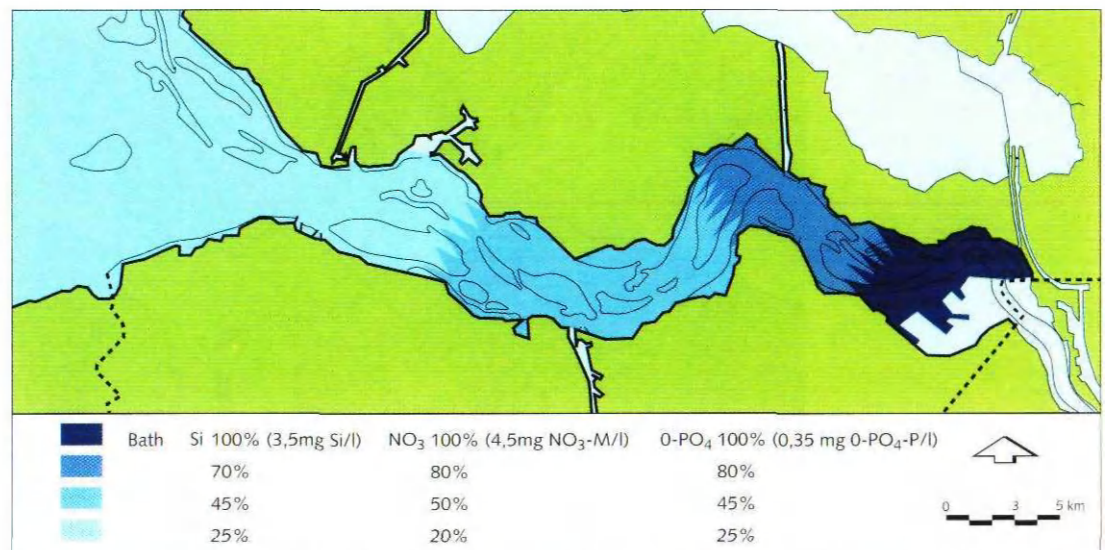
5.3.1 Inleiding

Het toepassen van zonering voor verschillende deelgebieden in de Westerschelde geeft de mogelijkheid om te komen tot een ruimtelijke afstemming van de in het gebied aanwezige functies en activiteiten. Hierdoor kunnen actuele en potentiële conflicten tussen functies, voor zover deze ruimtelijk van karakter zijn, worden voorkomen of verminderd. Uitgangspunt bij het toepassen van zonering is het gegeven dat de Westerschelde van west naar oost een minder natuurlijk verloop kent als direct gevolg van het baggeren van de scheep-

zoveel mogelijk geweerd. In het oostelijk deel van het systeem is de natuurlijke dynamiek reeds sterk verstoord door ingrepen van buitenaf, waardoor specifieke maatregelen om het bestaande patroon vast te leggen (patroonbeheer) wenselijk kunnen zijn. Nader zal worden bezien in hoeverre het wenselijk is om daar waar een vorm van patroonbeheer wordt gevoerd ook de berging van vrijkomende baggerspecie op natuurtechnische wijze in te passen.

In het kader van het vorenstaande kunnen een viertal deelgebieden in de Westerschelde worden aangegeven die zich onderling onderscheiden wat betreft de natuurlijke dynamiek (zie bijgevoegde Zoneringskaart). Van west naar oost: Mondingsgebied, Hooge Platen e.o., Middengebied en het gebied Hansweert-Saeftinge. De karakterverschillen tussen deze gebieden worden tevens bepaald door een aantal andere van west naar oost aanwezige gradienten zoals verschil in zoutgehalte en nutriënten en de invloed daarvan op vegetatie en fauna, het verschil in verontreiniging van water en bodem, het verschil in intensiteit van de recreatiefunctie, enz.

Figuur 15. Verloop van het nutriëntengehalte in procenten ten opzichte van het gehalte te Bath, 1989.

De verdere uitwerking van de zonering zal plaatsvinden op basis van deze gebiedsindeling. De specifieke gebiedskenmerken kunnen daardoor beter tot hun recht komen. In het Natuurbeleidsplan (Regeringsbeslissing) wordt gesteld dat voor de grote wateren, waaronder de Westerschelde, binnen een periode van acht jaar toepassing van de Natuurbeschermingswet dient te geschieden in het kader van de integrale planvorming voor deze gebieden. Gelet op de complexiteit zal de implementatie hiervan voor (delen van) de Westerschelde in een later stadium plaatsvinden. Bij een gebiedsspecifieke uitwerking dient de vraag voorop te staan op welke wijze en in hoeverre het instrument NB-wet ingezet kan worden binnen de thans aangegeven uitgangspunten en ruimtelijke hoofdstructuur van het beleidsplan, ten einde een bijdrage te leveren aan de effectuering van het thans voorgenomen beleid (Instrumentele inzet Natuurbeschermingswet binnen gegeven beleidskaders). De aanduiding van de NB-wet gebieden in de Westerschelde zal plaatsvinden in een uitwerking van het beleidsplan. Daarbij zal tevens de relatie met de Uniforme Planologische Regeling aan de orde komen. In het Natuurbeleidsplan worden binnendijkse natuurontwikkelingsgebieden aangegeven die gerelateerd zijn aan het kerngebied Westerschelde. Deze gebieden hebben nauwe ecologische relaties en ruimtelijke samenhang met het intergetijdengebied. Omdat deze gebieden echter vallen buiten het plangebied van het beleidsplan wordt hieromtrent in het beleidsplan geen beleid geformuleerd.

5.3.2 Uitgangspunten

Bij de ruimtelijke inrichting zijn de drie volgende uitgangspunten als vrij hard gegeven gehanteerd:

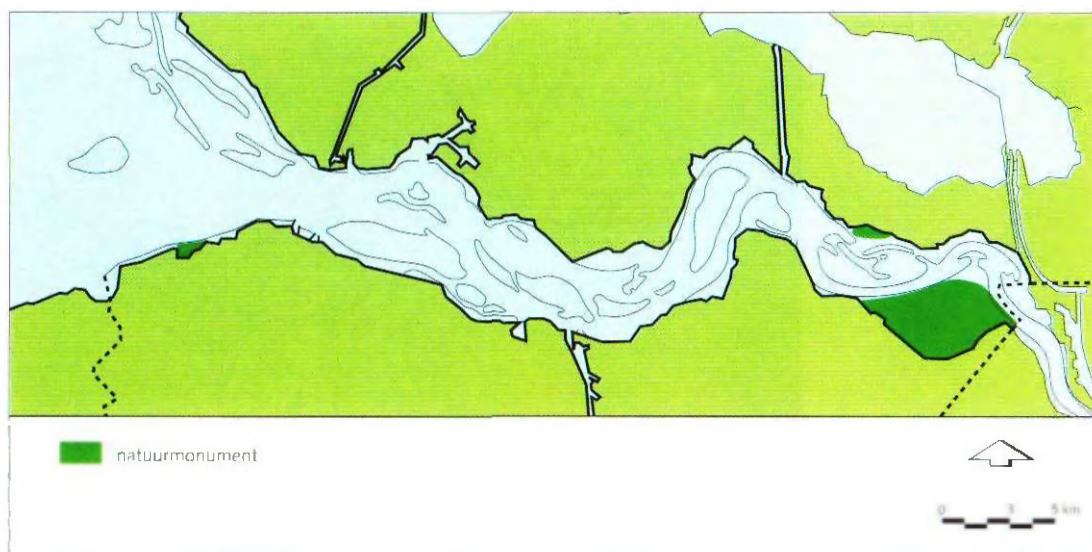
- De hoofdvaarroute en de drukke nevenvaarroutes.*
Gezien het primaat van de scheep-

vaartfunctie is dit een hard element. De anker-, uitwijk- en overslaggebieden zijn hierbij inbegrepen.

- De Uniforme Planologische Regeling.*
Gelet op de in het verleden gemaakte afspraken omtrent de regeling voor de buitendijkse gebieden in de Westerschelde dient deze bij de ruimtelijke inrichting voorts nog richtinggevend te zijn (zie bijlage 5). Afwijkingen van de regeling zijn slechts denkbaar wanneer daar uitdrukkelijk behoefte aan bestaat en wanneer andere belangen zich daar niet tegen verzetten (zie par. 5.3.3.3). Deze regeling komt erop neer dat gebieden tussen gemiddeld hoogwater en NAP -5.00 meter in zijn algemeenheid zijn aangeduid met de dubbelbestemming waterstaatkundige functie en natuurwetenschappelijke betekenis.

Hoger gelegen gebieden, voor zover zij geen deel uitmaken van een waterkering en gebieden die thans in de zin van de NB-wet als Beschermd- of Staatsnatuurmonument zijn aangewezen, zijn aangeduid als natuurgebied. Lager gelegen gebieden en gebieden tussen gemiddeld hoogwater en NAP -5.00 meter, waarvoor de dubbelbestemming niet geldt, krijgen de bestemming waterstaatsdoeleinden. De regeling spreekt zich niet uit over de kust van Walcheren en de platen in het mondingsgebied. Bij de ruimtelijke inrichting wordt in dit beleidsplan uitgegaan van de situatie die zou hebben bestaan als de regeling wel op deze gebieden betrekking zou hebben. De stranden in het mondingsgebied zijn hiervan grotendeels uitgezonderd. Deze krijgen, met uitzondering van de stranden voor Het Zwin en de Verdron-

Figuur 16.
Natuurmonumenten,
situatie 1990.

ken Zwarte Polder. In het beleidsplan de dubbelbestemming oeverrecreatie en waterstaatsdoeleinden.

- c. *De primaire waterkeringen.*
Dit betreft, uiteraard voor zover gelegen binnen de begrenzing van het plangebied, alle duinen en dijken, alsmede de daarin aanwezige kunstwerken zoals keer- en schutsluizen, die deel uitmaken van de zeewering.

5.3.3 Ruimtelijke inrichting

Mede op grond van de genoemde uitgangspunten en de basisgedachte omtrent de oost-west differentiatie kunnen keuzen worden gemaakt ten aanzien van actuele en potentiële ruimtelijke conflicten tussen de diverse functies en activiteiten.

De behandeling hiervan vindt achtereenvolgens plaats voor de Westerschelde als geheel en per west naar oost te onderscheiden gebiedsdeel. Ter toelichting op het kaartbeeld is in zijn algemeenheid relevant dat door het dynamische karakter van het Westerschelde-estuarium er een voortdurende verplaatsing optreedt van de dieptelijnen. Het aangeven op een kaartbeeld van deze dieptelijnen en van de functies die hierdoor worden begrensd zoals de functies die samenhangen met de Uniforme Planologische Regeling, is daarom per definitie een momentopname.

Aan een groot aantal gebieden wordt in de zonering meerdere niet-hiërarchische functies toegekend. In gevallen dat beheermaatregelen in deze gebieden voor de ene functie invloed hebben op een andere functie wordt er van uitgegaan dat overleg tussen de desbetreffende instanties plaatsvindt.

60. Bij Vlissingen is de monding van de Westerschelde ongeveer 4,5 kilometer breed; een enorme waterplas waar ankerende schepen zorgen voor een steeds veranderend beeld.

5.3.3.1 Westerscheldebekken

In deze paragraaf worden activiteiten beschreven die de grenzen van de deelgebieden overschrijden en betrekking hebben op het gehele estuarium. Het gaat hierbij om de keuze voor een locatie in of nabij het Westerscheldebekken voor de berging van sterk verontreinigde baggerspecie en om locaties die vrijgegeven kunnen worden voor het spitten van zee-aas.

Speciebergingslocatie

Voor de berging van sterk verontreinigde specie (klasse 3) welke vrijkomt bij de sanering van waterbodems en nautisch onderhoud van havens en kanalen, zijn in het kader van het provinciaal baggerspecieplan initiatieven genomen om te komen tot één of meerdere depots in of nabij het Westerscheldegebied. In het kader van de Startnotitie MER berging baggerspecie wordt gedacht aan een totale bergingscapaciteit van ca. 6 miljoen m³. Deze capaciteit dient voor de middellange termijn toereikend te zijn voor de berging van sterk vervuilde baggerspecie uit de Zeeuwse

speciale reserveringen worden getroffen. Voor de berging van vervuilde specie uit de Zeeschelde worden geen oplossingen op Nederlands grondgebied nagestreefd. Door een provinciale werkgroep speciebergingsdepot wordt een afweging gemaakt tussen landlocaties, dijkgebonden locaties, berging in een eiland en berging in diepe putten of een combinatie van deze mogelijkheden. Voor de aanleg van een dergelijk depot wordt momenteel een MER opgesteld. Daar de dijkgebonden locaties en een eiland binnen de grenzen van het plangebied liggen zal de keuze tussen denkbare locaties tevens in het kader van het beleidsplan worden afgewogen.

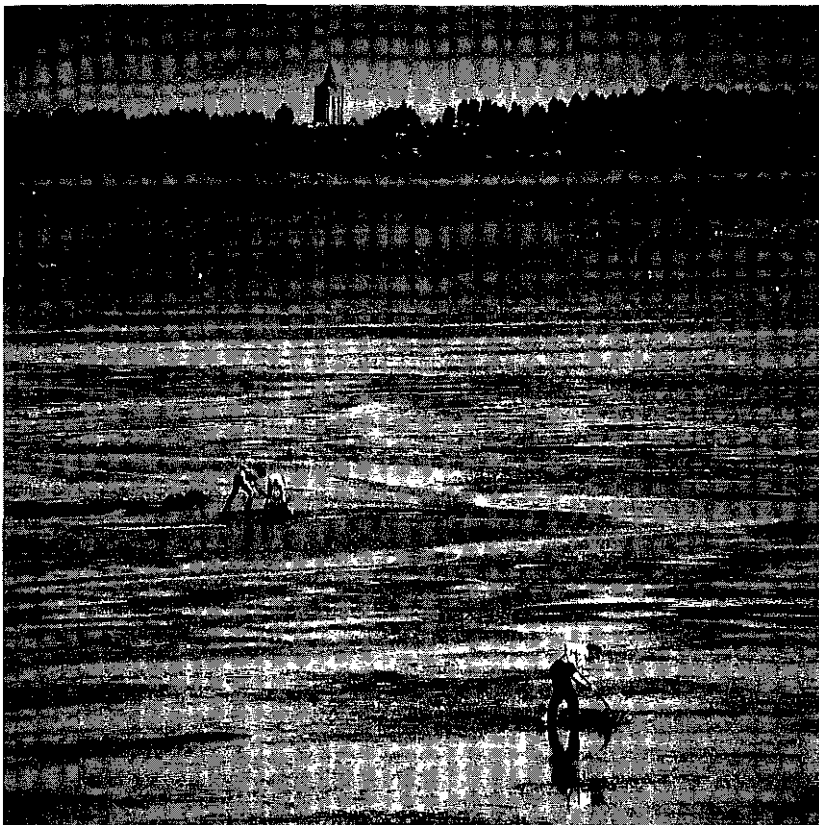
In verband met de hoge natuurwaarden van de oevergebieden in de Westerschelde dient in het algemeen terughoudend te worden gehandeld bij de aanleg van buitendijkse depots. Slechts oevergebieden waar recreatief medegebruik mogelijk is komen in verband met de geringere kwetsbaarheid eventueel in aanmerking. Uit een aantal locaties waar de aanleg van een depot technisch mogelijk is kunnen de volgende minst kwetsbare gebieden worden geselecteerd: Kaloot, Staartsche Nol (zuidoost van Borssele), Willebroeksnol (oost. veerhaven Kruiningen) en Appelzak.

Andere potentiële bergingslocaties zoals bij Vlissingen en Terneuzen liggen minder voor de hand in verband met de ter plaatse aanwezige binnendijkse ontwikkelingen. Gelet op het zonerings-principe dat in het westelijk deel van de Westerschelde meer ruimte geboden dient te worden aan de natuurlijke dynamiek verdient het verder de voorkeur om een potentieel depot zo ver mogelijk in het oostelijk deel te kiezen. In dat opzicht komt met name het oevergebied langs de Appelzak in aanmerking.

Winning van zee-aas

In de Westerschelde en het mondingsgebied liggen momenteel vijftien oeverlocaties waar het spitten van zee-aas in de zone tussen 25 en 500 m uit de teen van de waterkeringen met een vergunning op grond van het Baggerreglement wordt toegestaan. Op een tweetal locaties (Platen van Hulst) mag alleen gespit worden in de periode van 1 mei tot 1 oktober. Momenteel is, met uitzondering van de natuurmonumenten en een deel van de Hooge Platen, het spitten van zee-aas buiten de 500 m-zone en op de platen in principe vrij.

De bestaande spitlocaties corresponderen voor een deel echter niet meer met de oevergebieden waar recreatief medegebruik mogelijk is. Dit betekent dat ten aanzien van het winnen van zee-aas een herverdeling van de in de vergunning aangewezen spitlocaties noodzakelijk is. Als uitgangspunt geldt daarbij dat de zee-aasvoorziening in het Deltagebied zo veel mogelijk op het huidige niveau gehandhaafd dient te blijven door het toewijzen van spitlocaties en het stimuleren van de commerciële kweek van zee-aas.

61 Het spitten van zee-aas is op sommige plaatsen (in een bepaalde periode) toegestaan.

rijks- en regionale wateren. Bij deze capaciteit is uitsluitend rekening gehouden met vrijkomende specie uit havenbekkens en kanalen. Geen rekening is gehouden met eventueel vrijkomende specie van klasse 3 kwaliteit ten gevolge van de verdieping van de Westerschelde, omdat het niet waarschijnlijk is dat dit op Nederlands grondgebied wordt aangetroffen in hoeveelheden die rechtvaardigen dat hiervoor

Nader onderzoek naar de mogelijkheden van de winning van zeezout zal moeten uitwijzen welke spitlocaties in de komende jaren uitgegeven kunnen worden en onder welke voorwaarden.

5.3.3.2 Mondingsgebied

Het deelgebied wordt gekenmerkt door een ten opzichte van meer oostelijke delen van de Westerschelde goede waterkwaliteit en een schone bodem. De natuurlijke dynamiek van het gebied is slechts in geringe mate verstoord door ingrepen van buitenaf. De stranden hebben internationale betekenis.

Ruimtelijke zonering kan in dit gebied een rol spelen voor wat betreft de scheiding tussen de grotere beroepsvaart en de kleinere (recreatieve) vaart in het Oostgat. Met de aanleg van speciale betonning voor de kleinere vaart aan de kustzijde van de hoofdvaargeul kan bevorderd worden dat een afname plaatsvindt van de hinder die door de beroepsvaart wordt ondervonden. Voor de aansluiting op de reeds speciaal betonde route ten westen van Vlissingen zal de hoofdvaargeul moeten worden gekruist. De aanleg van de speciale betonning zal zo moeten worden uitgevoerd dat de kruisende bewegingen zoveel mogelijk op één punt worden geconcentreerd.

De platen in het mondingsgebied zijn aangeduid met de dubbelbestemming natuurbewoud en waterstaatsdoeleinden. Gevolgd zal worden in hoeverre deze platen betrokken zijn bij de ontwikkeling van de Voordelta tot een

Waddenstructuur. Voorshands dient de natuurlijke ontwikkeling zo min mogelijk te worden belemmerd.

De vaargeul door de Wielingen zal in het kader van de verdieplingsplannen op enkele plaatsen verbreed en verdiept dienen te worden. Omdat hier sprake is van schone specie, doen zich ten aanzien van de berging geen bijzondere problemen voor. Mogelijkheden om de specie te gebruiken voor strandsuppletie dienen waar dit wenselijk is te worden benut. Het beleid biedt geen ruimte om in het mondingsgebied vervuilde specie te bergen uit andere delen van de Westerschelde.

5.3.3.3 Hooge Platen e.o.

Dit gebied wordt gekenmerkt door enerzijds de hoge natuurlijke waarde van met name het Hooge Platen-complex en het Paulinaschor in het zuidelijke deel en anderzijds de aanwezigheid van scheepvaartactiviteiten in het noordelijke deel. De ruimtelijke scheiding tussen deze twee zones wordt gevormd door de drukke nevenvaartroute Schaar van Spijkerplaat. Het gebied is nauwelijks gecontamineerd met milieu-belastende stoffen en er is voldoende ruimte om ingrepen in de geomorfologie te beperken tot het op diepte houden van de vaartroute.

Door de min of meer geïsoleerde ligging en een hoogte die plaatselijk tot boven GHW reikt, bezit het Hooge Platen-complex zeer grote actuele en potentiële natuurwaarden voor met name vogels

62. Het Hooge Platen-complex wordt gekenmerkt door hoge natuurwaarden.

en zeehonden. Het vormt een grote, goed afgeronde natuurlijke eenheid en ligt in een relatief schoon marien en dynamisch milieu.

Om de hoge waarden van dit gebied veilig te stellen wordt daaraan de hoofdfunctie natuur toegekend, wat (gedeeltelijk) afwijkt van de functietoekenning in de Uniforme Planologische Regeling.

De mogelijkheden tot het uitvoeren van waterstaatkundig van belang zijnde ingrepen moeten in verband met het vaarweg- en oeverbeheer gehandhaafd blijven. In de praktijk zullen deze beperkt blijven tot de randen van het Hooge Platen-complex (globaal de zone tussen NAP -5,00 m en de lijn van GLW). Voor deze randgebieden blijft de Uniforme Planologische Regeling van kracht, echter met dien verstande dat grotere ingrepen binnen deze randzone ter toetsing worden voorgelegd aan de Stuurgroep Westerschelde i.o. Mogelijkheden voor het uitvoeren van waterstaatkundige ingrepen in het centrale deel van het complex zijn in het algemeen niet in overeenstemming met de natuurwaarden van het gebied en met het accent op het behoud van de natuurlijke dynamiek in het westelijk deel van de Westerschelde.

Procesbeheer dient hier voorop te staan; dat wil zeggen dat het beleid er in zijn algemeenheid op is gericht de dynamiek van het systeem zo min mogelijk te beïnvloeden. Dit is met name relevant met betrekking tot de mogelijkheden voor zandwinning nabij de Hooge Platen.

Zandwinning in dit gebied dient in beginsel zoveel mogelijk te worden beperkt tot die locaties waar anders op termijn baggerwerken zouden moeten worden uitgevoerd voor het onderhoud van de vaargeulen en de ankerplaatsen. In dit gebied is een conflict aanwezig in verband met de verstoring van het platencomplex door betreding door watersporters. Intensivering van de watersport zou de druk op het complex doen toenemen. Gelet op de aanwezige natuurwaarden waarvoor rusthandhaving van groot belang is, is hier een verweving van recreatie met natuur in het grootste deel van het Hooge Platen-complex niet denkbaar.

Het beleid zal gericht zijn op handhaving van de huidige intensiteit van de watersport gekoppeld aan maatregelen ter voorkoming van verstoring van de natuurwaarden. Als maatregelen zijn wenselijk het verleggen van de betonning naar de Zeeuwsch-Vlaamse kust en een uitbreiding van de bestaande betredingsregeling voor de Hooge Platen. De definitieve besluitvorming over een mogelijk algehele afsluiting van het complex voor recreatief medegebruik zal plaatsvinden wanneer nadere studie meer duidelijkheid heeft geboden over de wenselijkheid hiervan. Binnen twee jaar na vaststelling van het Beleidsplan zal deze studie worden afgerond (zie Actieplan). Hangende de definitieve besluitvorming zal vooralsnog recreatief medegebruik op het huidige niveau worden gedoogd op de Plaat van Breskens, met uitzondering van de noordoever. De ontwikkelingen zullen door mid-

del van een monitoring-programma worden gevolgd.

Een verdere zeehavenontwikkeling nabij het Paulinaschor aansluitend aan het terrein Terneuzen-West is sterk conflicterend met het uit natuuroogpunt zeer waardevolle Paulinaschor. Mede gelet op de onzekerheden omtrent de vraag of het project in de nabije toekomst tot de wenselijkheden zal behoren wordt hiermee in het beleidsplan vooralsnog geen rekening gehouden.

Het gebied de Kaloot, dat grenst aan het Sloegebied, heeft de bestemmingen natuurbehoud en waterstaatsdoeleinden en de mogelijkheid van recreatief medegebruik. Bovendien geldt voor deze oeverstrook een reservering voor het hebben en houden van koelwaterwerken voor het achterliggende industriegebied. Zolang de uitvoering van koelwaterwerken niet aan de orde is, blijft de functie natuurbehoud echter primair.

Problemen tussen beroepsvaart en recreatievaart zijn met name daar te verwachten waar beide elkaar kruisen of gebruik moeten maken van dezelfde vaargeul. Voor zover hier in ruimtelijke zin regulerend kan worden bijgedragen heeft dit betrekking op scheiding van beide functies. Indien mogelijk en wenselijk zal gestreefd worden naar uitbreiding in westelijke richting van de aparte betonning zoals deze thans aanwezig is nabij Terneuzen. Bovendien zal worden bevorderd dat de pleziervaart die oversteeft van deze route naar het vaarwater langs Hoofdplaat of andersom, zoveel mogelijk op dezelfde plaats de hoofdvaarroute kruist.

Kokkelvisserij ter plaatse van de Hooge Platen heeft een versturende uitwerking op de potenties voor een mogelijke zeehondenpopulatie. Voorts is sprake van een verstoring van de bodemfauna, met als gevolg een verminderd voedselaanbod voor fouragerende vogels. Gelet op ontwikkelingen elders in het land is het niet uitgesloten dat de aandacht van de kokkelvisserij meer zal uitgaan naar de Westerschelde. Het is gewenst op korte termijn nadere regelgeving hieromtrent op te stellen.

5.3.3.4 Middengebied

In het middengebied is sprake van een overgangszone met betrekking tot de waterkwaliteit en de verontreiniging van de waterbodem. Het is van belang de aanwezige vervuilingsgradiënt van west naar oost terug te dringen, hetgeen consequenties heeft voor uitbreiding van aan te wijzen stortlocaties. Naast scheepvaart is hier in vergelijking met het oostelijke deel, meer ruimte voor natuurlijke processen, terwijl plaatselijk verweving met recreatie kan plaatsvinden.

63. Het Middengebied van de Westerschelde is een overgangszone voor wat betreft waterkwaliteit en waterbodemonverontreiniging. Naast de scheepvaart is hier ook ruimte voor natuurlijke processen.

Verbetering van de voorzieningen voor oeverrecreatie behoort in enkele zones in dit gebied tot de mogelijkheden. Wat de gemeentelijke opties betreft is er in ieder geval ruimte voor de aanleg van een strandje met bijkomende voorzieningen bij camping Scheldoord (Baarland). Uit de Blezelingsche Ham dient uitbreiding van oeverrecreatie gelet op de natuurwetenschappelijke waarden te worden geweerd. De huidige situatie met beperkte recreatie kan worden gehandhaafd. Landschappelijke ingrepen ten behoeve van de recreatie dienen hier gelet op cultuurhistorische waarden (oude kreekmonding Zwake) achterwege te blijven.

64. In het oostelijk deel van de Westerschelde vormt de vaargeul een scheiding tussen het natuurgebied Saeftinge en de uitgebreide stortlocaties in het noorden.

De inrichting van nieuwe jachthavens in dit gebied is gelet op vooral de nautische belangen niet gewenst. Wel is er ruimte om het beperkt aantal ligplaatsen in de voormalige veerhaven Hoedekenskerke op bescheiden schaal uit te breiden.

5.3.3.5 Gebied Hansweert-Saeftinge

Het oostelijke deel van de Westerschelde wordt gekenmerkt door een hoge mate van onnatuurlijkheid. De vaargeul vormt een scheiding tussen het natuurgebied Saeftinge en de uitgebreide stortlocaties ten noorden hiervan. Met de eventuele verdieping zullen bagger- en stortactiviteiten in het gebied verder toenemen, terwijl bestortingen van geulranden, oevers en schorranden ter bestrijding van erosie in een verdere vastlegging van dit deel van de Westerschelde zal resulteren. De invloed van de rivier komt in het oostelijke deel het sterkst tot uitdrukking, waardoor te allen tijde de waterkwaliteit in dit gebied het meest onder druk staat en de verontreiniging van de waterbodem zich hier expliciet manifesteert.

6. Actieplan

6.1 Inleiding

In het voorgaande hoofdstuk is de ontwikkeling van het beleid per sector beschreven, uitmondend in doelstellingen en te treffen maatregelen voor zowel de korte (tot 1996) als de middellange termijn (tot 2001).

In dit hoofdstuk worden de voorgestane maatregelen samengevat in een Actieplan, waarbij de acties voor korte termijn uiteraard concreter kunnen zijn dan de acties voor de wat langere termijn.

Tevens wordt aangegeven welke instantie(s) de eerst verantwoordelijke is voor de uitvoering van de betreffende actie, danwel het initiatief dient te nemen voor het opstarten van onderhandelingen of het inbrengen in reeds lopende overlegkaders. Afhankelijk van het karakter van de acties kan het wenselijk zijn ook particuliere instanties en organisaties zoals beheerders en belangenorganisaties bij de uitvoering te betrekken. Hierbij moet worden opgemerkt dat de bij de acties aangegeven instanties beschouwd moeten worden als coördinatoren van de betreffende acties. De daadwerkelijke uitvoering en de materiële en financiële inzet voor bepaalde werkzaamheden kan echter bij derden liggen. Bij de uitwerking van het Actieplan dienen hiervoor per geval nadere afspraken te worden gemaakt. Het Actieplan wordt na de vaststelling van het beleidsplan uitgewerkt. Hierbij zullen met name de volgende aspecten aan de orde komen:

- de mogelijkheid tot samenwerking met België, met Nederlandse overheidsinstanties en doelgroepen;
- de maatregelen die moeten worden genomen om de doelstellingen te bereiken;
- de kaders waarbinnen deze maatregelen dienen te worden genomen,
- wie de maatregelen moet uitvoeren en wie verantwoordelijk is voor de financiering;
- de termijn waarop één en ander dient te zijn gerealiseerd.

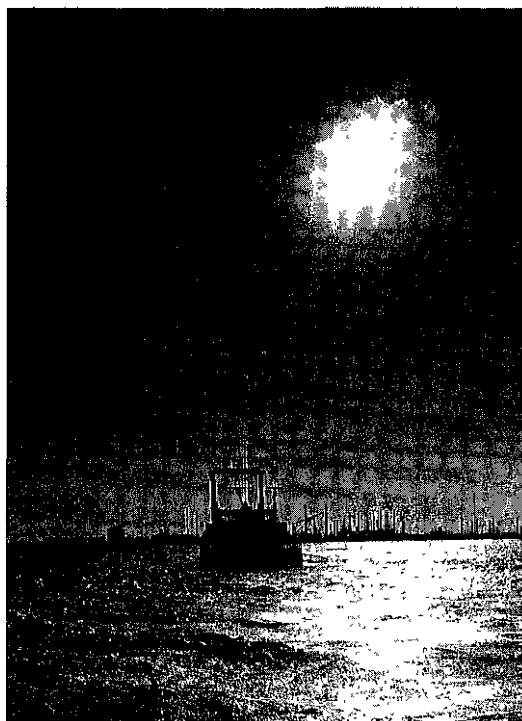
De acties kunnen in grote lijnen worden onderverdeeld in:

- daadwerkelijk te ondernemen activiteiten (bijv. reductie belastingen);
- toezicht op de naleving van het gewenste beleid (bijv. geen vervuilde baggerspecie van oost naar west verplaatsen);
- acties voor het opstarten van overleg (bijv. bij grensoverschrijdende activiteiten);
- het uitvoeren van onderbouwend onderzoek (bijv. monitoring en effectbepaling).

Daar de mogelijkheden van de functies natuur, recreatie en visserij sterk afhankelijk zijn van de verbetering van de waterkwaliteit in de (Wester)schelde, komen acties ter versterking van deze functies grotendeels bij het waterbeheer aan de orde.

Het beleidsplan is gebaseerd op de huidige kennis van het estuarium en de processen die zich daarin afspelen. Deze vaak ingewikkelde processen met onderlinge relaties zullen door de uitvoering van de acties veranderingen ondergaan. Om de effecten van de inspanningen en het voorgestelde beleid te kunnen volgen en beoordelen en zonodig door aanvullende maatregelen bij te kunnen sturen of nader te concretiseren is onderzoek nodig. Dit onderzoek omvat zowel monitoring als gerichte monsternamen en analyse ten behoeve van onder meer effectbepalingen, vaststellen relaties en opsporen oorzaken van ongewenste ontwikkelingen. Dit noodzakelijk geachte onderzoek is eveneens in het actieplan opgenomen.

65. Om plannen te kunnen maken is onderzoek nodig. De Biezelinge is één van de schepen van Rijkswaterstaat, die voor dergelijke onderzoeken worden gebruikt.

6.2 Acties voor de korte termijn (tot 1996)

Verantwoordelijke instanties:

A.	Acties met betrekking tot scheepvaart en zeehavenactiviteiten:	
A1	Zorgdragen voor een effectief toezicht ter voorkoming van illegale activiteiten zoals het spoelen van tanks en het ontgassen van schepen.	Min. V & W Havenbeheerders Min. van Justitie
A2	Uitgaande van de bestaande vergunnings situatie zorgdragen voor voldoende en effectief werkzame faciliteiten voor de ontvangst van chemisch afval, afgewerkte olie, bilgewater enz. in havengebieden.	Min. VROM Min. V & W
A3	Bijzondere aandacht schenken aan een samenhangend veiligheidsbeleid, waarin de volgende maatregelen onderzocht en zonodig nader uitgewerkt moeten worden. a. Het verplicht stellen voor de binnenvaart en eventueel voor de grote watersport tot het aan boord hebben van kompas en marifoon. b. Onderzoek naar het instellen van een snelheidslimiet op het traject Terneuzen-Hansweert en eventueel bij Walsoorden. c. Een verdergaande regulering van het vervoer van gevaarlijke stoffen. d. Geleiding van de recreatievaart. e. Reduceren van risico's van overslag op stroom. f. Verbetering van afspraken en samenwerking in geval van calamiteiten, in het bijzonder het nader bezien van mogelijke maatregelen naar aanleiding van het onderzoek gericht op het reduceren van risico's in het Oostgat.	Min. V & W
B.	Acties met betrekking tot zuurstof- en nutriëntenhuishouding:	
B1	Conform de afspraken tijdens de 2e Internationale Conferentie over de Bescherming van de Noordzee en het in de derde Nota waterhuishouding geformuleerde beleid, dienen de fosfaatemissie en de stikstofemissie met circa 50% te worden verminderd ten opzichte van 1985 vanuit de diverse bronnen; het gehalte aan zwevend stof en zuurstofbindende stoffen dient eveneens te worden gereduceerd.	Min. V & W
B2	De stikstof- en fosforbelasting door industriële lozingen moet op korte termijn met 50% worden gereduceerd. Vergunningen voor industriële lozingen moeten om deze reden worden herzien.	Min. V & W
B3	De zuurstofhuishouding in het oostelijke deel van de Westerschelde moet worden verbeterd door zo snel mogelijke afronding van de zuiveringsprogramma's.	Min. V & W Waterschappen
B4	Het Zoommeer zal zodanig worden doorgespoeld dat schommelingen in het verloop van het chloridegehalte op de Westerschelde binnen het natuurlijke traject blijven.	Min. V & W
B5	De belasting door slibdeeltjes als gevolg van ongezuiverde lozingen en van baggeren en storten moet in het oostelijke deel van de Westerschelde worden teruggedrongen (zie ook actiepunt B3). Ook moeten de stortingen van specie, afkomstig van de aanleg van bijvoorbeeld nieuwe haven- of sluiscomplexen zo mogelijk worden beperkt.	Min. V & W

C.	Acties met betrekking tot microverontreinigingen:	Verantwoordelijke instanties:
C1	Conform de afspraken tijdens de 2e Internationale Conferentie over de Bescherming van de Noordzee en het beleid dat verwoord is in de derde Nota waterhuishouding moet in het afstromingsgebied van de Westerschelde een reductie van ten minste 50% worden doorgevoerd van de belastingen met organische en anorganische microverontreinigingen; voor een aantal organische microverontreinigingen geldt een reductie met 90% (zie actiepunt C2).	Min. V & W
C2	Voor de prioritaire (verontreinigende) stoffen PCB's, TBT, PAK's, organochloor pesticiden en cadmium moet een reductie in de orde van grootte van 90% worden bereikt. Om dit percentage te bereiken moet een actieprogramma worden opgesteld voor het afstromingsgebied van de Westerschelde en het Kanaal Terneuzen-Gent.	Min. V & W Waterschappen
C3	In het reductieprogramma moet worden opgenomen dat de sanering van de Nederlandse communale lozingen moet worden afgerond.	Min. V & W Waterschappen
C4	Bestaande en nieuw te vestigen bedrijven moeten hun afvalwater met de best bestaande methoden zuiveren voor zover het zwarte-lijst stoffen betreft; overige stoffen die relatief minder schadelijk zijn dienen bedrijven met de best uitvoerbare technieken uit hun afvalwater te verwijderen. De saneringsinspanning door fabrieken moet worden gestimuleerd door gebruik te maken van de mogelijkheden die de WVO biedt.	Min. V & W
C5	Aanvragen voor lozingsvergunningen zullen worden getoetst aan de watersysteendoelstellingen van de Westerschelde.	Min. V & W
C6	Bij sanering van vervuilde waterbodems moet een zodanige oplossing worden gezocht voor de berging van de specie, dat het geen vervuiliingsbron van enige betekenis kan zijn voor het grond- en oppervlaktewater.	Min. V & W
D.	Acties met betrekking tot de waterbodem:	
D1	De bodemkwaliteit van het estuarium mag niet verder verslechteren; daartoe moet de waterkwaliteit van de Westerschelde en het Kanaal Terneuzen-Gent aanmerkelijk worden verbeterd met name door reductie van de lozingen van microverontreinigingen (zie ook actiepunt C1).	Min. V & W
D2	Er dienen maatregelen te worden uitgevoerd die gebaseerd zijn op een samenhangend bagger- en stortbeleid.	Min. V & W
D3	Er dient op toegezien te worden dat de uitgangspunten worden nageleefd, die specifiek betrekking hebben op het aanscherpen van de kwaliteitseisen van de specie die nog voor verspreiding in de diverse Deltabekkens in aanmerking komt; voor de Westerschelde zijn deze van kracht geworden op 1 januari 1991.	Min. V & W
D4	De WVO-vergunningen voor puntlozingen moeten waar nodig op korte termijn worden voorzien van een zogenaamde bodem-clausule waarin de vervuiler aansprakelijk kan worden gesteld voor mogelijke consequenties met betrekking tot de bodemkwaliteit.	Min. V & W
D5	De sanering van diffuse lozingen, met name in de havens, moet worden voortgezet.	Min. V & W Min. VROM Waterschappen

D6	Voor het tegengaan van een verdergaande verontreiniging van de waterbodem, moet in de periode 1986-1995 een reductie met 50% worden nagestreefd van de totale vracht aan verontreinigingen ten gevolge van het storten van baggerspecie.	Verantwoordelijke instanties: Min. V & W
D7	Voor de berging van baggerspecie die afkomstig is van baggervakken die worden beïnvloed door directe lozingen en waarvan de kwaliteit valt in de klassen 3 en 4 volgens het nieuwe classificatiesysteem (o.a. specie in de Westerscheldehavens en de Drempel van Zandvliet), dient de ontwikkeling van scheidings- en reinigingstechnieken in combinatie met geïsoleerde stort te worden voortgezet.	Min. V & W
D8	Er moet op toegezien worden dat baggerspecie uit de vaargeul die niet voldoet aan de algemene milieukwaliteit, in het oostelijk deel van de Westerschelde wordt teruggestort; in geen geval mag deze specie naar het westelijk deel worden verplaatst.	Min. V & W
D9	Ingeval van calamiteiten moeten aan het terugstorten van uit de drempels afkomstige specie beperkingen worden gesteld, afhankelijk van de aard en de mate van verontreiniging die daarvan het gevolg is.	Min. V & W
D10	Het onderhoud van de vaarweg naar Antwerpen dient te worden geoptimaliseerd door de meest vervuilde en slibrijke specie afkomstig uit de vaargeulen naar de havens van Antwerpen aan het estuarium te onttrekken.	Min. V & W
D11	Er dient een onderzoek te worden gestart naar de mogelijkheden van berging van probleem-specie uit met name de havens langs de Westerschelde. Daarbij dient een afweging te worden gemaakt tussen berging in landlocaties, in dijkgebonden locaties, in een eiland of in diepe putten in of nabij het Westerschelde-gebied.	Prov. Zeeland Min. V & W
E.	Acties met betrekking tot de morfologische structuur en dynamiek:	
E1	Er moet op toegezien worden dat niet meer specie wordt gebaggerd en gestort dan strikt nodig is om het overeengekomen profiel van de hoofdgeul te handhaven.	Min. V & W
E2	De erosie van schorranden, slikken en vooroevers van waterkeringen wordt voorkomen door oeversuppletie met vrijkomende baggerspecie. Waar dit ook op lange termijn nodig zal blijven en waar speciestortingen niet voldoende zijn en/of waar nadelige ecologische effecten overheersen, worden oeverbeschermingswerken aangebracht.	Min. V & W Min. L N V Waterschappen
E3	De voor de zandwinning te onttrekken hoeveelheden moeten voor een deel worden verkregen uit een combinatie met onderhoudsbaggerwerk. Dit om verplaatsing van vervuilde specie naar het westelijke deel te voorkomen. Bezien moet worden of hierdoor het volume voor de zandwinning kan worden verhoogd (zie acties M4 en N5).	Min. V & W
E4	Maatregelen voorbereiden en concretiseren ter reductie van het onderhoudsbaggerwerk in combinatie met een betere inrichting van het gebied oostelijk van Hansweert.	Min. V & W
E5	Na besluitvorming in het kader van de MER-procedure en de tracéprocedure rond de Westerschelde Oeververbinding zullen de resultaten hiervan in het beleidsplan worden opgenomen	Prov. Zeeland Min. V & W
E6	De uitvoeringsvoorstellen voor de verdieping naar 48-43 voet zullen worden getoetst aan het gestelde in het beleidsplan	Min. V & W

F.	Acties met betrekking tot de recreatie:	Verantwoordelijke instanties:
F1	Bij gebieden die thans door de recreatie worden gebruikt maar die daarvoor in verband met de aanwezige natuurwaarden of andere functies niet geschikt zijn zodat sprake is van conflict-situaties, moeten in de nabijheid afleidende voorzieningen worden gemaakt.	Prov. Zeeland Gemeenten (i.o.m.) Waterschappen
F2	Waar mogelijk en effectief zou gestreefd moeten worden naar uitbreiding van de scheiding tussen snelle (beroeps-) en langzame (recreatie-) scheepvaart (Oostgat en ten westen van Terneuzen) en naar beperking van het aantal kruispunten met de hoofdvaarroute (zie ook actiepunt A3d)	Min. V & W
F3	Er zal een studie worden verricht naar de wenselijkheid van de algehele afsluiting van het Hooge Platen-complex voor recreatief medegebruik. Binnen twee jaar na vaststelling van het beleidsplan zal definitieve besluitvorming op basis van deze studie plaatsvinden.	Min. L N V Prov. Zeeland Min. V & W
F4	Ter beperking van de verstoring van het Hooge Platen-complex moet de betonning bij de Hooge Platen zo mogelijk naar de Zeeuwsch-Vlaamse kust worden verlegd en moet de bestaande betredingsregeling worden uitgebreid.	Min. V & W Min. L N V
F5	Ter vermindering van de druk van recreanten op de natuurwaarden van Het Zwin en ter regulering van het recreatief gebruik van de Verdrongen Zwarte Polder dienen, naast de bestaande, tevens aanvullende inrichtings- en beheermaatregelen te worden uitgevoerd.	Min. L N V Waterschappen
F6	Periodiek moet onderzoek worden verricht naar mogelijke verstoring van de vrijliggende platen, in verband met de mogelijke instelling van een integrale betredingsregeling	Min. L N V Min. V & W Prov. Zeeland
G.	Acties met betrekking tot de visserij:	
G1	Voor het Hooge Platen-complex moet ten aanzien van de kokkelvisserij en de visserij op harders een terughoudend beleid worden doorgevoerd.	Min. L N V
H.	Acties met betrekking tot de waterkeringen:	
H1	In verband met de gezamenlijke belangen van waterkering, recreatie en natuur, moeten de eroderende zandige kusten in het mondingsgebied zoveel mogelijk hersteld worden door middel van zandsuppleties.	Min. V & W Min. L N V Prov. Zeeland Waterschappen
H2	De ten gevolge van verdieping optredende erosie langs schorren moet mede uit waterkeringsbelang door de aanleg van (voor-) oeververdedigingen en bestortingen worden voorkomen (zie ook actiepunt E2).	Min. V & W Prov. Zeeland Waterschappen
H3	Voor zover het waterkeringsbelang niet wordt geschaad moet de keuze van toe te passen oeververdedigingsmaterialen bij reconstructies en nieuwbouw mede afgestemd worden op het instandhouden van flora en fauna in de intergetijdenzones.	Min. V & W Waterschappen
H4	In verband met zeespiegelstijging en bodemdaling moet rekening worden gehouden met een land- en zeewaartse ruimtereservering ten behoeve van toekomstige dijkverhogingen.	Prov. Zeeland Gemeenten Waterschappen Min. V & W

I.	Acties met betrekking tot de overige functies:	Verantwoordelijke instanties:
I1	De jacht in het Westerschelde-bekken moet beperkt blijven tot beheerjacht ter realisering van de natuurdoelstellingen, alsmede ter voorkoming van wildschade aan de landbouw en de waterkeringen; na afloop van de bestaande jachthuurovereenkomsten moet hiermee bij eventuele verlenging rekening worden gehouden.	Min. L N V Min. V & W Waterschappen Domeinen
I2	Bij de situering van windmolens in de omgeving van de Westerschelde moet erop worden toegezien dat daarbij rekening wordt gehouden met de belangrijke vogelfuncties van het estuarium, met het belang van de waterkeringen en met mogelijke hinder voor de scheepvaart en voor radar- en andere plaatsbepalingsinstallaties.	Min. V & W Prov. Zeeland Waterschappen
I3	In de vergunningen voor het winnen van schelpen moet bij de aan te wijzen wingebieden rekening worden gehouden met verstoringsvrije zones zoals bij vogelbroedkolonies en rustplaatsen voor zeehonden.	Min. V & W Domeinen
I4	Bij de advisering aan de Minister van EZ inzake de procedures voor verlening van boorvergunningen en concessies verrichten de ministeries van V & W, VROM, LNV en de provincie een analyse naar de mogelijke effecten van activiteiten met betrekking tot opsporing en winning van olie/gas op de Westerschelde, rekening houdend met doelen en uitgangspunten van dit beleidsplan.	Min. EZ Min. V & W Min. VROM Min. L N V Prov. Zeeland
I5	In verband met de nationale en internationale betekenis van het estuarium voor de natuur zal het beleidsplan nader worden uitgewerkt met betrekking tot de inzet van het instrumentarium van de NB-wet voor (delen van) de Westerschelde.	Min. L N V Min. V & W

6.3 Acties voor de middellange termijn (tot 2001)

J.	Acties met betrekking tot zuurstof- en nutriëntenhuishouding:	
J1	Opstellen van een actieprogramma waarin maatregelen voor de middellange termijn worden opgenomen die gericht zijn op het bereiken van de gestelde doelen, zoals: – verdere reductie in de gehalten van fosfaat- en stikstofverbindingen (75% respectievelijk 70%), zwevend stof en zuurstofbindende stoffen; – verhoging van het zuurstofgehalte tot de natuurlijke referentiewaarden; – terugkeer van zoutwater vissoorten waarvan de paaigebieden in zoet water zijn gelegen.	Min. V & W Waterschappen
K.	Acties met betrekking tot microverontreinigingen:	
K1	Opstellen, bij voorkeur in samenwerking met België en het bedrijfsleven, van een actieprogramma dat gericht is op het op de middellange termijn verder terugdringen van lozingen van (an)organische microverontreinigingen.	Min. V & W

L.	Acties met betrekking tot de waterbodem:	Verantwoordelijke instanties:
L1	Aanscherpen van de toetsingswaarden om de doelstellingen voor het watersysteem te realiseren, zoals: – het bereiken van een natuurlijk niveau van de bodemkwaliteit in het estuarium; – het bereiken van de algemene milieukwaliteit van de bodem op locaties waar directe lozingen plaatsvinden.	Min. V & W
L2	<i>Bij verbetering van de waterkwaliteit overgaan tot sanering van de waterbodems conform het Saneringsprogramma waterbodem rijkswateren.</i>	Min. V & W
M.	Acties met betrekking tot de morfologische structuur en dynamiek:	
M1	Door baggerspeciebergings tussen Hansweert en Bath wordt dit gebied zodanig ingericht dat een optimum ontstaat tussen minimaal baggerwerk, maximale ecologische waarde van het gebied en maximale ontlasting van het Land van Saeftinge als sedimentatiegebied.	Min. V & W
M2	Na nader onderzoek naar effectiviteit, locatie en vormgeving (zie ook actiepunt N7) kan ingeval van een positieve beoordeling als stroomgeleiding en erosierem voor het Valkenissegebied een leidam worden aangelegd.	Min. V & W
M3	Afgezien van geïsoleerde berging wordt er geen vervulde baggerspecie meer verplaatst naar stortlocaties in het westelijk deel van de Westerschelde.	Min. V & W
M4	De te onttrekken hoeveelheden voor de zandwinning worden afgestemd op de hoeveelheden overtollige specie tijdens en na opvulling van de nevengeulen, rekening houdend met de zandbalansen van de deelgebieden en het gehele systeem.	Min. V & W

6.4 Onderzoeksactiviteiten

N.	Acties met betrekking tot uit te voeren onderzoek:	
	Onderstaand zijn enkele samenhangende onderzoeksvoorstellen geformuleerd met betrekking tot zuurstof- en nutriëntenhuishouding, microverontreinigingen, bodemkwaliteit en slibhuishouding.	
N1	Acties ten aanzien van <i>bronnen</i> van verontreinigingen: - bronnen van organische microverontreinigingen in het afwateringsgebied van de Westerschelde moeten worden opgespoord; hierbij moet prioriteit worden gegeven aan de (diffuse) bronnen van PCB-lozingen; - ten aanzien van de verontreiniging van het mondingsgebied moet aan de grens de bijdrage onderzocht worden van de speciéstortingen en lozingen in het Belgische kustgebied; - er moet een nader onderzoek, eventueel gevolgd door een saneringsonderzoek, plaatsvinden op locaties waar de kwaliteit van de specie niet voldoet aan de signaleringswaarde.	Min. V & W
N2	Acties ten aanzien van <i>verspreiding</i> van verontreinigingen: - de verspreidingsprocessen van verontreinigingen en nutriënten in water, bodem en organismen dienen te worden vastgelegd; - er dient een onderzoek te worden uitgevoerd naar de bio-accumulatie van verontreinigingen in organismen; - het gehalte aan verontreinigingen in organismen dient periodiek te worden bepaald.	Min. V & W

N3	Acties ten aanzien van <i>effecten</i> van verontreinigingen a. er dient een risicoschatting te worden opgesteld van schadelijke effecten bij vissen, vogels en bodemdieren; b. er dient een (bio-assay) methode te worden ontwikkeld voor de beoordeling van de kwaliteit van baggerspecie; c. uitvoeren van onderzoek naar de relatie tussen het vóórkomen van visziekten en de aanwezigheid van organische microverontreinigingen (m.n. PAK's) en eutrofiring; d. uitwerken van een normensysteem voor estuaria ten behoeve van het opstellen en het toetsen van waterkwaliteitsdoelstellingen, e. de referentiesituatie van het Westerschelde-estuarium moet worden beschreven wat betreft de natuurlijke gehalten c.q. vrachten en de potentiële samenstelling van de levensgemeenschappen.	Verantwoordelijke instanties Min. V & W
N4	Acties ten aanzien van <i>technische aspecten</i>: a. stimulering van technologisch onderzoek ter vermindering van de afvalstromen; b. ontwikkelen van reinigingstechnieken voor verontreinigd sediment en opstellen van voorwaarden die aan scheidings- en reinigingstechnieken moeten worden gesteld; c. kwantificering van de hoeveelheid verontreinigde specie in de Westerschelde en de beschikbare depotruimte	Min. V & W Min. VROM
Onderzoeksvoorstellen ten aanzien van de <i>morfologische structuur en dynamiek</i>:		
N5	Bepaling van de totale zandbalans van het Westerscheldesysteem en de zanduitwisseling tussen de delen van het systeem	Min. V & W
N6	Onderzoek naar de verlanding van het Land van Saeftinge en de gevolgen daarvan voor de aanwezige natuurfuncties en naar de mogelijkheden om beheermaatregelen te treffen	Min. V & W
N7	Onderzoek naar de inrichting van het Valkenissegebied, als optimum tussen minimale baggerintensiteit, maximale ecologische waarde van het gebied en ontlasting sedimentatie in het Land van Saeftinge.	Min. V & W
N8	Onderzoek naar de noodzakelijke fasering en onderlinge afstemming van onder meer de uitvoering van de verdieping 48-43 voet, de inrichting van het Valkenissegebied en het aanbrengen van voorzieningen tegen erosie en kortsluitgeulen.	Min. V & W Prov. Zeeland Min. L N V
N9	Onderzoek naar de meest optimale methoden en constructies ter voorkoming van het ontstaan van kortsluitgeulen en van buitenbochtersie	Min. V & W
Onderzoek ten aanzien van het <i>recreatieve gebruik</i>:		
N10	Vastleggen van de basissituatie van het huidige recreatieve medegebruik van oevergebieden en platen in de Westerschelde door middel van o.a. tellingen.	Prov. Zeeland Min. L N V Min. V & W

Bijlage 1

Overzicht overleg- en werkkaders beleidsplan Westerschelde

(per 1 maart 1991)

Kerngroep Westerschelde

- Drs. C.J. Colijn, (voorzitter)
Rijkswaterstaat, directie Zeeland
- Mevr. L.W. Manni-de Bruijne
(secretaris)
Rijkswaterstaat, directie Zeeland
- Ir. F.L.G. de Bruijkere
Rijkswaterstaat, directie Zeeland
- Ir. J. Claessen (waarnemer)
Antwerpse Zeediensten
- Drs. A. Drijgers
*Provinciale Planologische Dienst
voor Zeeland*
- Ir. B. de Hoop
Rijkswaterstaat, directie Zeeland
- Dr. ir. G.E. Kamerling
(vervanger: ing. J.W. van Wallenburg)
*Inspectie voor de Volksgezondheid
in Zeeland*
- R.J. den Os
*Directoraat-Generaal Scheepvaart
en Maritieme Zaken*
- Ir. N. Oskam/Drs. J. Beijersbergen
Provinciale Waterstaat Zeeland
- Ir. J. Sanders
*Provinciale Planologische Dienst
voor Zeeland*
- Ir. Th. A.J. Vette
*Directie Landbouw, Natuur en Open-
luchtrecreatie in Zeeland*
- Ir. C. Visser (vervanger: A. Abrahamse)
Provinciale Waterstaat Zeeland
- Ing. C.A. Visser
Rijkswaterstaat, directie Zeeland
- Ir. C.J. van Westen
Rijkswaterstaat, Dienst Getijdewateren

Agendacommissie Westerschelde

- Mevr. G. de Vries-Hommes (voorzitter)
Lid Gedeputeerde Staten van Zeeland
- Drs. F.J. Burger (secretaris)
Provinciale Griffie van Zeeland
- Mevr. H.M. Kluinhaar (notuliste)
Provinciale Griffie van Zeeland
- Drs. R.C.E. Barbé
(vertegenwoordiger gemeenten
zuidelijk Westerschelde)
(vervanger: J. Kruize)
Burgemeester gemeente Terneuzen
- Ir. H. Belmans (waarnemer)
Antwerpse Zeediensten
- Drs. C.J. Colijn
(voorzitter Kerngroep Westerschelde)
Rijkswaterstaat, directie Zeeland
- Drs. J.F. Godthelp
*Provinciale Planologische Dienst
voor Zeeland*
- Ir. T.G. van der Meer
Provinciale Waterstaat Zeeland
- M. van Overloop
(vertegenwoordiger gemeenten
noordelijk Westerschelde)
Wethouder gemeente Reimerswaal
- Drs. C.M. de Reu
Rijkswaterstaat, directie Zeeland
- Ir. A.W.H. van Weelderen
*Directie Landbouw, Natuur en Open-
luchtrecreatie in Zeeland*
- Vacature
(vertegenwoordiger Waterschappen)
Zeeuwse Waterschapsbond

Klankbordforum Westerschelde

- Mevr. G. de Vries-Hommes (voorzitter)
Lid Gedeputeerde Staten van Zeeland
- Drs. F.J. Burger (secretaris)
Provinciale Griffie van Zeeland
- Mevr. H.M. Kluinhaar (notuliste)
Provinciale Griffie van Zeeland
- Ir. R.M.Th. Adriaansens
Provinciale Planologische Dienst voor Zeeland
- J.P. Baljeu
Provinciale Griffie van Zeeland
- Drs. R.C.E. Barbé
Burgemeester gemeente Terneuzen
- Ir. H. Belmans (waarnemer)
Antwerpse Zeediensten
- Ir. W.J.H. de Boer
Inspectie Goes van de Dienst der Domeinen
- M.L. Everaers
Burgemeester gemeente Sluis
- J.E.M. Joossen
Lid Dagelijks Bestuur Waterschap Hulster Ambacht
- Mr. G.B.F. Jurg
Ministerie van Economische Zaken
- Mevr. C.L. Kloet-Eversdijk
Lid Dagelijks Bestuur Waterschap Walcheren
- J. Kruise
Burgemeester gemeente Oostburg
- G.E.M.M. de Maat
Wethouder gemeente Kapelle
- Ing. H.A. van Maldegem
Burgemeester gemeente Westkapelle
- Ir. J.L.M. Mandos
Burgemeester gemeente Borsele
- Ir. T.G. van der Meer
Provinciale Waterstaat Zeeland
- M. van Overloop
Wethouder gemeente Reimerswaal
- W.J. Plomp
Burgemeester gemeente Valkenisse
- Drs. C.M. de Reu
Ministerie van Verkeer en Waterstaat
- Dr. H.L.F. Saeijs
Ministerie van Verkeer en Waterstaat
- Ir. A. Tol
Inspectie Zuid van de Rijks Planologische Dienst
- G.A. van de Voorde
Wethouder gemeente Hulst
- Ir. A.W.H. van Weelden
Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij
- Mr. J.F. Wijsma
Ministerie van Economische Zaken
- W. Wisse
Wethouder gemeente Vlissingen
- Vacature-
(Regionale inspectie van de Volksgezondheid voor de Milieuhygiëne)
Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer
- Vacature
Gemeente Hontenisse
- Vacature
Zeeuwse Waterschapsbond

Bijlage 2

Adviezen Raad van de Waterstaat uit het rapport: "Advies Verdieping Westerschelde Programma 48-43 voet", dd. 30 oktober 1985

Resumerend brengt de *Commissie voor de Waterhuishouding* het volgende onder de aandacht:

- De Commissie gaat er zonder meer van uit, dat de kosten die moeten worden gemaakt voor de aanleg van (extra) oeverbeschermingswerken dan wel het treffen van andere voorzieningen op dit terrein, die verband houden met de uitdieping van de Westerschelde, in geen dele voor rekening komen van de provincie Zeeland en de betrokken gemeenten en waterschappen.
- De Commissie meent, dat alvorens de verdieping wordt uitgevoerd de schorren intergetijdengebieden afdoende dienen te worden beschermd tegen de gevolgen van de verdieping, zodat het verlies aan oppervlakte van deze in Nederland toch al steeds schaarser geworden gebieden tot het uiterste beperkt blijft.
- De Commissie is van oordeel, dat voor de oplossing van de bij verdieping van de Westerschelde spelende baggerspecieproblematiek, uitgangspunt moet zijn, dat deze in overeenstemming zal moeten zijn met het beleid, dat elders in Nederland wordt gevoerd met betrekking tot de berging van verontreinigde baggerspecie.
- In overeenstemming met dit beleid acht de Commissie de storf van specie anders dan klasse I ¹⁾ in de Westerschelde en de daarmee gepaard gaande verschuiving, o.q. uitbreiding van de verontreiniging naar westelijker delen van de Westerschelde onaanvaardbaar. Deze specie dient naar haar oordeel gecontroleerd te worden geborgen. Dit geldt eveneens voor de thans al jaarlijks ca. 1 miljoen m³ op de oostelijke stortplaatsen geborgen klasse II-specie. De Commissie dringt er dan ook met klem op aan om in overleg met België op zo kort mogelijke termijn zodanige voorzieningen te treffen, dat gecontroleerde berging van deze verontreinigde specie kan plaatsvinden.
- De Commissie is van mening, dat de enig afdoende oplossing op lange termijn voor de vervuilingproblematiek van de Westerschelde sanering aan de bron is. Sanering aan de bron is een voorwaarde om op langere termijn de gehalten aan schadelijke stoffen in het

sediment van de meest oostelijk gelegen drempels tot een aanvaardbaar niveau terug te brengen. De Commissie acht het dan ook noodzakelijk, dat in het met België af te sluiten verdrag ter zake van de verdieping van de Westerschelde strikte normen worden vastgelegd, waaraan de kwaliteit van het Scheldewater binnen bepaalde termijnen en uiteindelijk dient te voldoen. Deze normen zullen ertoe moeten leiden, dat alvorens de verdieping wordt uitgevoerd er zicht op bestaat dat op redelijke termijn enkel nog gezuiverd water met een aanvaardbare kwaliteit vanuit België via de Westerschelde Nederland instroomt.

- Gelet op de betekenis van de Maas voor de watervoorziening van grote delen van Nederland acht de Commissie een spoedige totstandkoming van een bevredigende regeling met België voor de verdeling en de kwaliteit van het Maaswater van groot belang. Zij kan dan ook volledig instemmen met het streven van de Minister van Verkeer en Waterstaat, dat de in het kader van de met België af te sluiten overeenkomst over de verdieping van de Westerschelde is gericht op het tot stand brengen van zo'n regeling.

De *Commissie voor Scheepvaartwegen en Havens* merkt het volgende op:

De Commissie onderkent dat het maken van een belangenafweging met betrekking tot de voorgenomen verdieping van de Westerschelde niet goed mogelijk is. Zij heeft kennis genomen van het standpunt van de Minister dat Nederland uit hoofde van goed nabuurschap onder voorwaarden aan een verdieping van de Westerschelde zal meewerken.

In verband hiermede heeft de Commissie stilgestaan bij een aantal aspecten, die op haar terrein liggen. Zij is van oordeel dat:

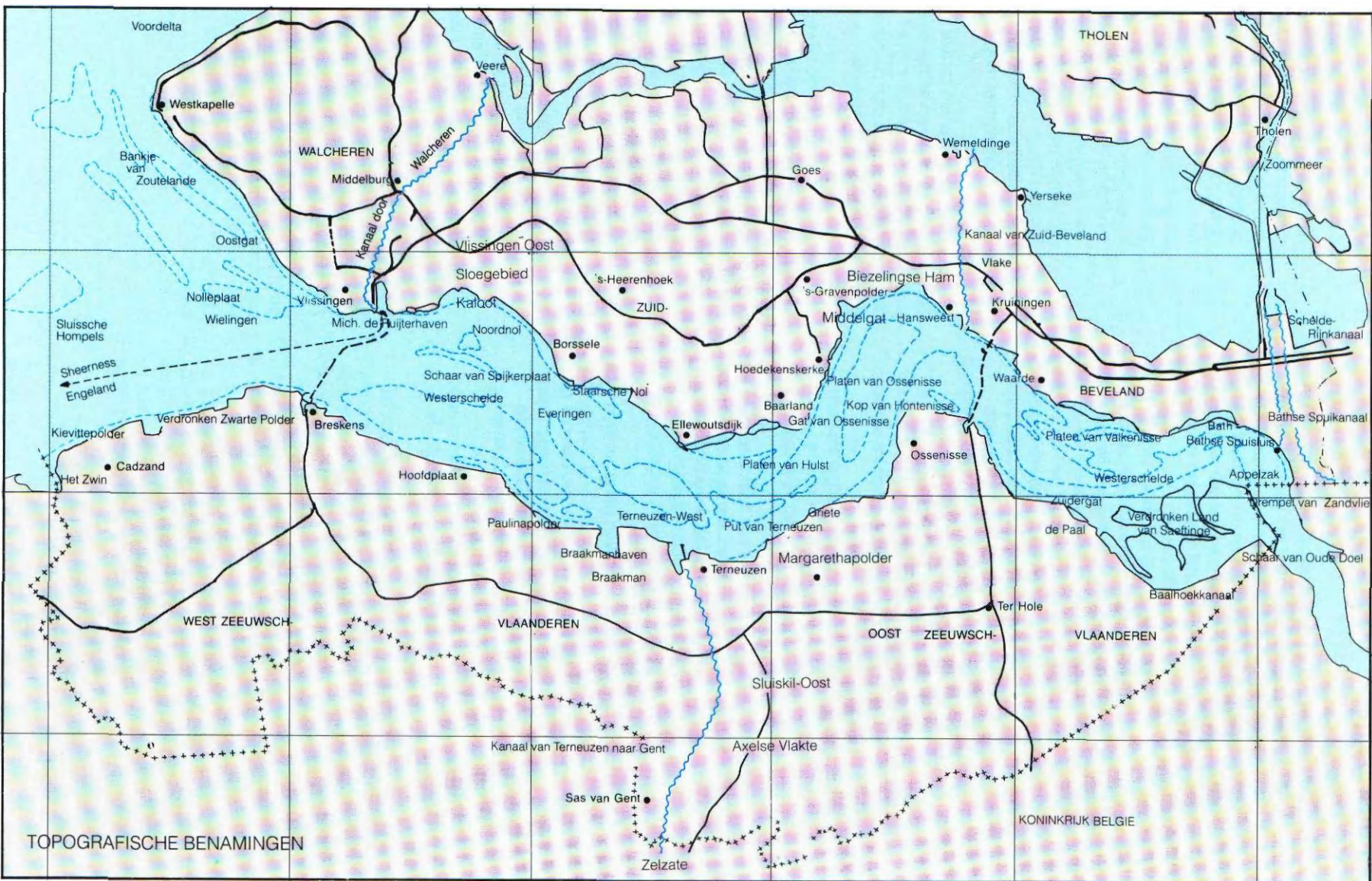
- de nadelige effecten van de voorgenomen verdieping op de Nederlandse havens een belangrijk element moet zijn bij de onderhandelingen met België;
- het ontoelaatbaar is indien de veiligheid van de scheepvaart op de Westerschelde ten gevolge van de verdieping wordt aangetast. In verband hiermede acht de Commissie uitvoering van het project slechts toelaatbaar

¹⁾ volgens de in 1985 nog gehanteerde BER/WL normering

indien de in de Nota genoemde maatregelen ten behoeve van de veiligheid van het scheepvaartverkeer voor of gelijktijdig met de verdieping worden genomen. Zij oordeelt dit tevens van belang voor de door haar onderschreven conclusie dat de verdieping geen aantoonbaar effect zal hebben op de risico's voor bevolking en milieu;

- na uitvoering van de verdieping van de Westerschelde moet worden bezien of ten gevolge van het passeren van grotere schepen dan thans, schade aan de haven van Walsoorden wordt toegebracht. Indien dit het geval is dient deze voor rekening van België te komen;
- het toenemen van de reistijden voor kleine schepen op de Westerschelde bij de onderhandelingen met België betrokken moet worden.

Bijlage 3

Bijlage 4

Streekplanuitwerking

Als hoofdelement van de streekplan-uitwerking kan het beleid ten aanzien van de zonering van de Westerschelde zoals neergelegd in paragraaf 5.3 en op de daarbij behorende zoneringkaart worden aangemerkt. Nadere invulling van het streekplan vindt hierin plaats op de volgende punten:

- de reservering van delen van het Mid-delgat voor een eventuele eenmalige baggerspeciestorting ten behoeve van het verdiepingsprogramma 48-43 voet;
- de reservering van het gebied tussen Hansweert en Bath (Valkenissegebied) als nader te onderzoeken alternatief voor de berging van onderhouds-baggerspecie na eventuele verdieping;
- de aanduiding van huidige stort-locaties voor baggerspecie;
- de ruimtereservering ten behoeve van de vaste oeververbinding Westerschelde (WOV);
- de aanduiding van baggerplaatsen in de verdieping en verbreding van de vaargeul volgens het verdiepings-programma;
- de configuratie van hoofdvaarroute en nevenvaarroutes, alsmede de ruimtelijke aanduiding van ankerplaatsen (inclusief die voor schepen met gevaarlijke lading) en locaties voor overslag op stroom;
- de aanduiding van oevergebieden die in beginsel in aanmerking komen voor uitbreiding van oeverrecreatie en de aanduiding van oevergebieden waar op grond van hun kwetsbaarheid gestreefd zal worden naar sanering van recreatief medegebruik;
- de functietoekenning oeverrecreatie + waterstaatsdoeleinden aan de stranden;
- de toekenning van de hoofdfunctie natuurbehoud aan het gehele Hooge Platen-complex en het geformuleerde specifieke beleid voor dit gebied waar- onder het beleid ten aanzien van de randen, de ruimtelijke scheiding met recreatie en de visserij op kokers en harders;
- de toekenning van de hoofdfunctie natuurbehoud aan het gehele gebied van de Verdrongen Zwarte Polder (met een nadere ruimtelijke regulatie van het recreatief medegebruik op het huidige niveau);
- de uitgangspunten ten aanzien van mogelijke locaties voor de winning van zee-aas;
- detaillering ten opzichte van het streek-

plan van de begrenzing van de gebie- den voortvloeiend uit de Uniforme Planologische Regeling buitendijkse gebieden in de Westerschelde (boven GHW, tussen NAP -5 m en GHW, beneden NAP -5 m);

- de geformuleerde uitgangspunten ten aanzien van een eventuele specie- bergingslocatie in of nabij de Wester- schelde in het kader van het provin- ciaal baggerspecieplan;
- de aanduiding dat op platen met de functie natuurbehoud + waterstaats- doeleinden recreatief medegebruik onder voorwaarden mogelijk is.

Voor zover hiervan sprake is behoort uiteraard de beschrijving van het beleid ten aanzien van vorengenoemde punten wanneer dit plaatsvindt in andere dan de zonerings- paragraaf, ook tot de uitwerking.

Voorts behoren tot de uitwerking de ruimtelijk relevante elementen van het beleids- plan die niet expliciet in de zoneringsparagraaf of op de zoneringkaart tot uitdrukking komen. Het betreft de volgende punten:

- de nadere invulling van het beleid ten aanzien van het aantal recreatieve lig- plaatsen in jachthavens;
- de ruimtereservering ten behoeve van toekomstige dijkverhogingen in ver- band met de zeespiegelstijging en bodemdaling;
- het geformuleerde beleid ten aanzien van de plaatsing van windturbines;
- het ruimtelijk beleid ten aanzien van schelpenwingegebieden, zandwinning en de opsporing en winning van fossiele brandstoffen.

Het beleidsplan houdt voortsnog geen rekening met een mogelijke toekomstige zeehavenontwikkeling ten westen van Terneu- zen. Hoewel hiermee een andere lijn is gekozen dan in het streekplan, is er op dit punt, mede gelet op de ruime formulering, geen sprake van een materiële afwijking van het streekplan. Gelet hierop kan de formulering in het streekplan als uitgangspunt van het provinciaal beleid blijven dienen.

Bijlage 5

Uniforme planologische regeling buitendijkse gebieden in de Westerschelde

I “Natuurgebied”

- a. De in de zin van de Natuurbeschermingswet als *Beschermde- of Staatsnatuurmonument* aangewezen gebieden.
- b. De bij gemiddeld hoogwater droogblijvende platen en schorren, niet deel uitmakende van een waterkering.

II “Waterstaatsdoeleinden”

- a. Het gebied tussen gemiddeld hoogwater en NAP -5 meter dat op de kaarten genoemd onder III niet als dubbelbestemming is aangegeven.
- b. De vaar- en stroomgeulen, de aangewezen ankergebieden en het overige water, dieper dan NAP -5 meter.

III “Gebied met waterstaatkundige functie en natuurwetenschappelijke betekenis”

Het gebied tussen gemiddeld hoogwater en NAP -5 meter op de bij de regeling behorende kaarten aangeduid als gebied met waterstaatkundige functie en natuurwetenschappelijke betekenis. Het is in dit gebied verboden, zonder of in afwijking van een aanlegvergunning van burgemeester en wethouders, de volgende werken of werkzaamheden uit te voeren o.q. te verrichten:

- het storten en lozen van specie;
- het zuigen en baggeren van specie en schelpen;
- het vernietigen van de aanwezige bodemvegetatie en -fauna,
- het aanleggen en verleggen van kabels en leidingen;
- de kokkelvisserij;
- het op mechanische wijze spitten van pieren.

Een aanlegvergunning mag slechts worden verleend, indien geen blijvende onevenredige schade wordt toegebracht aan de natuurwetenschappelijke waarde van het gebied en na vooraf verkregen verklaring van geen bezwaar van Gedeputeerde Staten. Geen aanlegvergunning is vereist voor normale onderhouds- en beheerswerkzaamheden ter instandhouding van de Westerschelde als waterstaatswerk.

Op de gronden met de bestemming “gebied met waterstaatkundige functie en natuurwetenschappelijke betekenis” mogen uitsluitend worden gebouwd andere bouwwerken ten dienste van de bestemming.

Wijzigingsbevoegdheid van burgemeester en wethouders

Burgemeester en wethouders zijn bevoegd met inachtneming van de bepalingen vervat in artikel 11 van de Wet op de Ruimtelijke Ordening het bestemmingsplan te wijzigen ten behoeve van het aanpassen van de grenzen tussen de verschillende bestemmingen van de buitendijkse gebieden in de Westerschelde aan de zich wijzigende diepten.

Toelichting

Onder het buitendijks gebied van de Westerschelde wordt het gebied verstaan dat zee- of rivierwaarts van de buitenteen van de eerste waterkering of van een havenkoppellen is gelegen. Aan de hand van reeds opgestelde bestemmingsplannen zijn de buitendijkse gebieden met een bepaalde natuurwetenschappelijke betekenis geïnventariseerd en volgens de in de “uniforme regeling” aangegeven bestemmingsaanduidingen in kaart gebracht. Deze kaarten vormen onderdeel van de “uniforme regeling”. Als begrenzing van de verschillende bestemmingen worden bij de “uniforme regeling” bepaalde dieptelijnen gehanteerd. Gelet op het dynamische karakter van de Westerschelde dient een gemeente bij het opstellen of wijzigen van een bestemmingsplan waarbij een buitendijks gebied is betrokken bij de Rijkswaterstaat te informeren of het voor de “uniforme regeling” relevante dieptelijnen-patroon is gewijzigd. Zonodig worden de bij de “uniforme regeling” behorende kaarten door de Rijkswaterstaat aangepast en aan de betrokken gemeenten verstrekt. In de bestemmingsplanvoorschriften dient een wijzigingsbevoegdheid van burgemeester en wethouders krachtens artikel 11 WRO te worden opgenomen die het mogelijk maakt de verschillende bestemmingsgrenzen op soepele wijze aan te passen aan de zich wijzigende diepten.

De in de zin van de Natuurbeschermingswet als *Beschermde- of Staatsnatuurmonument* aangewezen gebieden, alsmede de bij gemiddeld hoogwater droogblijvende platen en schorren, niet deel uitmakende van een waterkering, verkrijgen vanwege hun natuurwetenschappelijke betekenis de bestemming “natuurgebied”. In verband met de hoge ligging wordt het niet waarschijnlijk geacht dat binnen

de begrenzing van deze gebieden normale beheers- en onderhoudswerken en/of werkzaamheden ter instandhouding van de Westerschelde als waterstaatswerk moeten worden uitgevoerd. Voor het lager gelegen gedeelte van de onder de Natuurbeschermingswet vallende natuurgebieden (tussen GHW en GLW) gelden dezelfde bepalingen voor het zonder aanlegvergunning uitvoeren van normale onderhouds- en beheerswerkzaamheden als hierna genoemd onder gebieden met een dubbelbestemming. Dit is nodig, omdat in alle gevallen beheersplannen krachtens artikel 14 van de Natuurbeschermingswet ontbreken. Het overige buitendijkse gebied van de Westerschelde dat niet is aangewezen als natuurgebied of als gebied met een dubbelbestemming verkrijgt de bestemming "waterstaatsdoeleinden" (of een daarmee overeenkomende bestemmingsaanduiding zoals "water", "vaar- en/of waterwegen").

Het gebied tussen de gemiddeld hoogwaterlijn en de lijn van NAP -5 meter krijgt in beginsel de (dubbel-)bestemming "gebied met waterstaatkundige functie en natuurwetenschappelijke betekenis".

Enkele gebieden hiervan hebben echter (zie kaarten) om doelmatigheidsredenen de bestemming "waterstaatsdoeleinden" gekregen. Het argument om als grenslijn de NAP -5 meterlijn te hanteren is omdat de laaglaagwaterspring -3 meterlijn of de ongeveer daarmee overeenkomende en praktischere maat van NAP -5 meter de grens vormt, waarbij contact van het bovenwaterleven met het onderwaterleven (voedselzoekende duikeenden) nog duidelijk aanwezig is en vanwege het feit dat deze lijn globaal de grens vormt van het bij laaglaagwaterspring nog bevaarbaar gebied.

Ter bescherming van de natuurwetenschappelijke waarden in het gebied met deze dubbelbestemming wordt voor bepaalde activiteiten die deze waarden kunnen aantasten een aanlegvergunning verplicht gesteld.

Niet gebonden aan een aanlegvergunning zijn de werken en/of werkzaamheden in het kader van normaal beheer en onderhoud van de Westerschelde als waterstaatswerk, zoals: wrakberging, opruimen van verontreinigingen, speciéstortingen in verband met ongewenste ontwikkelingen, onderhoudsbaggerwerken ter instandhouding van vaar- en stroomgeulen en haventoegangen, onderhoudswerken aan waterkeringen, kribben, hoofden en havendammen, aanbrengen en onderhouden van meetpalen, peilschalen, bakens, lichtenlijnen en lichtopstanden, afstorten van kabels en leidingen.

Deze opsomming is niet limitatief, doch geeft aan de aard van de werkzaamheden waaraan voor de vrijstelling van aanlegvergunning wordt gedacht.

De "uniforme regeling" geldt voor zover de "gronden" niet reeds een andere bestemming

hebben of daarvoor gereserveerd moeten worden (bijvoorbeeld Westerschelde-oeververbinding).

Grootschalige waterstaatswerken, welke niet tot normaal beheer en onderhoud gerekend kunnen worden, zoals bochtafsnijdingen, dienen via een bestemmingsplanwijziging planologisch geregeld te worden.

Bijlage 6

Veiligheidsbeleid scheepvaart Westerschelde

Taken en verantwoordelijkheden op het gebied van veiligheid van en voor de scheepvaart zijn in hoofdlijnen als volgt verdeeld (geen limitatieve opsomming):

- DGSM:**

 - Vlotte en veilige vaart (preventie ongevallen).
- Permanente Commissie:**

 - Het verbeteren van de vaarweg door middel van betonning en bebakening is reeds sinds 1839 de taak van een daartoe bij verdrag ingestelde Belgisch-Nederlandse commissie: de Permanente Commissie.
- RWS:**

 - Instandhouden vaargeul (bijvoorbeeld toepassen toezicht Wrakkenwet bij calamiteiten in de vaargeul).
 - Waterkwaliteit (o.a. opruimen verontreiniging in het water)
- Gemeenten:**

 - Openbare orde (Rijkspolitie te Water).
 - Brandbestrijding (regionale brandweer).
 - Rampenbestrijding (regionale brandweer).
 - Milieuverontreiniging (schoonmaken oevers).
- Waterschappen:**

 - Instandhouden waterkeringen.
- Wet- en regelgeving:**

 - Andere regels zoals vastgelegd in het Scheepvaartreglement Westerschelde, de Scheepvaartverkeerswet, de Wet vervoer gevaarlijke stoffen en het Reglement vervoer gevaarlijke stoffen met zeeschepen, de Loodsenwet en het Loodsplichtbesluit, Havenreglementen enz. worden gehandhaafd door bijzondere opsporingsambtenaren (DGSM riviermeesters, scheepvaartinspectie, DGV Korps Controleurs Gevaarlijke Stoffen) en door de Rijkspolitie te Water.

Bijlage 7.

Procedure verlenging boorvergunningen/concessies

Vergunningen voor het door middel van boringen opsporen van diep in de ondergrond gelegen olie of gas (zgn. boorvergunningen) worden verleend op grond van de Wet opsporing delfstoffen (Stb 1967, 258).

Concessies voor de winning van onder andere olie en gas worden verleend op basis van de Mijnwet 1810 (Bulletin des Lois nr. 285) en de Mijnwet 1903 (Stb 1904, 73).

Voorafgaand aan iedere beslissing op een aanvraag om een boorvergunning of concessie wint de Minister van Economische Zaken advies in van de "Commissie van advies inzake van boorwerken te vrijwaren kwetsbare gebieden". Deze Commissie adviseert welke gebieden, gelet op de natuurwetenschappelijke en landenschappelijke waarden daarvan, voor vrijwaring van opsporing of winning in aanmerking komen dan wel speciale aandacht behoeven. Bij de oordeelsvorming in de Commissie speelt de verwachting ten aanzien van mogelijke milieu-effecten van de betreffende activiteiten een belangrijke rol.

De Commissie bestaat uit vertegenwoordigers van de departementen van Economische Zaken, Defensie, Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer en Verkeer en Waterstaat. Zij wordt voorgezeten door een niet ambtelijke voorzitter. Bij de afweging door de Commissie wordt/worden steeds het advies/de adviezen van de provincie(s) waarbinnen het in vergunning of concessie aangevraagde gebied is gelegen, nadrukkelijk betrokken.

Afhankelijk van de specifieke kenmerken van het betreffende gebied wordt in boorvergunning en concessie onderscheid gemaakt tussen van boringen of winning gevrijwaard gebied, aandachtsgedebied en overig gebied.

Met betrekking tot boringen of winning in zogenaamde aandachtsgedebieden wordt in de vergunnings- of concessievoorwaarden altijd overleg in de Planologische Werk Commissie (PWC) voorgeschreven. In dat PWC-overleg is wederom een adviserende rol van de provincie voorzien.

In dit PWC-overleg kunnen naast de gebruikelijke strikte voorschriften welke aan de boorvergunning of concessie worden verbonden, nog andere specifiek op de plaatselijke omstandigheden toegesneden voorwaarden worden voorgeschreven.

Gelet op het bovenstaande besluitvormingskader en op het feit dat van olie- en gasmijnbouw bij normaal bedrijf geen belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu te verwachten zijn, is in het Besluit milieu-effect-rapportage van 20 mei 1987 (Stb 278) er van

afgezien aan de verlening van boorvergunningen of concessies de plicht tot het maken van een milieu-effectrapport te verbinden

Colofon

Foto verantwoording

foto 1, 2, 3, 5, 6, 17, 31, 39, 40	Aero View, Dick Sellenraad
foto 4	Rien Lous, Pitman
foto 7, 8, 9, 10, 12, 23, 24, 26, 27, 28, 33, 36, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 56, 57, 61	Wim Riemens
foto 11, 22, 34, 37, 49, 59, 65	Harry van Reeken, Rijkswaterstaat, dienst Getijdewateren
foto 14, 21, 38, 52, 53, 54, 55, 58	Jan van den Broeke, Rijkswaterstaat, dienst Getijdewateren
foto 13, 30, 51, 60, 62, 63, 64	Grafische Technieken MD Rijkswaterstaat
foto 15, 16, 18, 19, 20, 25, 29, 32, 35, 41, 50	Jaap Wolterbeek
omslagfoto	Jan van de Kam

Grafische verzorging en drukwerk

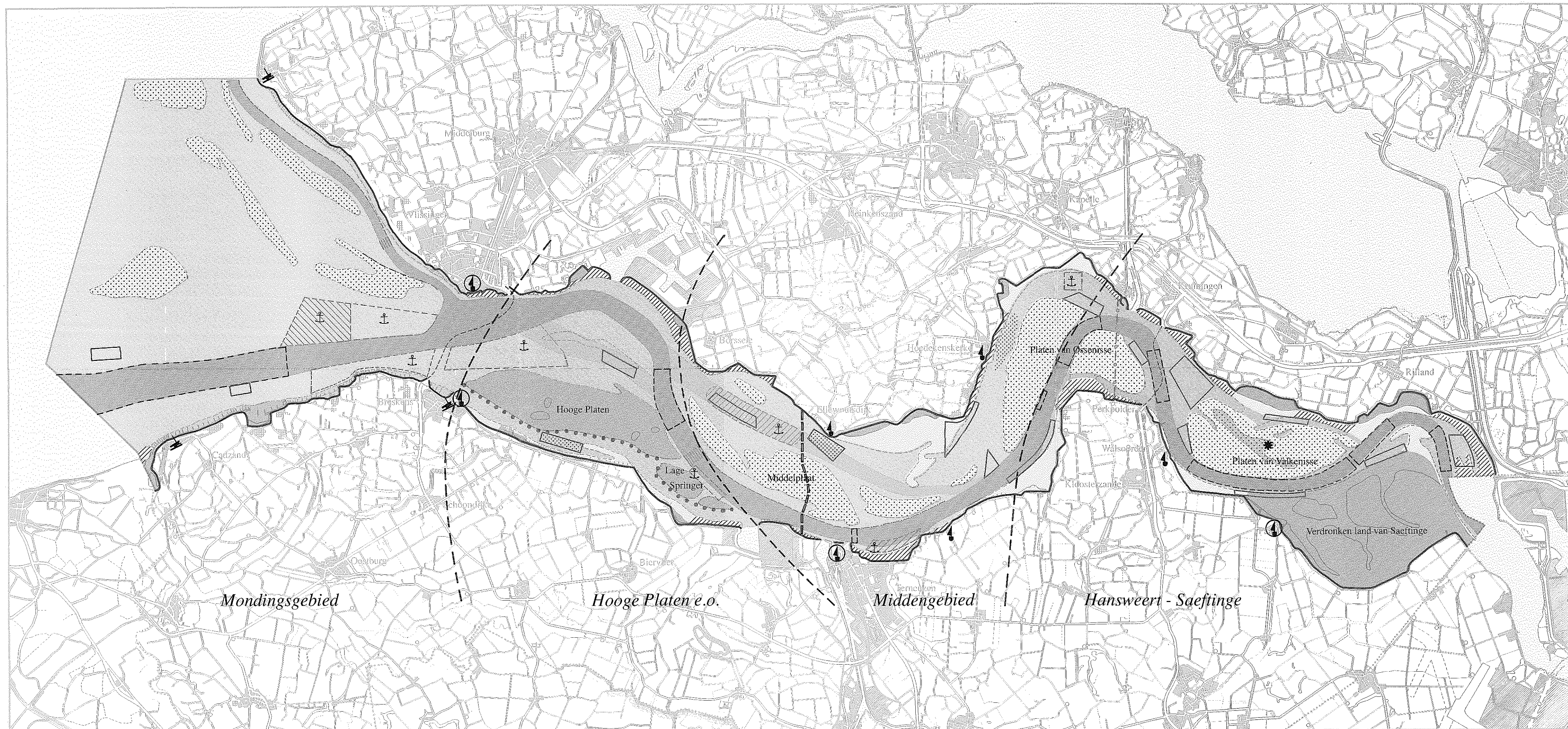
Pitman B.V., Goes
Ontwerp omslag: Leo Smalheer, Pitman b.v.

Lay-out

Bram de Buck
Rijkswaterstaat, directie Zeeland

Figuren en zoneringskaart

tekenkamer directie Economie,
Ruimtelijke Ontwikkeling en Welzijn,
provincie Zeeland

BELEIDSPLAN WESTERSCHELDE - ZONERING

Legenda

- hoofdvaarroute
- drukke nevenvaarroute
- ankerplaats
- ankerplaats voor schepen met gevaarlijke lading
- overslag op stroom
- zeewering
- gemiddelde hoogwaterlijn
- N.A.P. -5m dieptelijn
- waterstaatsdoeleinden
- natuurbehoud
- natuurbehoud + waterstaatsdoeleinden
- natuurbehoud + waterstaatsdoeleinden/recreatief medegebruik mogelijk
- natuurbehoud + waterstaatsdoeleinden/recreatief medegebruik onder voorwaarden
- oeverrecreatie + waterstaatsdoeleinden
- scheiding recreatie/natuur
- bestaande jachthaven >100 ligplaatsen
- bestaande jachthaven <100 ligplaatsen
- bestaande trailerhelling
- route kleine vaartuigen (bestaand)
- route kleine vaartuigen (te overwegen)
- kruispunt recreatievaart/beroepsvaart
- reservering eenmalige stortlocatie
- herinrichting (nader uit te werken)
- potentiële stortlocatie
- huidige stortlocatie
- baggerplaats i.v.m. eventuele verdieping/verbreding
- vrije vaarroute veerboten
- begrenzing deelgebieden
- rijks grens
- plangrens
- grens oost-west verplaatsing baggerspecie
- tracé Westerschelde Oeververbinding

